

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ПРИСЯЖНА ТЕТЯНА ТЕМУРІВНА

УДК 658:332.1:004

**ДИСЕРТАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ЗАСАДАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ**

Спеціальність: 073 «Менеджмент»
Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

*Подається на здобуття ступеня
доктора філософії*

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, наукових результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Тетяна ПРИСЯЖНА

Науковий керівник: Скидан Олег Васильович, доктор економічних наук,
професор, заслужений діяч науки і техніки України

Дисертація є ідентичною іншим примірникам.

Житомир – 2025

АНОТАЦІЯ

Присяжна Т.Т. Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент», галузь знань 07 «Управління та адміністрування». Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2025.

Дисертацію присвячено теоретико-методичному обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій щодо управління інвестиційним потенціалом територіальних громад із застосуванням цифрових технологій в умовах соціально-економічних трансформацій та забезпечення сталого розвитку.

У теоретичному розділі дисертації систематизовано теоретичні засади й поглиблено зміст категоріального апарату інвестиційного потенціалу територіальної громади; обґрунтовано ефекти діджиталізації в процесі управління інвестиційним потенціалом територіальних громад; розроблено методичний інструментарій комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади; запропоновано концептуальний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на основі структуризації вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів.

Інвестиційний потенціал територіальної громади розглядається як інтегрована сукупність інвестиційних ресурсів громади та можливостей їх активізації за рахунок використання діджитал-інструментів, що акцентує увагу на формуванні сприятливого інформаційного середовища для забезпечення сталого розвитку громади в умовах сучасних викликів. Обґрунтовано, що таке визначення конфігурує інвестиційний потенціал територіальних громад за елементами природно-ресурсного, інфраструктурного, фінансово-економічного,

кадрового, соціального і культурного, інституційного та інноваційного його видів.

Теоретично обґрунтовано дуальний ефект діджиталізації в процесі управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, що, з одного боку, спрощує управлінські та інвестиційні процеси (за рахунок забезпечення доступності інформації для інвесторів), з іншого – підвищує конкурентоспроможність, прозорість та ефективність інвестиційної діяльності (завдяки цифровізації бізнес-процесів). Доведено, що діджиталізація уможливорює впровадження цифрових технологічних рішень у процес залучення інвестицій з позицій забезпечення ефективності та транспарентності інвестиційної діяльності, подолання адміністративних перешкод та спрощення процедури прийняття рішень.

Запропоновано концептуальний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, що передбачає структурування вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів, а саме: міжнародного (прямі іноземні інвестиції), загальнонаціонального (капітальні інвестиції), регіонального (інтегральний індекс інвестиційного потенціалу) та рівня громади (обсяг залучених інвестицій), що забезпечує системність аналізу й оцінювання інвестиційного потенціалу з урахуванням екзогенних і ендогенних особливостей територіальних громад.

В аналітичній частині дослідження здійснено моделювання залежності між обсягом залучених інвестицій та рівнем діджиталізації країни на основі економіко-математичної моделі за статистичним методом pooling; ідентифіковано фактори впливу на процес залучення інвестицій територіальними громадами на основі інтегрального індексу.

Здійснено моделювання залежності між обсягом залучених інвестицій та рівнем діджиталізації країни на основі економіко-математичної моделі за статистичним методом pooling з використанням європейської методики Open data

maturity, для ідентифікації найбільш значущих факторів інвестиційної привабливості країни, що дозволило встановити стійку залежність інвестиційного потенціалу від ефективних дій країни у напрямі впровадження та використання смарт-технологій, надання доступу до баз даних, гнучкості державного регулювання технологічної галузі. Доведено, що країни, які впроваджують новітні технології та перетворюють економіку з класичного у цифровий вимір, мають можливість більше залучати інвестиції на модернізацію виробництва та розвиток економіки країни. Відповідно, Україна має один з найбільших рівнів діджиталізації, що дає можливість залучати максимальний обсяг інвестицій та використовувати унікальний досвід та практичні уміння впровадження сучасних технологій як можливість для трансферу технологій та міжнародного технологічного консультування.

Ідентифіковано фактори впливу на процес залучення інвестицій на основі інтегрального індексу з урахуванням темпів зміни часткових соціально-економічних показників (зокрема, загальних, екологічних, економічних, інвестиційних, інфраструктурних та торгівельних), а також виокремлено фактори-дестимулятори, які потребують відповідних дій для мінімізації їх деструктивного впливу на рівень розвитку регіону та громади. Відповідно, виявлено відставання Житомирської області за показниками майже усіх груп. Встановлено, що вищі значення показників, ніж середні по Україні, Житомирська область має за порівнянням площі регіонів до довжини автомобільних доріг загального користування, що дозволяє виокремити позитивний вплив інфраструктурної складової на інвестиційний потенціал Житомирської області.

На основі соціологічного дослідження, яке спрямоване на вивчення географічних, екологічних, інфраструктурних, соціальних та політичних умов залучення інвестицій у територіальні громади Житомирської області, виявлено, що розвиток доріг та приєднання до великих транспортних розв'язок, удосконалення системи управління відходами, покращення демографічної

ситуації, розвиток транспортної, енергетичної, комунальної та фінансової інфраструктури є важливою умовою для інвестиційної привабливості територіальних громад Житомирської області.

У проєктній частині дослідження обґрунтовано й апробовано методичний підхід до аналізу податкових надходжень в територіальні громади для виявлення ключових факторів формування бюджету та розробки прогностичної моделі оптимізації процесів управління на рівні громади; розроблено пропозиції щодо активізації інвестиційних процесів у межах територіальних громад на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів.

За методичним підходом, що передбачає врахування впливу демографічних, інфраструктурних та економічних чинників, а також використання методів Boruta та покрокової регресії, здійснено аналіз податкових надходжень, як індикатора розвитку інвестиційного потенціалу громад, що дозволило визначити ключові фактори формування бюджету та розробити прогностичну модель оптимізації процесів управління на рівні громади. За результатами побудови прогностичної моделі виявлено високу точність у визначенні ключових детермінант податкових надходжень, що свідчить про ефективність застосування комплексного підходу до визначення факторів впливу на податкові надходження, що дозволяє громадам більш ефективно управляти власними ресурсами та розробляти стратегії для підвищення інвестиційної привабливості.

Обґрунтовано, що комплексну оцінку інвестиційного потенціалу територіальної громади слід здійснювати на основі використанням розробленого методичного інструментарію, який включає інтегрований аналіз соціально-економічних, інфраструктурних, фінансових, інноваційних та галузевих показників, порівняння з аналогічними громадами та застосування SWOT-аналізу для визначення інвестиційної привабливості. Такий підхід враховує національні інтереси країни, поряд з локальними особливостями розвитку

громад, посилюючи їх інвестиційну привабливість та створюючи підґрунтя для визначення перспективних напрямів розвитку. Відповідно, за результатами SWOT-аналізу визначено стратегічні пріоритети для внутрішнього та зовнішнього інвестування, а саме: ресурсний, інфраструктурний, соціальний, інноваційний, які спрямовані на розвиток територіальних громад та Житомирської області в цілому.

Обґрунтовано, що активізація інвестиційних процесів у межах територіальних громад забезпечуватиметься на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів, які включають громади регіону, фінансово-кредитні установи, представників ІТ-бізнесу, регіональні заклади вищої освіти, консалтингові установи, співпраця між якими сприятиме діджиталізації громад та підвищенню рівня доступності даних про них для потенційних інвесторів. Інформаційне забезпечення потенційних інвесторів територіальних громад у межах кластерів слід здійснювати на основі геоінвестиційних паспортів, які надають комплексну інформацію про громаду та актуальні інвестиційні пропозиції у фізичному (друкованому – інвестиційний паспорт) та онлайн (геопортал) форматах.

Ключові слова: управління, інвестиції, інвестиційний потенціал, фінансові ресурси, територіальні громади, цифровізація, стратегія розвитку громади, рівні управління, інновації, діджитал-інструменти, геоінформаційні системи, геопортал, сталий розвиток, просторове планування, повоєнне відновлення.

SUMMARY

Prysiazhna T.T. Management of the investment potential of territorial communities based on digitalization. – *Qualifying scientific work on the rights of a manuscript.*

Dissertation for the PhD degree in the specialty 073 «Management», field of knowledge 07 «Management and Administration». Polissia National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2025.

The dissertation is devoted to the theoretical and methodological substantiation and development of practical recommendations for managing the investment potential of territorial communities using digital technologies in the context of socio-economic transformations and sustainable development.

The theoretical chapter of the dissertation systematizes the theoretical foundations and deepens the content of the categorical apparatus of the investment potential of a territorial community; substantiates the effects of digitalization in the process of managing the investment potential of territorial communities; develops methodological tools for a comprehensive assessment of the investment potential of a territorial community; proposes a conceptual approach to managing the investment potential of territorial communities based on structuring input data in terms of hierarchical levels.

The investment potential of a territorial community is considered as an integrated set of investment resources of the community and opportunities for their activation through digital tools, focusing on forming a favorable information environment to ensure sustainable community development in the face of modern challenges. It is substantiated that such a definition configures the investment potential of territorial communities by elements of its natural resource, infrastructure, financial and economic, personnel, social and cultural, institutional and innovative types.

The dual effect of digitalization in the process of managing the investment potential of territorial communities is theoretically substantiated, which, on the one hand, simplifies management and investment processes (by ensuring the availability of information for investors), and on the other hand, increases the competitiveness, transparency and efficiency of investment activity (due to the digitalization of business processes). It is proved that digitalization makes it possible to introduce digital

technological solutions into the process of attracting investments from the standpoint of ensuring the efficiency and transparency of investment activities, overcoming administrative obstacles and simplifying the decision-making process.

Conceptual approach to managing the investment potential of territorial communities, which involves structuring the input data in terms of hierarchical levels, namely: international (foreign direct investment), national (capital investment), regional (integrated investment potential index), and community level (volume of attracted investment), which ensures systematic analysis and assessment of investment potential, taking into account exogenous and endogenous features of territorial communities is proposed.

In the analytical part of the study, the dependence between the volume of attracted investments and the level of digitalization of the country is modeled based on an economic and mathematical model using the statistical pooling method; factors influencing the process of attracting investments by territorial communities are identified based on an integral index.

The relationship between the volume of attracted investments and the level of digitalization of the country is modeled based on an economic-mathematical model using the statistical pooling method with the use of the European methodology Open data maturity, to identify the most significant factors of investment attractiveness of the country, which allowed to establish a stable dependence of investment potential on the effective actions of the country in the direction of introduction and use of smart technologies, provision of access to databases, flexibility of state regulation of the technological industry. It has been proven that countries that introduce the latest technologies and transform their economies from the classical to the digital dimension can attract more investment to modernize production and develop their economy. Accordingly, Ukraine has one of the highest levels of digitalization, which makes it possible to attract the maximum amount of investment and use the unique experience

and practical skills of implementing modern technologies as an opportunity for technology transfer and international technological consulting.

The factors influencing the process of attracting investments are identified based on an integral index, taking into account the rates of change of partial socio-economic indicators (in particular, general, environmental, economic, investment, infrastructure and trade), and the factors-destimators that require appropriate actions to minimize their destructive impact on the level of development of the region and community are highlighted. Accordingly, the lagging behind of the Zhytomyr region in terms of almost all groups was revealed. It is established that the Zhytomyr region has higher values of indicators than the average for Ukraine when comparing the area of regions to the length of public roads, which allows us to highlight the positive impact of the infrastructure component on the investment potential of the Zhytomyr region.

Based on the sociological research aimed at studying the geographical, environmental, infrastructural, social and political conditions for attracting investment in the territorial communities of the Zhytomyr region, it was found that the development of roads and connection to major transport interchanges, improvement of the waste management system, improvement of the demographic situation, development of transport, energy, communal and financial infrastructure are important conditions for the investment attractiveness of the territorial communities of the Zhytomyr region.

In the design part of the study, a methodological approach to the analysis of tax revenues to territorial communities is substantiated and tested to identify key factors in budget formation and develop a predictive model for optimizing management processes at the community level; proposals for intensifying investment processes within territorial communities based on the functioning of regional investment clusters are developed.

Using a methodological approach that takes into account the influence of demographic, infrastructure and economic factors, as well as the use of Boruta and stepwise regression methods, the article analyses tax revenues as an indicator of the

development of the investment potential of communities, which allowed identifying key factors of budget formation and developing a predictive model for optimizing management processes at the community level. Based on the results of building a simple model, a high accuracy in determining the key determinants of tax revenues was found, which indicates the effectiveness of an integrated approach to determining the factors influencing tax revenues, which allows communities to more effectively manage their resources and develop strategies to increase investment attractiveness.

It is substantiated that a comprehensive assessment of the investment potential of a territorial community should be carried out based on the developed methodological tools, which include an integrated analysis of socio-economic, infrastructure, financial, innovative and sectoral indicators, comparison with similar communities and application of SWOT analysis to determine investment attractiveness. This approach takes into account the national interests of the country, along with the local peculiarities of community development, enhancing their investment attractiveness and creating the basis for identifying promising areas of development. Accordingly, based on the results of the SWOT analysis, strategic priorities for internal and external investment are identified, namely: resource, infrastructure, social, and innovation, which are aimed at the development of territorial communities and the Zhytomyr region as a whole.

It is substantiated that the intensification of investment processes within territorial communities will be ensured based on the functioning of regional investment clusters, which include communities of the region, financial and credit institutions, representatives of IT business, regional higher education institutions, consulting institutions, cooperation between which will facilitate the digitalization of communities and increase the level of accessibility of data about them for potential investors. Information support for potential investors in territorial communities within clusters should be provided based on geo-investment passports, which provide comprehensive information about the community and current investment proposals in physical (printed-investment passport) and online (geoportal) formats.

Keywords: management, investments, investment potential, financial resources, territorial communities, digitalization, community development strategy, management levels, innovation, digital tools, geoinformation systems, geoportal, sustainable development, spatial planning, post-war recovery.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1.1. В у науковому періодичному виданні, що індексується у базі даних Scopus:

1. Skydan O., Pyvovar P., Topolnytskyi P., Prysiazhna T. Analysis of rural areas of Ukraine on the basis of ESA WorldCover 2020. *Scientific Horizons*. 2022, Т. 25. №5. Р. 74–85. DOI: [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(5\).2022.74-85](https://doi.org/10.48077/scihor.25(5).2022.74-85). (дата звернення: 22.10.2024). (1,2 ум. друк. арк.; *Особистий внесок автора:* проаналізовано зміни земного покриття Житомирської області, сформовано панельну базу даних на рівні територіальних громад Житомирської області – 0,4 ум. друк. арк.; внесок інших співавторів: О. Скидан – аналіз останніх досліджень з аналізу земного покриття, вибір джерел даних для проведення аналізу земного покриття України – 0,25 ум. друк. арк.; П. Пивовар – отримання та обробка статистичних даних щодо розподілу земного покриття України, порівняння статистичних даних з даними космічного спостереження – 0,3 ум. друк. арк.; П. Топольницький – обробка даних космічного спостереження щодо розподілу земного покриття України – 0,25 ум. друк. арк.).

1.2. У наукових фахових виданнях України:

2. Пивовар П.П., Тарасович Л.В., Присяжна Т.Т. Діджиталізація інвестиційної діяльності територіальних громад: концептуальні основи, механізм управління та стратегічні орієнтації. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 1. С. 60–68. DOI: [10.32782/2786-765X/2023-1-8](https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-1-8). (0,75 друк.арк.; *внесок*

автора: обґрунтовано концептуальні засади діджиталізації інвестиційної діяльності територіальних громад та обґрунтовано можливості підвищення ефективності управління цим процесом, 0,25 ум. друк. арк.).

3. Присяжна Т. Т. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 9. С. 119–126. DOI: [10.32702/2306-6814.2023.9.119](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.9.119). (0,68 ум. друк. арк.).

4. Топольницький П. П., Присяжна Т. Т. Сутність та аспекти управління інвестиційним потенціалом територіальної громади. *Агросвіт*. 2023. № 7–8. С. 84–94. DOI: [10.32702/2306-6792.2023.7-8.84](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.7-8.84). (0,78 ум. друк. арк.; *внесок автора*: визначено теоретичні засади інвестиційного потенціалу та становлення теорії інвестицій, сформовано практичні аспекти управління інвестиційним потенціалом територіальних громад; 0,39 ум. друк. арк.).

5. Присяжна Т. Т. Роль діджиталізації в реалізації інвестиційного потенціалу України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 17. С. 120–125. DOI: [10.32702/2306-6814.2024.17.120](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.17.120). (0,71 ум. друк. арк.).

6. Присяжна Т., Рожков О. Стратегічні пріоритети в процесі залучення інвестицій громадами Житомирської області. *Економіка та суспільство*. 2024. С. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-85>. (0,89 ум. друк. арк.; *внесок автора*: визначено основні напрями залучення інвестицій в територіальні громади Житомирської області; 0,44 ум. друк. арк.).

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Присяжна Т.Т. Управління інвестиційним потенціалом територіальної громади. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти і технологій*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 29 серпня 2024 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2024. С. 44–46. (0,22 ум. друк. арк.).

8. Присяжна Т.Т. Моніторинг забруднення територій як фактор виявлення екологічної небезпеки та оцінювання збитків на прикладі Бурштинської ТЕС.

Аерокосмічні технології в Україні: проблеми та перспективи : тези доповідей IV науково-практичної конференції (м. Київ, 9–10 вересня 2021р.). Київ: Національний центр управління та випробувань космічних засобів. Київ, 2021. С. 51–52. (0,18 ум. друк. арк).

9. Prysiazhna T.T. Assessment of factors influencing the formation of investment potential. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 7–8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 45–48. (0,23 ум. друк. арк).

10. Prysiazhna T.T. Investment support for the development of the Ukrainian economy. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів* : зб. наукових праць III Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Житомир, 13 листопада 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 112–116. (0,25 ум. друк. арк.).

11. Присяжна Т.Т. Концептуальні засади управління інвестиційним потенціалом територіальних громад. *Механізми управління розвитком територій*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 30–31 жовтня 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет. 2024. С. 365– 369. (0,24 ум. друк. арк.).

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	26
1.1. Інвестиційний потенціал як об'єкт управління територіальних громад	26
1.2. Діджиталізація як інструмент управління інвестиційним потенціалом територіальних громад	45
1.3. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад	59
Висновки до Розділу 1	80
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	83
2.1. Рівень впливу процесів діджиталізації на інвестиційний потенціал країни	83
2.2. Аналіз факторів формування інвестиційного потенціалу Житомирської області	99
2.3. Оцінка інвестиційного розвитку територіальних громад	114
Висновки до Розділу 2	130
РОЗДІЛ 3. ІМПЕРАТИВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ	133
3.1. Стратегічні пріоритети залучення інвестицій територіальними громадами	133
3.2. Бюджетна стабільність територіальних громад: ключові фактори в умовах зростання інвестиційної привабливості	148
3.3. Цифрова трансформація інвестиційного процесу в територіальних громадах	163
Висновки до Розділу 3	178
ВИСНОВКИ	181
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	185
ДОДАТКИ	207

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах інтенсивних соціально-економічних трансформацій управління інвестиційним потенціалом територіальних громад стає ключовим чинником їх успішного розвитку. Інвестиційний потенціал громади – це складна система економічних і соціальних факторів, що формують можливості для розвитку бізнесу та привабливість регіону для інвесторів. Ефективне управління інвестиційним потенціалом сприяє стабільному розвитку території, розширенню виробничих можливостей та підвищенню інвестиційної привабливості регіону.

При цьому, важливо враховувати, що інвестиційний потенціал, з одного боку, сприяє створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та покращенню соціально-економічних умов життя громади, з іншого – ефективне управління інвестиційним потенціалом є складним завданням, яке вимагає залучення професіоналів, використання сучасних, у т.ч. цифрових, інструментів і стратегій, а також врахування специфіки конкретної громади. Таким чином, важливо сформулювати дієві механізми управління інвестиційним потенціалом територіальної громади, що базуються на глибокому аналізі та оцінці інвестиційних можливостей, реалізації інвестиційних проєктів, роботі з потенційними інвесторами та підготовці місцевих кадрів, що і визначає актуальність дисертаційного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання управління інвестиційним потенціалом територіальних громад активно досліджується українськими та зарубіжними науковцями, які вивчають різні підходи й інструменти з метою розробки і впровадження ефективних управлінських рішень для залучення інвестицій та розвитку громад. Найактивніші наукові дискусії щодо теоретико-методологічного супроводу досліджень інвестиційного потенціалу ведуть такі зарубіжні вчені, як: А. Аль-Садік, Л. Альфаро, К. Андерсон, Дж. Барні,

Р. Бекхаус, М. Брейді, К. Вілкінсон, Д. Віттен, К. Вокер, Дж. Дуннінг, Г. Джеймс, К. Джонсон, Д. Едвардс, К. Кім, Е. Лехман П. Рівза, С. Саєк, Дж. Фрідман, С. Холландер, Т. Хасті та інші. Вітчизняну школу представлено багатьма відомими дослідниками, сферою наукових інтересів яких є різні аспекти інвестиційного потенціалу. Зокрема, теоретико-методичні та практичні положення формування інвестиційного потенціалу в аграрній сфері систематизовано С. Белеєм, Л. Беновською, О. Білоусовою, В. Борщевським, В. Гордієнком, Н. Єфіменковою та іншими. Акцент на управлінні інвестиційним потенціалом саме територіальних громад прослідковується в дослідженнях О. Батанова, Р. Бігун, А. Войтенка, Е. Вайсман, С. Воскобійник, В. Гордієнка, В. Данкевича, О. Дем'янчука, В. Довженко, Т. Кравцової, С. Лавриненко, В. Литвин, Л. Першко, М. Плотнікової, О. Присяжнюк, З. Сірик, П. Жука, Т. Заяць, І. Литвинчук, М. Патинської-Попети, В. Якобчук та інших. Серед вітчизняних вчених, які активно досліджують цифровізацію як інструмент управління інвестиційним розвитком підприємств та громад, варто відзначити праці О. Абакуменка, М. Диби, О. Друзь, А. Дубовик, О. Маковоз, А. Мельника, О. Николук, П. Пивовара, В. Стойка, П. Топольницького, С. Федюніна та інших.

Відзначаючи безумовну значущість та наукову цінність результатів досліджень вищезгаданих та інших вчених-економістів, наразі не розроблено чітко структурованої концепції управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на основі структуризації вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів. Крім того, актуальною є необхідність удосконалення методичного інструментарію комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади, а також методичного підходу до аналізування податкових надходжень для виявлення ключових факторів формування бюджету територіальних громад й розробки прогностичної моделі оптимізації процесів управління на рівні громади. Зважаючи на сучасні виклики цифровізації, вбачається доцільною розробка пропозицій щодо активізації інвестиційних

процесів у межах територіальних громад на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів тощо. Зазначена сукупність невирішених та недостатньо досліджених проблем зумовила вибір теми дисертації, її структуру та зміст.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота відображає результати наукових досліджень, проведених відповідно до плану науково-дослідних робіт Поліського національного університету МОН України за темами: «Стратегічне управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем в умовах євроатлантичної інтеграції України та глобалізації» (номер державної реєстрації 0121U107527; 2021–2025 рр.), у межах якої автором розроблено практичні рекомендації щодо управління інвестиційним потенціалом територіальних громад із застосуванням цифрових технологій.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є теоретико-методичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо управління інвестиційним потенціалом територіальних громад із застосуванням цифрових технологій, що сприятиме їх адаптації до соціально-економічних трансформацій та забезпеченню сталого розвитку.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- систематизувати теоретичні засади й поглибити зміст дефініції терміну «інвестиційний потенціал територіальної громади»;
- обґрунтувати ефекти діджиталізації в процесі управління інвестиційним потенціалом територіальних громад;
- розробити та апробувати методичний інструментарій комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади;
- запропонувати концептуальний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на основі структуризації вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів;

- ідентифікувати фактори впливу на процес залучення інвестицій територіальними громадами на основі інтегрального індексу;
- здійснити моделювання залежності між обсягом залучених інвестицій та рівнем діджиталізації країни на основі економіко-математичної моделі за статистичним методом pooling;
- обґрунтувати й апробувати методичний підхід до аналізу податкових надходжень в територіальні громади для виявлення ключових факторів формування бюджету та розробки прогностичної моделі оптимізації процесів управління на рівні громади;
- розробити пропозиції щодо активізації інвестиційних процесів у межах територіальних громад на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів.

Об'єктом дослідження є процес управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні аспекти управління інвестиційним потенціалом територіальних громад з використанням цифрових технологій для підвищення їх адаптивності до соціально-економічних трансформацій та сприяння сталому розвитку.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження є системний підхід до вивчення фундаментальних положень економічної науки стосовно управління інвестиційним потенціалом територіальних громад.

Процес дослідження базувався на загальнонаукових та спеціальних методах. Зокрема, *абстрактно-логічний метод* використано для концептуалізації процесу дослідження, узагальнення висновків та аналізування результатів наукових пошуків інших дослідників, уточнення понятійно-категоріального апарату. Для ґрунтовного вивчення особливостей формування інвестиційного потенціалу окремих територіальних громад використано

монографічний метод. Дослідження ретроспективи розвитку інвестиційного потенціалу як об'єкта управління територіальних громад здійснено на основі *історико-економічного методу*, зокрема *прийому історичної деталізації*. Оцінка впливу процесів діджиталізації на інвестиційний потенціал країни виконана на основі *інтегрованого аналізу* та *панельно-регресійного методу*. Фактори, що визначають інвестиційний потенціал Житомирської області, ідентифіковано за допомогою *статистично-економічного моделювання*, включно з *порівняльним аналізом*. Для оцінки динаміки змін ключових показників інвестиційного потенціалу застосовано *індексний метод*, який дозволяє вимірювати інтенсивність змін в рівні інфраструктурного розвитку та соціально-економічної привабливості регіону. *Метод соціометричного опитування* застосовано для оцінки інвестиційного розвитку територіальних громад. Метод *SWOT-аналізу* дозволив проаналізувати зв'язки між внутрішніми та зовнішніми факторами, що формують умови розвитку та залучення інвестицій в територіальні громади. Виявлення ключових факторів впливу на податкові надходження в громади, а також їх порівняння, проведено на основі *кореляційно-регресійного аналізу*, *методу Boruta*, *покрокового методу*. Метод *просторового аналізу* дозволив дослідити географічні відмінності інвестиційного потенціалу та визначити ключові регіони з високим рівне інвестиційної привабливості. Застосування *методу ГІС-аналізу* надало можливість здійснити поглиблений аналіз просторових даних на рівні територіальних громад, що дозволило інтегрувати інформацію про інфраструктуру, соціальні та економічні показники, а також забезпечити їх візуалізацію для прийняття стратегічних управлінських рішень. Графічний і табличний прийоми застосовано з метою ілюстрації отриманих результатів.

Інформаційною базою дослідження слугували нормативно-правові акти України, зокрема законодавчі документи, Постанови Кабінету Міністрів. В процесі аналізу також були використані офіційні статистичні дані Державної

служби статистики України, а також статистичних органів інших держав і міжнародних установ, зокрема DataBank Світового банку, що забезпечує доступ до широкого спектра економічних показників, включаючи дані про потоки прямих іноземних інвестицій. Аналіз рівня зрілості відкритих даних в Україні та європейських країнах став можливим завдяки звітам Open Data Maturity офіційного європейського порталу даних. Додатковими даними стали регіональні стратегії розвитку, зокрема Державна стратегія регіонального розвитку, Стратегія розвитку Житомирської області до 2027 року та стратегії розвитку територіальних громад регіону, які забезпечили емпіричну основу для визначення пріоритетів інвестиційної політики. У дослідженні також враховані Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року, прийняті ООН, які виступають стратегічними орієнтирами для досягнення сталого розвитку та забезпечення екологічної, соціальної й економічної стабільності. Податковий кодекс України був використаний для аналізу впливу державного регулювання на інвестиційну привабливість країни, зокрема в аспекті оподаткування. Синтез усіх цих джерел та власні результати автора утворили комплексну основу для глибокого аналізу поточного стану й перспектив розвитку інвестиційного потенціалу територіальних громад.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й наведено нове вирішення науково-практичного завдання щодо розробки й обґрунтування механізмів управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації. Основні положення та результати дослідження, які виносяться на захист і характеризують наукову новизну та особистий внесок автора, полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано концептуальний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на основі структуризації вхідних

даних у розрізі ієрархічних рівнів, а саме: міжнародного (прямі іноземні інвестицій), загальнонаціонального (капітальні інвестиції), регіонального (інтегральний індекс інвестиційного потенціалу) та рівня громади (обсяг залучених інвестицій), що забезпечує системність аналізу й оцінювання інвестиційного потенціалу з урахуванням екзогенних і ендогенних особливостей територіальних громад;

удосконалено:

- дефініцію поняття «інвестиційний потенціал територіальної громади», який пропонується розглядати як інтегровану сукупність інвестиційних ресурсів громади та можливостей їх активізації за рахунок використання діджитал-інструментів, що, на відміну від існуючих підходів, створює умови для формування сприятливого інформаційного середовища з метою забезпечення сталого розвитку громади в умовах сучасних викликів;
- методичний підхід до аналізу податкових надходжень як індикатора розвитку інвестиційного потенціалу громад із урахуванням впливу демографічних, інфраструктурних та економічних чинників, за допомогою методів Voruta та покрокової регресії, що дозволило визначити ключові фактори формування бюджету та розробити прогностичну модель оптимізації процесів управління на рівні громади;

дістали подальшого розвитку:

- теоретичне обґрунтування дуального ефекту діджиталізації в процесі управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, що, з одного боку, спрощує управлінські та інвестиційні процеси (за рахунок забезпечення доступності інформації для інвесторів), з іншого – підвищує конкурентоспроможність, прозорість та ефективність інвестиційної діяльності (через цифровізацію бізнес-процесів);
- використання економіко-математичної моделі за статистичним методом pooling для моделювання залежності між обсягом залучених інвестицій та

рівнем діджиталізації країни, оціненого на основі європейської методики Open data maturity з метою ідентифікації найбільш значущих факторів інвестиційної привабливості країни;

- ідентифікація факторів впливу на процес залучення інвестицій на основі інтегрального індексу з урахуванням темпів зміни часткових соціально-економічних показників (зокрема, загальних, екологічних, економічних, інвестиційних, інфраструктурних та торгівельних), а також виокремлення факторів-дестимуляторів, які потребують відповідних дій для мінімізації їх деструктивного впливу на рівень розвитку регіону та громади;
- розробка методичного інструментарію комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади, що включає інтегрований аналіз соціально-економічних, інфраструктурних, фінансових, інноваційних та галузевих показників, порівняння з аналогічними громадами та використання SWOT-аналізу для визначення інвестиційної привабливості. Такий підхід враховує національні інтереси країни поряд з локальними особливостями розвитку громад, посилюючи їх інвестиційну привабливість та створюючи підґрунтя для визначення перспективних напрямів їх розвитку;
- пропозиції щодо активізації інвестиційних процесів у межах територіальних громад на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів, що включають громади регіону, фінансово-кредитні установи, представників ІТ-бізнесу, регіональні заклади вищої освіти, консалтингові установи, співпраця між якими сприятиме діджиталізації громад та підвищенню рівня доступності даних про них для потенційних інвесторів. Інформаційне забезпечення потенційних інвесторів територіальних громад у межах кластерів здійснюватиметься на основі геоінвестиційних паспортів, які надають комплексну інформацію про

громаду та актуальні інвестиційні пропозиції у фізичному (друкованому – інвестиційний паспорт) та онлайн (геопортал) форматах.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці науково обґрунтованих пропозицій щодо вирішення проблем обґрунтування механізмів управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації.

У наукових дослідженнях автора запропоновано концептуальний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, що базується на структуризації вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів. Такий підхід забезпечує системність аналізу та оцінювання інвестиційного потенціалу із врахуванням екзогенних і ендемогенних особливостей територіальних громад. Крім того, автор розробив механізми активізації інвестиційних процесів у межах територіальних громад шляхом створення та функціонування регіональних інвестиційних кластерів. Результати зазначених наукових розробок були розглянуті та прийняті до впровадження Департаментом агропромислового розвитку та економічної політики Житомирської обласної державної адміністрації, що підтверджується довідкою від 27.01.2025 № 08/149/0/2-25/56.

Пропозиції автора щодо створення геопорталу територіальної громади були підтримані Черняхівською селищною територіальною громадою, зокрема в аспекті практичного застосування (довідка від 22.11.2024 №12-14/3093), а також Високівською сільською територіальною громадою, яка схвалила розробку теоретичної бази для впровадження геопорталу у 2025 році (довідка від 22.11.2024 №759).

Результати дисертаційного дослідження враховано під час реалізації освітнього процесу Поліського національного університету, зокрема при викладанні навчальних дисциплін «Інвестиційно-інноваційний менеджмент» та «Діджитал-менеджмент» (довідка від 03.12.2024 № 2863/01-17).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням. Результати, які викладено в дисертації та виносяться на захист, отримані автором особисто. Вони, передусім, полягають в обґрунтуванні концептуального підходу до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на основі структуризації вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів, а саме – міжнародного, загальнонаціонального, регіонального рівнів та рівня громади, що забезпечує системність аналізу й оцінювання інвестиційного потенціалу з урахуванням екзогенних і ендогенних особливостей територіальних громад. Про приріст наукових знань також свідчать: розроблений та апробований методичний інструментарій комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади; обґрунтований та апробований методичний підхід до аналізу податкових надходжень в територіальні громади для виявлення ключових факторів формування бюджету та розробки прогностичної моделі оптимізації процесів управління на рівні громади; ідентифікація факторів впливу на процес залучення інвестицій на основі інтегрального індексу з урахуванням темпів зміни часткових соціально-економічних показників; результати використання економіко-математичної моделі за статистичним методом pooling для моделювання залежності між обсягом залучених інвестицій та рівнем діджиталізації країни, оціненого на основі європейської методики Open data maturity з метою ідентифікації найбільш значущих факторів інвестиційної привабливості країни; пропозиції щодо активізації інвестиційних процесів у межах територіальних громад на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, відображено виключно ті положення, які є результатом власних досліджень.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження апробовані на науково-практичних конференціях: Міжнародних – «Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти і технологій» (Полтава, 2024), «Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів» (Житомир,

2024), «Механізми управління розвитком територій» (Житомир, 2024), «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу» (Житомир, 2024); Всеукраїнській – «Аерокосмічні технології в Україні: проблеми та перспективи» (Київ, 2021).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 11 наукових праць загальним обсягом 6,23 ум. друк. арк. (автору належить 3,99 ум. друк. арк.), з них 6 праць, в яких опубліковано основні результати дослідження, у т. ч. 1 стаття у іноземному науковому періодичному виданні, проіндексованому в базі даних Scopus, 5 – у вітчизняних наукових фахових виданнях категорії «Б», 5 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (176 найменувань), додатків. Основний текст дисертації викладено на 170 сторінках, містить 10 таблиць і 46 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

1.1. Інвестиційний потенціал як об'єкт управління територіальних громад

Одним із факторів забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад є формування інвестиційного потенціалу. Залучення інвестицій дозволяє громадам реалізовувати інноваційні проєкти, підвищуючи конкурентоспроможність регіону в цілому. В умовах децентралізації України, інвестиційний потенціал територіальних громад стає важливим інструментом для забезпечення їх самодостатності й сталого розвитку.

Враховуючи необхідність окреслення понятійного апарату дослідження, потребує обґрунтування економічна категорія «потенціал», яка є похідним від латинського слова «*potentia*» і трактується як «сила, міць» [49]. В тлумачному словнику української мови визначення потенціалу подано як «сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил і т. ін., що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері» або «Приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов» [109]. У Новому словнику іншомовних слів ця категорія трактується, як «сукупність наявних засобів, можливостей в певній галузі» [61, с. 490]. В економічному словнику потенціал визначається «як сукупність економічних можливостей суб'єкта господарювання, які можуть бути використані для потреб суспільства (виробництво, оборона тощо)» [107].

Вивчення сутності інвестиційного потенціалу передбачає також дослідження економічної категорії «інвестиції». Передусім, слід відмітити

латинське походження цієї дефініції – «*investire*» – вкладати [49]. Поширеним є визначення інвестицій як «спрямування грошей на придбання активу з метою досягнення збільшення вартості протягом певного періоду часу. Інвестиції вимагають витрат деякими наявними активами, такими як час, гроші чи зусилля» [3; 5; 126], або як «довгострокове вкладання капіталу в яке-небудь підприємство, справу, особливо за кордоном, щоб отримати прибуток» [61, с. 260].

За результатами дослідження теоретико-методологічних підходів до змістовного наповнення категорії «інвестиції» представниками різних наукових шкіл, встановлено, що основоположний внесок у розвиток теорії інвестицій зроблено представниками меркантилістів. Предметом їх уваги була «сфера формування грошей грошима», що в сучасній інтерпретації означає «сфера обігу». При цьому, на переконання меркантилістів, основним джерелом достатку країни є позитивний баланс від зовнішньої торгівлі, а досягнення позитивного балансу можливе лише за умови збільшення обсягу інвестицій (капіталовкладень) у грошовій формі. Таким чином, багатство населення та держави в цілому залежить від нарощення обсягів капіталу [169].

Представник школи фізіократів Ф. Кене, в рамках базової концепції розвитку держави висунув ідею структурування інвестицій. В основу ідеї закладено акумулювання первинних та щорічних інвестицій (авансів). До первинних інвестицій дослідник відніс придбання новітніх (інноваційних) сільськогосподарських машин, виробничих потужностей та тварин, тоді як до щорічних – поновлювальні витрати (заробітна плата, насіння, будівельні матеріали тощо). В цілому школа фізіократів розглядала інвестиції, як фундаментальний фактор здійснення будь-якої виробничої діяльності [151].

Результати дослідження свідчать про те, що економічні трансформації у вигляді відходу від феодального устрою до мануфактурного способу виробництва призвели до становлення нової економічної ідеології, яку сформували представники класичної школи економіки (Ж-Б. Сей, Дж. Локк,

Дж. Вандерлін, Ш. Монтеस्कьє, Д. Юм), які розробили та розвинули кількісну теорію грошей. У результаті поєднання цих двох теорій сформовано взаємозв'язок між заощадженнями та інвестиціями. Важливу роль у наукових розробках класичної школи економіки відведено відсотковим ставкам, рівню заощаджень та інвестиціям. В результаті практичної імплементації напрацювань представників класичної школи економіки досягнуто суттєвого зростання рівня розвитку промисловості та агровиробництва. Однак, варто зазначити, що з подальшим розвитком національних економік основні принципи та положення класичної школи економіки продемонстрували свою неспроможність регулювати та впливати на швидкозмінні ринкові тенденції. Подальший розвиток національних економік на засадах ринкової економіки однозначно потребували втручання держави.

Промислова революція (сер. XIX ст. – XX ст.) викликала розшарування населення на два основні класи: буржуазія (ті хто володіє засобами виробництва і отримує прибуток) та пролетаріат (ті хто забезпечує роботу засобів виробництва і отримує заробітну плату за це). Така концепція розвитку призвела до того, що буржуазія поступово примножувала багатство, в той же час, за рахунок урбанізації, рівень життя робітників залишається незмінним або погіршувався. Такий дисбаланс призвів до появи концептуально нової наукової теорії, яка, в першу чергу, обґрунтовує недієздатність ринкового типу економічних відносин. Окреслену теорію сформовано К. Марксом. В своїх працях К. Маркс інвестиції як економічну категорію визначав, як похідну функцію від прибутку. Вченим також розроблено теоретичну модель інвестиційного процесу за врахування інноваційного розвитку, а також обґрунтовано необхідність активізації інноваційної діяльності, як основного фактора ефективності інвестиційної діяльності [54].

Паралельно з концепцією марксизму започатковано й інші економічні теорії, одну з яких сформовано економічною школою маржиналістів. Важливим

досягненням цієї школи вбачається створення та розвиток теорії граничної вартості. Представники цієї наукової школи (Г. Госсен, К. Менгер, Е. Бьом-Баверк, Ф. Ф. Візер, Й. Шумпетер, Л. Вальрас, У. С. Джевонс, А. Маршалл), обґрунтували фактори, які впливають на кон'юнктуру інвестиційного капіталу та ввели в науковий обіг поняття «гранична корисність інвестиційних товарів» і «гранична корисність інвестованого капіталу» [29, с. 180–184].

Реакцією на бурхливий розвиток ідей школи маржиналістів було започаткування А. Маршаллом неокласичної школи, який розглядав інвестиції в контексті ціни та корисності. Взаємозв'язок ціни, попиту, пропозиції інвестиційних продуктів вивчався у ракурсі часового лагу, і, в результаті, систематизовано та виділено короткострокові, середньострокові та довгострокові інвестиційні продукти. При цьому, інвестиція, як економічна категорія, А. Маршаллом визначалася, як сукупність всіх витрат на капітал, що забезпечує дохід в майбутньому [29].

Затяжні економічні кризи поч. ХХ ст. в європейських країнах та США стали каталізатором зародження та розвитку кейнсіанської школи економіки. Фундаментальні основи школи було сформовано Дж. Кейнсом, який розглядав інвестиції дуально: а) як приріст капіталу в матеріальній формі та б) як акумуляцію доходу від певної економічної активності [99, с. 322–324]. Основними досягненнями кейнсіанської школи економіки є визначення комплексу факторів та методів аналізу інвестиційної активності, формування механізму розподілу доходів держави, обґрунтування методів зниження рівня безробіття шляхом активізації інвестиційної діяльності. Послідовники Дж. Кейнса заснували неокейнсіанську школу та обґрунтували вплив інвестицій на процес технічного прогресу, наслідком чого є зростання продуктивності праці, розвиток інфраструктури та формування соціально-орієнтованого типу ринкової економіки.

Враховуючи вищенаведені концепції наукової думки щодо розвитку теорії інвестицій в рамках наукових шкіл, потрібно відмітити, що в процесі становлення

та еволюції наукової економічної думки місце та роль інвестицій, як фактора розвитку економічних систем, поступово розширюється та посилюється. Нині не можливо виділити єдину та системну дефініцію сутності економічної категорії «інвестиційний потенціал», що в подальшому передбачає виокремлення джерел його формування, алгоритму оцінки та механізмів управління. Виходячи з цього, сучасні дослідники, залежно від наукової сфери вивчення рівня економічних систем, наводять відповідну дефініцію категорії «інвестиційний потенціал». До прикладу, вчені, які досліджують інвестиції на рівні суб'єкта господарювання, розглядають інвестиційний потенціал безпосередньо підприємства [44; 57; 89; 90]; відповідно вчені, які вивчають інвестиційні процеси на галузевому, регіональному або національному рівнях, розглядають інвестиційний потенціал галузі, регіону або країни в цілому [4; 8; 10; 11; 25; 35; 40; 62; 74; 88; 101].

Встановлено, що снуючі визначення ілюструють різні підходи до поняття інвестиційного потенціалу, акцентуючи на ресурсах, можливостях економіки, інституційному середовищі та ефективності інвестиційної діяльності. До прикладу, О. Лапко визначає інвестиційний потенціал, з позицій важливості ефективного використання залучених інвестицій, як «здатність економіки або окремого суб'єкта господарювання залучати та ефективно використовувати інвестиції з метою забезпечення стабільного економічного розвитку» [48, с. 26]. Натомість А. Сухоруков, акцентуючи на впливі інституційних факторів на процес залучення інвестицій, стверджує, що інвестиційний потенціал – це «величина, що відображає можливість залучення фінансових ресурсів у розвиток економіки з урахуванням наявних умов та інституційної бази» [108, с. 13]. Л. Мельник визначає інвестиційний потенціал як «сукупність економічних, соціальних, фінансових та інших ресурсів, які можуть бути спрямовані на здійснення інвестиційної діяльності» [55, с. 91]. Тобто вчений розглядає інвестиційний потенціал як комплекс ресурсів, доступних для інвестицій. При цьому, на думку Н. Шевцової, з якою погоджуємося, потенційні вкладення можуть бути здійснені

лише в тому випадку, якщо виконуються дві обов'язкові умови: по-перше, у суб'єкта, що здійснює «вкладення», є, або потенційно можуть бути, ці самі «вкладення» (під якими розуміємо інвестиційні ресурси); по-друге, існує потенційний об'єкт, куди можуть бути здійснені «вкладення» (реальна інвестиційна місткість) [116, с. 61–66].

Акцентуючи увагу на вивченні сутності інвестиційного потенціалу територіальних громад, слід відмітити, що більшість авторів у вітчизняній літературі ототожнюють його з інвестиційним потенціалом регіону. На думку І. Моргачова, інвестиційний потенціал регіону – це сукупність об'єктивних економічних, соціальних і природно-географічних властивостей регіону, що мають високу значущість для залучення інвестицій в основний капітал [155, с. 105–111]. Колектив вітчизняних дослідників (Н. Кубіній, В. Кубіній, В. Мікловда, С. Мошак, М. Шеверя, Ф. Шандор) відзначають, що інвестиційний потенціал регіону – це комплекс інвестиційних можливостей економіки, що формується шляхом інтеграції та синергії інфраструктурного, ресурсного й макроекономічного потенціалів регіону й обмежений у використанні рівнем інвестиційних ризиків та інвестиційних бар'єрів [56]. Цікавим з наукової точки зору є трактування, запропоноване колективом авторів під керівництвом А. Жулавського, відповідно до якого інвестиційний потенціал регіону розглядається як здатність до отримання максимального можливого обсягу інвестиційної складової валового регіонального продукту, реалізована за допомогою використання наявних у рамках території інвестиційних факторів економічного зростання [37].

Водночас, існує низка наукових досліджень, в яких виокремлюється суть інвестиційного потенціалу територіальних громад. Так, Е. Вайсман акцентує увагу на тому, що інвестиційний потенціал являє собою не просту, а певним чином упорядковану сукупність потенційних інвестиційних ресурсів, локалізованих на території, яка дозволяє добитися ефекту синергізму при їх

використанні [13, с. 149–153]. В. Гордієнко зазначає, що інвестиційний потенціал територіальної громади пов'язаний з формуванням інвестиційного попиту з боку суб'єктів регіональної економіки у вигляді інвестиційних потреб, інтересів і пріоритетів, які становлять основу інвестиційних проєктів і програм соціально-економічного розвитку території. У цьому зв'язку інвестиційний потенціал представляє собою взаємопов'язану систему організованих сукупностей інвестиційних інтересів, інвестиційних потреб і пріоритетів різних суб'єктів інвестиційної діяльності регіону, яка формує загальний інвестиційний попит на регіональному ринку, виходячи із стратегічних завдань соціально-економічного розвитку території [22, с. 68–71].

Дослідники П. Жук та З. Сірик зазначають, що у контексті територіальних громад поняття інвестиційного потенціалу доцільно розглядати з позицій наявності ресурсів і можливостей, які можуть бути мобілізовані для формування потоку інвестицій у створення та розвиток, насамперед, підприємств та інфраструктурних об'єктів комунальної власності (власності громади), а також підприємств інших форм власності, які здійснюватимуть виконання робіт і надання послуг на засадах публічно-приватного партнерства, забезпечуючи реалізацію повноважень і завдань територіальних громад як адміністративно-територіальних утворень у сфері комунального господарства, освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту, екологічної безпеки тощо [30, с. 18–21]. Таким чином, автори під інвестиційним потенціалом територіальної громади пропонують розуміти сукупність ресурсів та можливостей (природно-ресурсних, соціальних, фінансово-економічних, інституційно-управлінських тощо), які є об'єктом управління з боку органів влади територіальної громади, спрямованого на залучення інвестиційних ресурсів для вирішення проблем територіального розвитку [30, с. 18].

Відтак, поширені визначення відображають багатогранність підходів до інвестиційного потенціалу територіальних громад, враховуючи не лише

економічні аспекти, але й соціальні та управлінські фактори, що впливають на інвестиційну привабливість територій. Враховуючи теоретико-історичні концепції розвитку теорії інвестицій та погляди вітчизняних і зарубіжних науковців у сфері теоретико-методичного обґрунтування інвестиційного потенціалу, інвестиційний потенціал територіальної громади пропонується розглядати як інтегровану сукупність інвестиційних ресурсів громади та можливостей їх активізації за рахунок використання діджитал-інструментів, що, на відміну від існуючих підходів, акцентує увагу на формуванні сприятливого інформаційного середовища для забезпечення сталого розвитку громади в умовах сучасних викликів. Представлене визначення відображає важливість ресурсів та управлінських рішень, які визначають інвестиційну привабливість територіальних громад України з акцентуацією на реалізації принципів сталого розвитку.

У контексті даного дослідження, під інвестиційними ресурсами територіальної громади розуміються природні ресурси, фінансові ресурси громади, соціально-демографічні ресурси, управлінський потенціал громади. До природних ресурсів громади віднесено землю, корисні копалини, поверхневі і підземні води, лісовкриті території та іншу рослинність, тваринний світ, ландшафти та інші природні комплекси. В свою чергу, соціально-демографічні ресурси включають демографічний стан на території громади (кількість пенсіонерів, дітей, працездатного населення, безробітних, рівень народжуваності, смертності тощо) та рівень соціального розвитку громади (рівень бідності, здоров'я, благополуччя, освіченості, злочинності на території громади тощо). При цьому, інвестиційні можливості розглядаються як здатність активізувати та управляти зазначеними інвестиційними ресурсами для формування сприятливого інвестиційного клімату (інвестиційної привабливості) територіальної громади. Таким чином інвестиційний потенціал громади – це сукупність зазначених вище інвестиційних ресурсів та можливостей їх

активізації у вигляді передумов, що сприяють підвищенню привабливості та доцільності території громади для потенційних інвесторів [112, с. 165].

Основною метою активізації інвестиційного потенціалу є сприяння становленню та розвитку інфраструктури й підприємницької діяльності в межах територіальної громади. Інфраструктура громади являє собою комплекс об'єктів, будівель, систем і служб (зокрема, освітніх, медичних, комунальних, водопостачальних, енергетичних, торговельних, транспортних тощо), які є необхідними для ефективного функціонування підприємницької діяльності та забезпечення належних умов життєдіяльності населення. Таким чином, інфраструктура територіальної громади охоплює сукупність соціально-економічних сфер, що забезпечують як виробничі, так і соціальні аспекти функціонування громади як адміністративної одиниці.

Відповідно до викладеного, теоретична концепція «інфраструктура територіальної громади» охоплює виробничий і соціальний компоненти та є фундаментальною передумовою ефективного функціонування й подальшого розвитку громади. Вона сприяє створенню нових і розширенню наявних підприємств, установ і організацій виробничої та соціальної інфраструктури, що, в свою чергу, сприяє покращенню умов життя населення, зростанню кількості суб'єктів господарювання та розвитку місцевого бізнесу. Крім того, інфраструктурний розвиток забезпечує сприятливі умови для створення додаткових робочих місць, зниження рівня безробіття, підвищення доходів населення, а також запобігає скороченню та закриттю підприємств і соціальних об'єктів, особливо у сільській місцевості.

Інвестиційний потенціал територіальних громад конфігурує кілька ключових компонентів, які визначають їх здатність залучати та ефективно використовувати інвестиції для соціально-економічного розвитку. До структури інвестиційного потенціалу територіальних громад пропонується включити такі компоненти:

1) природно-ресурсний потенціал (природні ресурси – земля, корисні копалини; географічне місцезонашування громади, кліматичні умови);

2) інфраструктурний потенціал (інфраструктура – дороги, комунікації, енергетичні потужності тощо);

3) фінансово-економічний потенціал (доступ до фінансових інструментів та джерел фінансування, стан економічного розвитку території, структура галузей економіки, місцеві бюджети, інвестиційні фонди, державні та міжнародні гранти, кредити);

4) кадровий потенціал (людський капітал – кваліфікована робоча сила, освітні заклади та потенціал для розвитку нових професій і спеціалізацій);

5) соціальний і культурний потенціал (рівень соціальної інфраструктури (медицина, освіта, культура) та загальний рівень соціальної стабільності в громаді, зокрема демографічна ситуація, рівень безробіття, рівень доходів населення тощо);

6) інституційний потенціал (місцеві органи самоврядування, їх спроможність формувати та реалізовувати стратегії розвитку, створювати сприятливе середовище для інвесторів; механізми регулювання та підтримки бізнесу на рівні територіальної громади та інші аспекти, що впливають на розвиток бізнесу);

7) інноваційний потенціал (інновації та технологічні можливості, наявність інноваційних підприємств, рівень підтримки наукових досліджень, впровадження новітніх технологій у різних сферах (енергетика, сільське господарство, ІТ) (рис. 1.1).

Зазначені компоненти формують системний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, сприяючи їх сталому розвитку. Слід зазначити, що структура інвестиційного потенціалу може відрізнятися, залежно від конкретної території та її іманентних характеристик.

Рис. 1.1. Структура інвестиційного потенціалу територіальних громад

Джерело: власні дослідження.

На наступному етапі дослідження увагу зосереджено на обґрунтуванні сутності управління інвестиційним потенціалом територіальних громад (*Investment Capacity Management, ICM*), що включає низку організаційно-економічних заходів, спрямованих на оцінку та визначення потенціалу територіальних громад, а також розробку планів щодо використання наявних

ресурсів для формування інвестиційних портфелів та реалізації інвестиційних проєктів [173].

Дослідженнями встановлено, що сучасні вітчизняні концепції управління інвестиційним потенціалом територіальних громад охоплюють різноманітні підходи, спрямовані на ефективне використання ресурсів та залучення інвестицій для сталого розвитку громад. Найпоширенішими є наукові концепції, представлені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Сучасні концепції управління інвестиційним потенціалом територіальних громад

Концепція	Фокус уваги	Сутність	Автори
Децентралізації та управління на рівні територіальних громад	Децентралізація	Децентралізація сприяє розвитку територій через передачу повноважень місцевим громадам, що забезпечує самостійність у прийнятті рішень щодо інвестицій та економічного розвитку, що дозволяє громадам ефективніше використовувати локальні ресурси та залучати інвесторів.	Батанов О.І.; Белей С.І.; Дем'янчук О. І.; Данкевич В.С.; Голян В.А., Сундук Т.Ф., Поліщук Л.М.; Лошакова Ю.А.; Пальчук В. [1; 2; 21; 23; 24; 51; 66; 67];
Інноваційно-інвестиційний підхід	Інноватизація	Інновації підвищують ефективність використання ресурсів, а також сприяють залученню інвестицій у технологічний та інфраструктурний розвиток територій. Інноваційні технології є ключовими інструментами для стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності громад.	Гордієнко В. П.; Герасимчук З.В.; Поліщук В.Г.; Волосюк М.В., Сіренко І.В.; Булуй О.Г.; Присяжнюк О.Ф.; Серьогін С.М.; Шаров Ю.П.; Бородін Є.І.; Гончарук Н.Т.; Чикаренко І.А. [15; 19; 22; 79; 102; 115]
Державно-приватне партнерство	Партнерство публічного та приватного секторів	Залучення приватних інвестицій для реалізації масштабних інфраструктурних та соціальних проєктів дозволяє підвищити інвестиційну привабливість територій, зменшити фінансовий тягар на місцеві бюджети та стимулювати економічний розвиток через співпрацю з бізнесом.	Білоусова О.С.; Воскобійник С.І.; Дубовик А.Л.; Довженко В.А.; Войтенко А.Б.; Плотнікова М.Ф. [6; 16; 27; 28]

Продовження табл. 1.1

Системний моніторинг і оцінка інвестиційного потенціалу	Система моніторингу та оцінки	Підхід дає змогу визначити, наскільки ефективно громади використовують наявні ресурси для залучення інвестицій, а також коригувати стратегії управління на основі систематичного аналізу результатів.	Васильєва О.І.; Олійник Д.І.; Кравчук І.І.; Лавриненко С.О.; [14; 45; 63]
Фінансова стійкість та диверсифікація джерел інвестицій	Фінансова стійкість громад	Диверсифікація джерел фінансування включає залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Підхід спрямований на мінімізацію ризиків, пов'язаних із залежністю від одного джерела фінансування, та забезпечення стабільності розвитку громад.	Жук П. В.; Сірик З. О.; Морганов І.В.; Павлюк А.П.; Патинська-Попета М.М.; Патицька Х. [30; 59; 65; 68–71]

Джерело: узагальнено автором на основі [1; 2; 6; 14–16; 19; 21–24; 27–29; 30; 45; 51; 59; 63; 65; 66–71; 79; 102; 115].

Наукові концепції, представлені у табл. 1.1, відображають комплексний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, що охоплює інновації, партнерство з приватним сектором, децентралізацію та системний моніторинг. Розглянуті концепції спрямовані на покращення економічної стабільності й підвищення інвестиційної привабливості територіальних громад в цілому.

Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад – це складний процес, який передбачає участь різних суб'єктів, які відіграють важливу роль у розвитку та залученні інвестицій на рівні громад. Основними суб'єктами такого управління є:

1) органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, які відповідальні за створення сприятливих умов для інвестування та планування розвитку громади;

2) голова територіальної громади – виступає керівником виконавчих органів ради та координує діяльність щодо залучення інвестицій, веде переговори з потенційними інвесторами;

3) місцеві підприємці та бізнес-структури – потенційні учасники інвестиційних проєктів, які зацікавлені у розвитку інфраструктури, ринку праці та економіки громади;

4) інвестори – внутрішні та зовнішні інвестори (як українські, так і іноземні компанії, фонди або приватні особи), які можуть вкладати кошти у розвиток інфраструктури, виробництва, послуг та інших галузей;

5) громадські організації та об'єднання – виконують роль посередника між владою та населенням, а також сприяють розробці інвестиційних стратегій та моніторингу їх реалізації;

6) державні органи – центральні органи виконавчої влади (наприклад, Міністерство розвитку громад та територій України), які можуть надавати методичну допомогу та фінансову підтримку у реалізації інвестиційних проєктів;

7) міжнародні організації та донори – міжнародні фінансові установи, благодійні фонди та програми технічної допомоги.

Кожен із окреслених суб'єктів відіграє важливу роль у створенні сприятливого інвестиційного клімату, плануванні та реалізації стратегічних проєктів розвитку територіальних громад.

Основними завданнями управління інвестиційним потенціалом територіальних громад є розробка планів і стратегій розвитку території на основі аналізу наявних ресурсів та потенціалу; оптимізація використання наявних ресурсів, зокрема фінансових, для досягнення максимального соціально-економічного ефекту; реалізація інвестиційних проєктів, спрямованих на підвищення рівня життя населення та розвиток економіки регіону; забезпечення раціонального та ефективного використання державних коштів і додаткових фінансових ресурсів.

Основними елементами управління інвестиційним потенціалом територіальних громад є:

1) *Аналіз інвестиційної привабливості території.* Оцінка інвестиційного потенціалу регіону здійснюється на основі комплексного аналізу економічних, соціальних, природних та правових факторів, що впливають на можливість залучення інвестицій. Аналіз включає збір та опрацювання інформації про наявні інвестиційні ресурси, ключові галузі економіки, рівень конкурентоспроможності регіону та інші аспекти, що можуть сприяти або обмежувати приплив капіталу. Дослідження інвестиційної привабливості можуть здійснювати місцеві органи влади, інвестиційні компанії, бізнес-асоціації та інші зацікавлені сторони.

Для оцінки інвестиційного потенціалу території використовуються різні методи, зокрема: SWOT-аналіз (ідентифікація сильних та слабких сторін, а також можливостей і загроз, пов'язаних з інвестуванням у регіон); аналіз конкурентного середовища (визначення позиції території на ринку інвестицій та рівня конкуренції); оцінка економічних показників (аналіз рівня розвитку економіки, наявності трудових ресурсів, інфраструктури та податкових стимулів); аналіз соціальних факторів (вивчення демографічних характеристик, рівня освіти, якості життя населення); дослідження правового середовища (оцінка регуляторних умов ведення бізнесу, законодавчого регулювання інвестиційної діяльності).

2) *Розробка стратегії інвестування.* Розробка інвестиційної стратегії передбачає формування чітко визначеного плану дій, спрямованого на залучення капіталу та забезпечення стійкого економічного розвитку території. У процесі розробки стратегії визначаються ключові напрями розвитку, пріоритетні галузі економіки та конкретні інвестиційні проекти, що можуть стати точками економічного зростання. Стратегія включає: формулювання цілей і завдань інвестиційної політики; аналіз сильних та слабких сторін регіону щодо залучення капіталу; визначення механізмів стимулювання інвесторів; розробку плану дій щодо покращення бізнес-середовища; впровадження системи моніторингу та оцінки ефективності реалізованих заходів.

3) *Формування сприятливого інвестиційного клімату.* Сприятливий інвестиційний клімат є ключовою умовою для залучення капіталу та розвитку підприємницької діяльності. Його формування передбачає: створення прозорої та стабільної нормативно-правової бази для інвесторів; спрощення адміністративних процедур, зокрема щодо отримання дозволів та ліцензій; забезпечення захисту прав інвесторів; надання податкових стимулів та інших фінансових пільг; організацію маркетингових та рекламних кампаній, участь у міжнародних виставках, форумах та бізнес-конференціях.

4) *Залучення інвестицій.* Активна робота з залучення інвесторів включає реалізацію таких заходів: проведення переговорів з потенційними інвесторами; розробку та просування інвестиційних пропозицій; організацію маркетингових кампаній для популяризації інвестиційного потенціалу території; участь у міжнародних економічних заходах, спрямованих на налагодження співпраці з міжнародними компаніями та фондами; надання спеціальних стимулів для інвесторів.

5) *Менеджмент інвестиційних проєктів.* Управління інвестиційними проєктами охоплює комплекс заходів, спрямованих на ефективну реалізацію залучених інвестицій, зокрема: планування – розробку детальних проєктних планів, визначення необхідних ресурсів, термінів і очікуваних результатів; організацію та координацію – забезпечення ефективної взаємодії між учасниками проєкту; контроль і моніторинг – регулярний аналіз прогресу реалізації проєкту, оцінка ефективності витрачання ресурсів; оптимізацію процесів – коригування стратегії реалізації проєкту відповідно до змін у зовнішньому середовищі та результатів моніторингу.

Таким чином, ефективний менеджмент інвестиційних проєктів сприяє максимальному використанню потенціалу території, забезпеченню стійкого економічного зростання та підвищенню рівня конкурентоспроможності регіону на міжнародному ринку капіталу.

Управління інвестиційними проектами може здійснюватися за допомогою різних методик та інструментів, зокрема методики *PMI (Project Management Institute)*, методики *PRINCE2 (PProjects IN Controlled Environments)* тощо. Також важливо використовувати спеціальне програмне забезпечення для управління проектами (*Microsoft Project, Trello, Asana* та ін.).

6) *Підтримка локального бізнесу* (створення умов для розвитку місцевих підприємств, надання фінансової та консультативної підтримки, проведення навчальних програм). Підтримка місцевих підприємців є важливим компонентом управління інвестиційним потенціалом території. Створення сприятливих умов розвитку місцевих підприємств може сприяти збільшенню зайнятості та економічному розвитку території.

7) *Розвиток інфраструктурних проєктів* є ключовим елементом управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, оскільки створює необхідні умови для залучення капіталу та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. Реалізація інфраструктурних проєктів має ґрунтуватися на комплексному аналізі потреб громади та потенційних можливостей її розвитку. Важливим аспектом є систематичний контроль існуючої інфраструктури, оцінка її якісного стану, ефективності використання та рівня доступності для різних категорій населення. Особливу увагу слід приділяти забезпеченню рівного доступу до інфраструктурних об'єктів для всіх верств населення, включаючи соціально вразливі групи та жителів віддалених територій, що можливо шляхом впровадження спеціальних програм та проєктів, спрямованих на підвищення якості інфраструктурних послуг і розширення їхньої доступності.

8) *Навчання або залучення персоналу*. Забезпечення ефективного управління інвестиційним потенціалом території потребує висококваліфікованого персоналу, здатного реалізовувати сучасні підходи до залучення інвестицій та розвитку місцевої економіки. З цією метою необхідно

впроваджувати спеціалізовані навчальні програми та курси підвищення кваліфікації для фахівців, що працюють у сфері інвестиційного менеджменту, економічного розвитку, фінансового аналізу та маркетингу. Підготовка кадрів може здійснюватися як місцевими органами влади, так і у співпраці з академічними установами, бізнес-асоціаціями, міжнародними експертами та інвестиційними агентствами. Важливим компонентом навчальних програм є обмін досвідом з фахівцями з інших регіонів та країн, що сприяє адаптації передових практик до місцевих умов.

9) *Контроль та моніторинг.* Його основною метою є оцінка результативності впроваджених заходів, аналіз досягнення стратегічних цілей та коригування планів відповідно до змін у зовнішньому середовищі. Для забезпечення якісного моніторингу використовуються різні методи аналізу, зокрема: моніторинг соціально-економічних показників (оцінка рівня ВВП, обсягів залучених інвестицій, рівня безробіття, демографічної динаміки); аналіз змін інвестиційного клімату (вивчення впливу змін податкової та інвестиційної політики на економічну активність регіону); оцінка ефективності реалізації інвестиційних проєктів (аналіз відповідності проєктів запланованим термінам, бюджетним обмеженням, якісним критеріям та загальній стратегії розвитку території); дослідження діяльності інвестиційних інституцій та органів управління (оцінка ефективності роботи інвестиційних агентств, територіальних громад та державних органів у сфері залучення капіталу); моніторинг конкурентного середовища (аналіз появи нових гравців на ринку, рівня інвестиційної активності регіональних та міжнародних конкурентів); збір зворотного зв'язку від інвесторів (опитування та інтерв'ю з представниками бізнесу для оцінки їх сприйняття інвестиційного клімату регіону).

В цілому, контроль та моніторинг управління інвестиційним потенціалом територіальних громад дозволяють ідентифікувати проблеми та слабкі місця в

інвестиційній діяльності на території, а також вживати заходів для їх усунення та подальшого покращення інвестиційного клімату.

Візуалізацію системи управління інвестиційним потенціалом територіальних громад демонструє рис. 1.2.

Рис. 1.2. Візуалізація системи управління інвестиційним потенціалом територіальних громад

Джерело: власні дослідження.

Отже, управління інвестиційним потенціалом територіальних громад слід розглядати, базуючись на теоретико-методичному підході, який визначає цей процес як комплекс планування, координації та реалізації інвестиційних проєктів через застосування інструментів діджиталізації для ідентифікації та максимізації використання інвестиційного потенціалу громад, що сприяє ефективнішій реалізації стратегічних цілей та підвищенню їх інвестиційної привабливості. Окреслені дії можуть бути частково або повністю включені до інвестиційної стратегії місцевих органів влади, залежно від конкретних потреб та умов регіону, що сприятиме сталому розвитку територій, створення нових робочих місць та підвищення якості життя населення. Важливе значення при цьому має діджиталізація бізнес-процесів, що вказує на необхідність окреслення її місця та ролі в системі управління інвестиційною діяльністю територіальних громад.

1.2. Діджиталізація як інструмент управління інвестиційним потенціалом територіальних громад

У контексті даного дослідження інвестиційна діяльність розглядається як процес ефективного використання наявних ресурсів та можливостей територіальних громад для залучення інвестицій, тобто – як процес реалізації їх інвестиційного потенціалу. У цьому зв'язку інвестиційна діяльність та інвестиційний потенціал територіальних громад є взаємозалежними і взаємодоповнюючими, що підтверджується такими ключовими аспектами: по-перше, інвестиційний потенціал є основою для інвестиційної діяльності; по-друге, інвестиційна діяльність є власне реалізацією інвестиційного потенціалу; по-третє, має місце зворотний вплив інвестиційної діяльності на інвестиційний потенціал; по-четверте, підкреслюється когерентність формування конкурентоспроможності територіальних громад; по-п'яте, постає необхідність розвитку інституційної спроможності територіальних громад (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

**Когерентність інвестиційної діяльності та інвестиційного потенціалу
територіальних громад**

Ключові аспекти	Характеристика
Інвестиційний потенціал є основою для інвестиційної діяльності	Інвестиційний потенціал є базовою передумовою для інвестиційної діяльності, оскільки визначає спроможність громади приваблювати інвестиції та розвивати проекти. Високий інвестиційний потенціал створює сприятливі умови для залучення капіталу, що сприяє активізації інвестиційної діяльності.
Інвестиційна діяльність є реалізацією інвестиційного потенціалу	Через залучення інвестицій, громади розвивають інфраструктуру, створюють нові підприємства, робочі місця та покращують соціально-економічні умови життя населення. Інвестиції дозволяють громадам використовувати свій потенціал і перетворювати його на реальні економічні та соціальні вигоди.
Зворотний вплив інвестиційної діяльності на інвестиційний потенціал	Успішна реалізація інвестиційних проектів покращує інфраструктуру, підвищує рівень зайнятості, підсилює економічний розвиток і створює сприятливі умови для подальшого зростання інвестиційного потенціалу, що формує позитивний економічний цикл (інвестиції призводять до розвитку громади, що, у свою чергу, приваблює нові інвестиції).
Конкурентоспроможність	Чим вище інвестиційний потенціал територіальної громади, тим вища її конкурентоспроможність у залученні інвесторів. Водночас, активна інвестиційна діяльність та успішні проекти підвищують репутацію громади, роблячи її привабливішою для нових інвестицій у порівнянні з іншими регіонами.
Розвиток інституційної спроможності	Ефективність реалізації інвестиційного потенціалу залежить від управлінських та інституційних факторів, а це означає, що навіть за наявності природних та економічних переваг, без ефективною системи управління інвестиційною діяльністю громада не зможе повністю реалізувати свій потенціал. Розробка стратегій залучення інвесторів, створення сприятливого бізнес-клімату та взаємодія з інвесторами є важливими аспектами успішної реалізації інвестиційного потенціалу.

Джерело: власні дослідження.

Отже, зв'язок між інвестиційною діяльністю та інвестиційним потенціалом територіальних громад є тісним та динамічним. Інвестиційний потенціал визначає можливості та напрями інвестиційної діяльності, а ефективна

інвестиційна діяльність сприяє реалізації та підвищенню потенціалу, створюючи позитивний цикл розвитку територіальної громади.

Потужним інструментом управління інвестиційним потенціалом територіальних громад є діджиталізація, яка сприяє підвищенню прозорості, ефективності, доступності інформації та оптимізації процесів залучення інвестицій. Діджиталізація дозволяє громадам краще використовувати інвестиційний потенціал і взаємодіяти з інвесторами.

Останнє десятиліття характеризується інтенсивним розвитком цифрових технологій, що зумовлює поступову трансформацію традиційних методів управління соціально-економічними процесами та сприяє розширенню доступу до інформаційних ресурсів. У цьому контексті діджиталізація інвестиційної діяльності територіальних громад виступає важливим чинником підвищення ефективності управління інвестиційним потенціалом, що, своєю чергою, сприяє зростанню обсягів залучених інвестицій та забезпеченню сталого розвитку громад.

Діджиталізація соціально-економічних процесів є предметом наукового пошуку у різних галузях науки та практики управління. Так, у дослідженнях Е. Лехмана та Н. Анацка розглянуто різні методичні підходи до тлумачення терміну «цифровізація», розкрито процес розвитку діджиталізації, ідентифіковано його вплив на розвиток економічних явищ і процесів [149, с. 28–46]. Дослідники окреслюють роль цифрових технологій для ключових секторів економіки (промисловості, транспорту, фінансів та ін.) та пропонують розглядати діджиталізацію з позицій інтеграції цифрових технологій у всі аспекти суспільства та економіки. При цьому, одним із основних ефектів діджиталізації розглядають підвищення продуктивності за рахунок автоматизації виконання низки організаційно-управлінських та виробничо-технічних завдань. Не менш важливим ефектом діджиталізації є формування нових ринків товарів та послуг, що сприяє зростанню економічної активності суб'єктів бізнесу. Поряд з

ефектами, виділено проблеми для економічного розвитку, що можуть виникнути внаслідок діджиталізації. Ключовими серед них є вивільнення робочої сили та нерівномірний розподіл діджиталізації. Однак, на думку авторів, переваги діджиталізації превалюють і в цілому діджиталізація є потужною силою для сталого розвитку громад, а інвестиції в цифрові технології є доцільними для забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів бізнесу [149, с. 28–46].

Суттєвим науковим доробком у дослідженнях сутності та наслідків діджиталізації в соціально-економічній сфері є праці Цзін Сю, Сію Ше та Вейвей Лю [175]. Дослідники розглядають процес діджиталізації через призму її впливу на довкілля, соціальну систему та управління. Так, одним із позитивних напрямів впливу діджиталізації на навколишнє середовище є зменшення забруднення та викидів парникових газів, оскільки діджиталізація є важливим елементом при підвищенні енергоефективності та зменшення відходів і просування відновлюваної енергії. Інтелектуальні мережі можуть допомогти зменшити споживання енергії шляхом більш ефективного управління попитом і пропозицією. Також діджиталізація застосовується при зменшенні відходів шляхом більш ефективного відстеження та переробки ресурсів та матеріалів. Цифрові технології можна використовувати для просування відновлюваної енергії, спрощуючи інвестування та встановлення сонячних панелей та інших сучасних технологій. Наступним напрямом впливу діджиталізації на довкілля є захист біорізноманіття. Цифрові технології можна використовувати для його відстеження та моніторингу, виявлення та захисту видів, що перебувають під загрозою зникнення, а також для більш сталого управління природними ресурсами. Для прикладу, супутникові знімки можна використовувати для моніторингу вирубки лісів. Важливим позитивним напрямом діджиталізації в соціальній сфері є покращення доступу до освіти та охорони здоров'я, підвищення громадянської активності та сприяння належному управлінню. Наприклад, цифрові технології можна використовувати для надання онлайн-

освітніх та медичних послуг людям у віддалених районах. Діджиталізація сприяє скороченню бідності, уможлиблює підвищення продовольчої безпеки та сталий розвиток. Одночасно із врахуванням усіх позитивних ефектів від імплементації діджиталізації, потрібно ретельно оцінювати комплекс ризиків та виклики [175].

У статті [161, с. 93–114] підкреслюється роль діджиталізації у сфері публічного управління та висвітлюють ключові аспекти, які впливають на її ефективність. Цікавим є дослідження методів та інструментів оцінки ефективності діджиталізації публічного адміністрування, зокрема оцінка результативності, ефективності та ефективності витрат. Автори наголошують на важливості впровадження оцінки ефективності процесу діджиталізації в практику управління на місцевому рівні та наводять успішні її приклади.

Грунтовний науково-практичний внесок зроблено групою дослідників *Institute of Information Science and Technologies* та *Institute for Technology Assessment and Systems Analysis*. Учені ґрунтовно досліджують драйвери, бар'єри та наслідки цифровізації саме у сільських районах. У статті [127] досліджується важливість діджиталізації для розвитку сільських територій та висвітлюються основні чинники, які спричиняють стимулюючий або дестимулюючий вплив на їх розвиток. До драйверів діджиталізації сільських територій авторами віднесено доступ до інформаційних технологій та мереж, потребу в поліпшенні ефективності та конкурентоспроможності, а також підвищення якості життя місцевих жителів. Натомість, бар'єрами запровадження діджиталізації пропонують вважати: недоступність інфраструктури, брак фінансування та необізнаність населення з технологіями. Наслідками діджиталізації сільських територій, на переконання учених, є поліпшення ефективності надання адміністративних послуг та конкурентоспроможності бізнесу, підвищення якості життя та зменшення нерівності між міськими та сільськими районами.

Важливий доробок належить групі науковців під керівництвом С. Роланді [170]. Авторами представлено таксономію наслідків імплементації діджиталізації,

які розділено на такі групи: економічні (покращення ефективності, збільшення виробництва та покращення доступності до ринків); соціальні (поліпшення якості життя місцевих жителів та підвищення рівня освіти); екологічні (зменшення впливу на довкілля та збільшення стійкості до кліматичних змін).

Слід зазначити, що особливий інтерес у рамках даного дослідження становить вплив діджиталізації на розвиток сільського підприємництва. У цьому руслі наукового пошуку виокремлюються дослідження Л. Лекханья, який аналізує різні аспекти цифрової трансформації, до якої відносить впровадження нових технологій, збільшення доступності до мережі Інтернет, розвиток електронної комерції та цифрового маркетингу [150]. Також дослідник досить вдало презентує успішні кейси цифрової трансформації підприємств в сільській місцевості та приходять до висновку про необхідність цифрової трансформації для розвитку підприємництва в сільській місцевості.

Встановлено, що нині існує значна кількість трактувань поняття «діджиталізація» вітчизняними вченими. Заслуговує на увагу визначення Д. Семилітко, який трактує це поняття, як «процес переходу до нових способів мислення та роботи на основі застосування соціальних, мобільних та інших технологій, що стимулюють зміну стилю та підходів до управління соціально-економічними системами» [100, с. 76–77]. В свою чергу, діджиталізація соціально-економічних процесів – це комплексний процес імплементації інформаційних технологій у комбінації з цифровими інструментами для формування або вдосконалення каналів передачі інформації. Тобто, в основі діджиталізації лежить процес імплементації цифрових рішень у сфері автоматизації передачі та обробки даних, з подальшим доведенням їх до користувача, електронного документообігу, моніторингу та аналізу соціальних та економічних показників діяльності соціально-економічного суб'єкта, електронної комунікації між учасниками соціально-економічних процесів тощо [26, с. 52–58].

Використання цифрових технологій при управлінні інвестиційним потенціалом територіальних громад дозволяє ефективніше збирати та аналізувати дані, що сприяє прийняттю більш обґрунтованих рішень. Діджиталізація бізнес-процесів забезпечує їх прозорість, підвищуючи довіру інвесторів та громадян до місцевого самоврядування. Цифрові інструменти уможливають автоматизацію процесів моніторингу та контролю інвестиційних ініціатив, зменшуючи витрати часу та ресурсів. Завдяки цьому підвищується конкурентоспроможність територіальних громад на інвестиційному ринку.

Аргументи на користь позитивного впливу цифрових технологій на управління інвестиційним потенціалом громад наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

**Аргументи позитивного впливу діджиталізації на управління
інвестиційним потенціалом територіальних громад**

Аргумент	Обґрунтування
Прозорість та доступ до інформації	Створення відкритих баз даних та онлайн-платформ розширює доступ інвесторів до інформації про громаду: економічні показники, демографічні дані, ресурси громади; наявні інфраструктурні об'єкти, земельні ділянки; прозорі умови ведення бізнесу, інвестиційні стимули та місцеві податкові пільги.
Цифрові інструменти для планування та управління	<ul style="list-style-type: none"> • системи управління проектами (ERP) для відслідковування статусу реалізації інвестиційних проектів, оцінки їх впливу на економіку та інфраструктуру громади; • геоінформаційні системи (ГІС) для ефективного планування використання земельних ресурсів, інфраструктурних проектів та зон розвитку; • штучний інтелект як інструмент аналізу великих даних для прийняття обґрунтованих рішень щодо потреб і пріоритетів громади, аналізу та прогнозування соціально-економічних процесів.
Цифрові платформи для залучення інвестицій	<ul style="list-style-type: none"> • онлайн-платформи розширюють доступ інвесторів до подачі заявок, отримання інформації про проекти та комунікацій з місцевою владою; • блокчейн-технології для безпеки інвестиційних транзакцій; • краудфандинг та краудінвестинг платформи для залучення прямих інвестицій від глобальної спільноти; • віртуальні презентації та онлайн-заходи (вебінари, форуми) для просування інвестиційного потенціалу громад на міжнародному рівні.

Оптимізація адміністративних процесів	<ul style="list-style-type: none"> • електронний документообіг та електронний підпис; • електронні сервіси для реєстрації бізнесу, отримання дозволів та ліцензій скорочують час і витрати для інвесторів; • електронні тендери та держзакупівлі для забезпечення прозорість у реалізації інфраструктурних проєктів; • смарт-контракти на базі блокчейн-технологій для безпеки та прозорості угод, мінімізації ризиків корупції та бюрократії.
Моніторинг та оцінка інвестиційної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • інтерактивні панелі управління для візуалізації в реальному часі статистики залучених інвестицій, їх впливу на економіку та соціальний розвиток; • автоматизовані системи звітності для своєчасного отримання даних щодо виконання інвестиційних планів та фінансових показників; • аналіз соціально-економічного впливу інвестицій за допомогою аналітичних платформ дозволяє коригувати інвестиційні стратегії.
Цифровізація як засіб підвищення конкурентоспроможності	<ul style="list-style-type: none"> • цифрові громади пропонують інвесторам кращі умови, швидші адміністративні процеси та більшу прозорість; • розвинені цифрові інфраструктури є додатковим фактором для залучення інноваційних інвестицій.
Покращення взаємодії з інвесторами	<ul style="list-style-type: none"> • цифровий маркетинг для просування інвестиційних можливостей громад на глобальному рівні; • соціальні мережі та веб-сайти для постійної взаємодії з інвесторами; • цифрові консультації та чат-боти розширюють доступ інвесторів до необхідної інформації у зручному форматі.

Джерело: власні дослідження.

Відтак, прозорість та доступ до інформації, через створення відкритих баз даних та онлайн-платформ, розширює доступ інвесторів інформації про інвестиційний потенціал території, процедури реєстрації бізнесу, ринок праці, інфраструктуру тощо. Окресленому питанню присвячено значну кількість наукових праць. Зокрема, дослідник А. Аль-Садік у своїй праці [121] розкриває роль електронного уряду (*E-Government*) у привабленні прямих іноземних інвестицій, зокрема доступу до інтернету, електронної інфраструктури, публічної інформації тощо. Дослідники Kim K. та An J. [144] встановили вплив корупції на зв'язок між *E-Government* та прямими іноземними інвестиціями (за даними 164 країн, 2010–2019 рр.). Авторами доведено, що *E-Government* є інструментом боротьби з корупцією та покращенням інвестиційного клімату.

Окремі електронні сервіси для інвесторів, що використовуються в діджиталізації інвестиційної діяльності територіальних громад, включають:

електронні платформи з інформацією про інвестиційні проєкти та можливості на території громади; інтерактивні карти з розміщенням інвестиційних об'єктів та вільних земельних ділянок на території громади; електронні сервіси, що дозволяють інвесторам отримати дозволи та ліцензії на розробку та експлуатацію інвестиційних проєктів; електронні системи моніторингу та контролю за реалізацією інвестиційних проєктів на території громади; інформаційні портали та додатки з актуальною інформацією про інвестиційну діяльність на території громади та відповідними індикаторами її ефективності; електронні сервіси з підтримки експортної діяльності місцевих підприємств. Аргументом на користь позитивного впливу діджиталізації на управління інвестиційним потенціалом територіальних громад є також інтерактивні панелі управління для візуалізації в реальному часі статистики залучених інвестицій, їх впливу на економіку та соціальний розвиток; автоматизовані системи звітності для своєчасного отримання даних щодо виконання інвестиційних планів та фінансових показників.

Цифрові інструменти для планування та управління, через впровадження системи управління проєктами (*ERP*), доцільні для відслідковування статусу реалізації інвестиційних проєктів, оцінки їх впливу на економіку та інфраструктуру громади. Перевагою застосування геоінформаційних систем є можливість ефективного планування використання земельних ресурсів, інфраструктурних проєктів та зон розвитку. Штучний інтелект слід розглядати ефективним інструментом аналізу великих даних для прийняття обґрунтованих рішень щодо потреб і пріоритетів громади, аналізу та прогнозування економічних процесів. У праці [161, с. 93–114] розглядається вплив штучного інтелекту на процес прийняття інвестиційних рішень у венчурних капіталовкладеннях, обґрунтовуються основні переваги використання штучного інтелекту в інвестиційному процесі. Крім того, автори статті досліджують найбільш ефективні методи використання штучного інтелекту в інвестиційному процесі.

Краудфандинг та краудінвестинг є одними з найбільш інноваційних і ефективних інструментів фінансування інвестиційних проєктів у сучасному світі. Діджиталізація цих інструментів може значно полегшити доступ до інвестиційного капіталу для територіальних громад. Сучасні дослідники детально розглядають питання технологій збору коштів для розвитку територіальних громад, аналізують можливості використання фондів, грантів та інших джерел, обґрунтовують вплив таких технологій на соціально-економічний розвиток територіальних громад та досліджують фактори, які впливають на їх успішність [123, с. 96–101]. Важливою при цьому є співпраця між владою, громадськістю та бізнесом для забезпечення успішного впровадження технологій збору коштів. В. Стойка досліджує концепцію краудфандингу та його потенціал, як засобу фінансування проєктів, вивчає переваги та недоліки краудфандингу та виклики, які можуть виникнути при реалізації краудфандингових ініціатив у різних регіонах, наводить приклади успішних краудфандингових проєктів з усього світу та аналізує їх вплив на місцеві громади [106]. Важливо підкреслити місце і роль громади у розробці та реалізації краудфандингових ініціатив.

У контексті територіальних громад, краудфандинг та краудінвестинг можуть бути використані для фінансування різноманітних інфраструктурних проєктів (будівництво доріг, шкіл, лікарень, спортивних комплексів тощо). Використання цих інструментів може дозволити територіальним громадам залучати кошти безпосередньо від мешканців, бізнесів та інвесторів, що може збільшити ефективність та прозорість інвестиційного процесу [9, с. 10–18]. Наприклад, в Україні досить активно розвивається краудфандинг для фінансування соціальних проєктів на місцевому рівні. Один з прикладів – це проєкт «Відкрий своє місто», який допомагає територіальним громадам відкривати нові соціальні простори, які зручні та доступні для місцевих мешканців. Також у деяких країнах є спеціалізовані платформи для

краудінвестингу в інфраструктурні проекти, такі як «*Abundance Investment*» у Великобританії.

У контексті інвестиційної діяльності технологія блокчейн сприяє прозорості, зменшенню транзакційних витрат та підвищенню ефективності інвестиційних бізнес-процесів. Технологія блокчейн забезпечує відстежуваність і підзвітність інвестиційної діяльності, дозволяючи зацікавленим сторонам відстежувати потік коштів і стежити за прогресом проекту. Загалом використання технології блокчейн має потенціал для значного підвищення ефективності, прозорості та підзвітності інвестиційної діяльності територіальних громад, сприяючи їх загальній цифровізації. Проте, все ще є проблеми, які необхідно вирішити, наприклад, потреба в чіткій нормативно-правовій базі, відповідній технічній інфраструктурі та достатніх навичках і досвіді в розробці та впровадженні блокчейна.

Застосування технології блокчейн в економіці – це об’єктивна необхідність у руслі забезпечення захисту прямих іноземних інвестицій та покращення інвестиційного клімату в Україні. Вітчизняні дослідники окреслюють перспективи застосування технології блокчейн як засобу захисту іноземних інвестицій в Україні [103, с. 65–69]. Приклади успішного використання блокчейн у фінансових секторах та запровадження блокчейн-технологій у підприємницькій діяльності аргументовано доводять переваги зазначеного.

Застосування електронного документообігу та електронного підпису дозволяє скоротити час на підготовку та обробку документів, зменшити витрати на паперову документацію та зберігання. Зазначені інструменти дозволяють здійснювати операції з документами та підписувати їх в електронному вигляді, що зменшує час на їх обробку та збереження, а також ризики помилок та шахрайства. Українська законодавча база вже включає положення щодо використання електронного документообігу та електронного підпису, зокрема

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [93] та Закон України «Про електронний цифровий підпис» [92].

Дослідниця О. Загвойська [31, с. 11–66] стверджує, що впровадження електронного документообігу та цифрового підпису в органах виконавчої влади України наразі є обмеженим, і залишаються значні виклики щодо розвитку необхідної законодавчої бази, інфраструктури та навичок. Дослідниця демонструє успішні приклади ініціатив на цифровізації в інших країнах, таких як Естонія та Нідерланди, які демонструють потенційні переваги електронного урядування для підвищення прозорості, ефективності та залучення громадян. Щодо інвестиційної діяльності, то авторка наголошує на важливості електронного документообігу та цифрового підпису для полегшення інвестиційного процесу та створення сприятливого бізнес-середовища.

Діджиталізація є інструментом підвищення конкурентоспроможності територіальних громад, оскільки цифрові громади пропонують інвесторам кращі умови, швидші адміністративні процеси та більшу прозорість, а розвинені цифрові інфраструктури є додатковим фактором для залучення інноваційних інвестицій.

Важливим аргументом на користь позитивного впливу діджиталізації на управління інвестиційним потенціалом територіальних громад є можливість покращення взаємодії з інвесторами через цифровий маркетинг (особливо для просування інвестиційних можливостей громад на глобальному рівні); соціальні мережі та веб-сайти як інструменти постійної взаємодії з інвесторами; цифрові консультації та чат-боти з метою розширення доступу інвесторів до необхідної інформації у зручному форматі.

Враховуючи вище представлене, можна зробити висновок, що діджиталізація інвестиційної діяльності територіальних громад дає можливість імплементувати цифрові технологічні рішення у процес залучення та управління інвестиційними ресурсами. Така імплементація дає можливість вплинути на

ефективність та прозорість інвестиційної діяльності, подолати низку адміністративних перешкод та спростити процедури прийняття рішень.

Ключовими галузями, у яких діджиталізація нині знаходиться на стадії імплементації, є такі: охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, транспорт, логістика, виробництво, торгівля та інші. Вона може включати використання інтернету речей, штучного інтелекту, аналізу даних, блокчейну та інших інноваційних технологій для покращення ефективності та якості соціально-економічних процесів [110]. Варто зауважити, що більшість дослідників сходяться на тому, що мета діджиталізації будь-яких соціально-економічних процесів полягає у покращенні якості та ефективності надання соціальних та економічних послуг, забезпеченні доступності цих послуг для більшої кількості людей, покращенні якості та швидкості виробничих процесів, зменшенні витрат та більш ефективному використанні ресурсів [174].

Діджиталізація інвестиційної діяльності на рівні територіальних громад актуальна для досягнення таких узагальнених цілей:

1) забезпечення демократичних основ функціонування та розвитку територіальних громад на основі активізації громадської участі в процесі управління через запровадження електронних платформ для опитування населення, проведення онлайн обговорень важливих соціально-економічних питань розвитку громади;

2) впровадження онлайн-сервісів для забезпечення комунікаційної взаємодії населення та бізнесу з державними органами влади й іншими установами для реалізації інвестиційних бізнес-процесів;

3) імплементація електронної та медіа освіти з метою підвищення обізнаності населення з новими технологіями та подолання дезінформації;

4) розширення доступу територіальних громад до залучення інвесторів, у т.ч. міжнародних, а також інвесторів – до необхідної інформації про територіальні громади як потенційні об'єкти інвестування.

Отже, діджиталізація інвестиційної діяльності територіальних громад являє собою комплекс адміністративних та програмно-технічних заходів, реалізованих органами місцевого самоврядування з метою трансформації традиційних управлінських практик і процедур у цифровий формат. Упровадження цифрових технологій у процеси управління інвестиційною діяльністю сприяє підвищенню ефективності комунікації з потенційними інвесторами, оптимізації механізмів прийняття рішень та покращенню доступу до інформаційних ресурсів.

Програмно-технічне забезпечення діяльності органів управління територіальних громад у межах діджиталізації ґрунтується на чотирьох ключових технологічних та організаційних аспектах, що безпосередньо впливають на формування та розвиток інвестиційного потенціалу громади, а саме:

– технологія (впровадження цифрових технологій у сферу управління інвестиційною діяльністю сприяє підвищенню її ефективності шляхом забезпечення оперативного доступу до релевантної інформації, оптимізації управлінських процесів та вдосконалення механізмів ухвалення рішень. Водночас імплементація цифрових рішень потребує належної підготовки управлінського персоналу, зокрема розвитку спеціалізованих навичок у сфері цифрового менеджменту та аналітики. Крім того, цифровізація інвестиційного управління передбачає додаткові фінансові витрати, пов'язані з придбанням, впровадженням та подальшим технічним супроводом відповідного програмного забезпечення.);

– організація (процес імплементації цифрових технологій вимагає суттєвої реорганізації організаційної структури органів управління територіальних громад. У більшості випадків цей процес є складним і довготривалим, при цьому він потребує значних фінансових затрат);

– управління (упровадження цифрових технологій у процесі формування та розвитку інвестиційного потенціалу територіальної громади потребує запровадження нових організаційних структур і підходів до управління. Ефективна цифрова трансформація має ґрунтуватися на двох ключових принципах: прозорості та підзвітності управлінських процесів);

– регулювання (діджиталізація інвестиційної діяльності вимагає розробки нових нормативно-управлінських актів, документів та правил, які мають забезпечувати ефективне і безпечне виконання всіх адміністративних процедур та завдань).

Отже, діджиталізація є потужним інструментом для управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, з огляду на те, що, з одного боку, спрощує процеси управління і залучення інвестицій, з іншого – забезпечує конкурентоспроможність, прозорість та ефективність. За допомогою цифрових технологій громади можуть краще реалізовувати свій потенціал, залучати нові інвестиції та покращувати якість життя мешканців.

1.3. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад

В сучасних умовах соціально-економічних, політичних та безпекових викликів для територіальних громад, посилення їх інвестиційної діяльності за рахунок активізації інвестиційних ресурсів дасть можливість як розвивати підприємництво в середині громади, так і залучати зовнішні інвестиції. В свою чергу, посилення інвестиційної діяльності за рахунок активізації інвестиційних ресурсів, потребує глибокого та ґрунтовного вивчення таких сфер функціонування громади, як економіка, соціальний сектор, інфраструктурна складова тощо. При цьому дослідженнями встановлено, що у наукових джерелах

представлено широкий спектр методичних підходів до проведення оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад. Враховуючи зазначене, наступний етап дослідження присвячено обґрунтуванню методичних підходів до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад.

В сучасних умовах глобалізації та інтеграції економік інвестиційний потенціал територіальної громади не можливо розглядати, як відокремлену соціально-територіальну одиницю, оскільки сталий розвиток територіальної громади вбачається одним із елементів сталого розвитку глобальних соціально-економічних систем [119, с. 244]. Таким чином, для ефективного управління інвестиційним потенціалом територіальних громад необхідно провести глибокий аналіз методичного інструментарію аналізу інвестиційного потенціалу на різних рівнях – від міжнародного до місцевого (локального) [128].

Для забезпечення ефективного управління як на рівні окремих громад, так і на національному рівні, важливо враховувати, в рамках аналізу інвестиційного потенціалу, фундаментальні чинники, на яких цей потенціал базується. Зокрема, аналіз має враховувати ключові фундаментальні основи, які формують платформу стійкості соціально-економічної системи. Ці елементи, або так звані «пілари», визначають стратегічні напрями розвитку та забезпечують стабільність і динамічне зростання в умовах зовнішніх та внутрішніх викликів.

У стратегічному управлінні термін «стовп» (або *pillar*) означає ключові принципи або сфери фокусу, які підтримують загальну стратегію організації чи проєкту. Стратегічні стовпи забезпечують структуру і спрямовують управлінські рішення, водночас допомагаючи підтримувати довгострокове бачення і адаптуватися до змін у бізнес-середовищі. Вони є своєрідними фундаментальними опорами, що об'єднують команду навколо спільної мети, створюючи чіткі орієнтири та пріоритети. Це можуть бути такі напрями, як інновації, операційна ефективність або розширення ринку, що допомагають сфокусувати зусилля на найбільш значущих аспектах розвитку організації (рис.1.3).

Аналіз на міжнародному рівні передбачає оцінку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у країну, оскільки, з економічної точки зору, вони є показником економічної привабливості держави та є запорукою соціально-економічного розвитку. Поряд з ПІІ, оцінка та аналіз загального економічного стану та фінансової стабільності країни, у порівнянні з іншими, допомагає зрозуміти, які умови важливі для іноземних інвесторів та яким чином можна покращити ці показники на рівні громади. Основні стовпи, на яких ґрунтується цей рівень, включають економічну відкритість, інституційну прозорість, правову стабільність та розвинену цифрову інфраструктуру.

Рис. 1.3. Рівні управління та аналізу інвестиційного потенціалу територіальних громад

Джерело: власні дослідження.

Економічна відкритість. Для залучення ПІІ країни повинні забезпечувати відкритість своєї економіки, що передбачає зменшення тарифів, спрощення митних процедур і лібералізацію валютних обмежень. Відкрита економіка є привабливою для інвесторів, оскільки дозволяє їм вільно переміщувати капітал та ресурси. Дослідження Світового банку та МВФ підтверджують, що країни з високим рівнем економічної відкритості зазвичай мають вищі обсяги ПІІ, оскільки інвестори можуть ефективніше інтегрувати свої активи та бізнес-процеси [131].

Прозора інституційна структура, яка забезпечує чіткі правові рамки, прозорість фінансових звітів та ефективну судову систему, є надзвичайно важливою для іноземних інвесторів. Відсутність корупції, регуляторної прозорості та наявності механізмів захисту прав інвесторів знижують ризики і роблять країну більш привабливою для ПІІ. Існують численні дослідження, які показують, що країни з високою інституційною якістю залучають більше інвестицій, оскільки такі країни надають інвесторам впевненість у дотриманні контрактних зобов'язань та стабільності умов ведення бізнесу [147, с. 17].

Правова стабільність. Країни, які можуть забезпечити стабільність правових норм та ефективну систему захисту інвесторів, є більш привабливими для ПІІ. Інвестори очікують, що правила гри залишатимуться незмінними протягом тривалого часу, і що їхні інвестиції будуть захищені від неочікуваних змін законодавства. Як показують дослідження, правова стабільність сприяє збільшенню інвестиційних потоків, оскільки інвестори віддають перевагу країнам з передбачуваними та справедливими правовими системами [120].

Таким чином, на міжнародному рівні діджиталізація у поєднанні з економічною відкритістю, інституційною прозорістю та правовою стабільністю, сприяє формуванню сприятливих умов для залучення ПІІ. Окреслені стовпи

допомагають зменшити ризики, підвищити довіру інвесторів та збільшити інвестиційний потенціал країни в умовах глобалізації.

Наступним етапом є національний рівень, де капітальні інвестиції відіграють ключову роль, поряд з вивченням особливостей національного законодавства. Капітальні інвестиції відображають рівень економічної активності, інфраструктурну готовність та фінансову стабільність країни. Важливими стовпами цього рівня є фінансова інфраструктура, стабільність економічної політики, розвиток інфраструктури, державна підтримка та діджиталізація, яка є спільним фактором для всіх рівнів управління [128, с. 173–190].

Регіональний рівень передбачає аналіз соціально-економічного розвитку регіонів країни та їх інвестиційних можливостей. Такий підхід допомагає визначити ключові галузі, які є привабливими для інвесторів, а також фактори, що обмежують або стимулюють інвестиції. Після цього необхідно перейти до аналізу на рівні громади. Саме на цьому рівні можна конкретно оцінити потреби громади, визначити локальні конкурентні переваги та розробити стратегії для залучення інвестицій.

Розвинена фінансова інфраструктура є важливою умовою для залучення інвестицій та розвитку національної економіки. Банки, фондові ринки та інші фінансові установи повинні мати достатню потужність для підтримки великих проєктів, забезпечення доступу до капіталу та залучення іноземних інвесторів. Стабільність фінансового сектору є важливим фактором, що стимулює інвестиційну активність. Дослідження Alfaro et al. показують, що наявність ефективної фінансової інфраструктури сприяє зростанню ПІІ та економічному розвитку країни [120, с. 89–112].

Політична та економічна стабільність є вирішальними для залучення капітальних інвестицій. Інвестори прагнуть стабільного регуляторного середовища, яке зменшує ризики, пов'язані з інвестиціями. Стабільна економічна

політика підтримує довіру інвесторів та створює сприятливі умови для розвитку бізнесу. Підтримка макроекономічної стабільності позитивно впливає на залучення іноземного капіталу [131].

Національна інфраструктура – дороги, енергетика, транспорт і комунікації – є критично важливою для залучення інвестицій. Інвестори зацікавлені в країнах, де добре розвинена інфраструктура, яка зменшує витрати на транспортування товарів і послуг. Інфраструктурні інвестиції також сприяють зростанню внутрішнього ринку, створюють нові робочі місця та покращують якість життя громадян, що сприяє залученню подальших інвестицій [39].

Програми державної підтримки, зокрема податкові пільги, інвестиційні субсидії та стимулюючі програми для інвесторів, сприяють підвищенню інвестиційної привабливості країни. Державна підтримка може включати фінансування стратегічно важливих галузей, таких як енергетика та високі технології, а також інфраструктурні проекти. Дослідження підтверджують, що країни, які активно підтримують інвесторів через різні стимули, мають вищий рівень капітальних інвестицій [138].

Цифрова трансформація на національному рівні сприяє підвищенню ефективності урядових і бізнес-процесів, знижує бюрократію та полегшує доступ до інформації. Завдяки діджиталізації інвестори мають доступ до необхідної інформації в реальному часі, що підвищує прозорість та покращує бізнес-клімат. Дослідження показують, що країни з розвинутою цифровою інфраструктурою здатні залучати більше інвестицій за рахунок кращих умов для ведення бізнесу [119, с. 244].

Таким чином, на загальнонаціональному рівні капітальні інвестиції забезпечуються через фінансову стабільність, надійні інституційні механізми, державну підтримку та розвинену інфраструктуру. В свою чергу, діджиталізація сприяє підвищенню прозорості та ефективності, що допомагає зміцнити довіру інвесторів і стимулювати економічне зростання.

На регіональному рівні управління інвестиційним потенціалом акцентується на аналізі та ідентифікації факторів, які сприяють або перешкоджають залученню інвестицій у конкретний регіон. Ключовими складовими для аналізу є виробничий потенціал, людський потенціал, природно-ресурсний потенціал, споживчий потенціал, інфраструктурний потенціал, інституціональний потенціал, географічний потенціал, інформаційний потенціал та інтелектуальний потенціал. Аналізуючи ці елементи, можна визначити як можливості, так і слабкі сторони регіону, що можуть впливати на інвестиційну привабливість. Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад доцільно розпочати з наступних етапів аналізу цього потенціалу: 1) ідентифікація та розподіл факторів інвестиційного потенціалу; 2) побудова інтегрального індексу інвестиційного потенціалу; 3) аналіз інвестиційного середовища за допомогою панельних даних; 4) розробка рекомендацій для управління інвестиційним потенціалом.

1) *Ідентифікація та розподіл факторів інвестиційного потенціалу.* Управління інвестиційним потенціалом регіону починається з визначення ключових показників, які слід розподілити на кілька груп: економічні, інфраструктурні, соціальні, екологічні та інституційні. Економічні фактори включають валовий регіональний продукт, рівень зайнятості, середні доходи населення, а також обсяги капітальних інвестицій. Інфраструктурні показники охоплюють розвиток транспортної мережі, комунікаційні системи та доступність життєво важливих ресурсів. Соціальні фактори стосуються демографічної структури, освіти, рівня охорони здоров'я та соціального забезпечення. Екологічні показники враховують природно-ресурсний потенціал та екологічний стан регіону. Інституційні фактори охоплюють рівень підтримки з боку державних і місцевих органів влади, доступність адміністративних послуг та рівень регуляторної прозорості [134].

2) *Побудова інтегрального індексу інвестиційного потенціалу.*

Інтегральний індекс дозволяє узагальнити різні групи показників і створити загальну картину інвестиційної привабливості регіону. Інтегральний індекс розраховується через агрегування часткових індексів за кожною з ключових груп показників. Для нормалізації даних доцільно використовувати шкалювання значень у відсотках, що дозволяє оцінювати різномірні показники в єдиній системі одиниць. Після нормалізації кожен показник вагується відповідно до його значущості для інвестиційного потенціалу, а отримані значення сумуються для отримання загального інтегрального індексу (Розділ 2.2) [159].

3) *Аналіз інвестиційного середовища за допомогою панельних даних.*

Панельний аналіз забезпечує можливість дослідження динамічних змін інвестиційного потенціалу протягом кількох років, що дозволяє виявляти тренди та фактори, які сприяють або перешкоджають залученню інвестицій. Для цього використовуються дані щодо соціально-економічних показників регіонів, наприклад, обсяги капітальних інвестицій, рівень зайнятості, середні доходи, витрати на освіту та інфраструктуру. Вплив кожного показника оцінюється через регресійний аналіз, що дозволяє виявити залежності між різними факторами і отримати прогноз щодо зміни інвестиційного потенціалу регіону в майбутньому [168].

4) *Розробка рекомендацій для управління інвестиційним потенціалом.*

Після аналізу та побудови інтегрального індексу, наступним етапом є розробка стратегічних рекомендацій для покращення інвестиційної привабливості територіальних громад.

На рівні громади управління інвестиційним потенціалом вимагає адаптованого підходу, який враховує специфіку локальних ресурсів, соціально-економічні умови та потреби громади. У статті [30, с. 16–22] П.В. Жук та З.О. Сірик представляють та систематизують сім різних методичних підходів до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад.

1) Системно-структурний підхід – це метод оцінки інвестиційного потенціалу, який орієнтований на структуру громади, її основні компоненти та взаємозв'язки між ними. Цей підхід ґрунтується на ідеї, що інвестиційний потенціал громади – це не просто сума її окремих компонентів, а й результат того, як ці компоненти взаємодіють. Оцінка базується на аналізі відповідних показників, що характеризують людські та фінансові ресурси, природні ресурси тощо. Цей підхід є комплексним та враховує всі аспекти інвестиційного потенціалу громади. Такий підхід найкраще підходить для громад, які хочуть мати повне розуміння свого інвестиційного потенціалу та того, як його покращити.

2) Експертний підхід – це метод оцінки інвестиційного потенціалу, який передбачає аналіз оцінок експертів з низки різних галузей. Цей підхід базується на ідеї, що експерти мають спеціальні знання та досвід, які можуть бути використані для оцінки інвестиційного потенціалу. Експерти оцінюють різні критерії та чинники діяльності громади, наприклад, наявність інфраструктури, рівень розвитку місцевого підприємництва, наявність трудового потенціалу. Даний підхід є швидким та ефективним способом оцінити інвестиційний потенціал громади і підходить для громад, які хочуть отримати швидкий огляд свого інвестиційного потенціалу.

3) Факторний підхід передбачає виявлення факторів, що впливають на формування інвестиційного потенціалу територіальної громади. При цьому, фактори можуть представляти різні сфери – географічне розташування, стан розвитку інфраструктури, лояльність місцевої влади тощо. Такий підхід є системним способом визначення ключових факторів, що впливають на інвестиційний потенціал громади. Факторний підхід найбільш доцільно використовувати для громад, які прагнуть визначити конкретні сфери, де вони можуть покращити свій інвестиційний потенціал. Наприклад, якщо громада хоче залучити більше інвестицій у туристичний сектор, їй потрібно буде визначити

чинники, які наразі перешкоджають інвестуванню в цей сектор (відсутність інфраструктури, брак кваліфікованих працівників тощо). Після визначення цих факторів громада може вжити заходів для їх усунення.

4) Кластерний підхід при оцінці інвестиційного потенціалу територіальної громади полягає у віднесенні громади до одного з регіональних інвестиційних середовищ. Цей підхід базується на методі класифікації громад на різні групи за їх інвестиційним потенціалом. Кластерний підхід є найбільш доцільним для громад, які хочуть порівняти себе з іншими громадами з подібним інвестиційним потенціалом. Порівнюючи себе з іншими спільнотами у своєму кластері, громади можуть визначити свої сильні та слабкі сторони та переймати передовий досвід інших громад.

5) SWOT-аналіз сильних і слабких сторін внутрішнього середовища територіальної громади та можливостей і загроз зовнішнього середовища. Такий аналіз дає змогу визначити фактори, за допомогою яких можна створити конкурентні переваги територіальної громади та покращити її інвестиційний клімат. Цей метод найкраще підходить для територіальних громад, які хочуть визначити свої сильні та слабкі сторони та як використати свої можливості і загрози.

6) Порівняльний аналіз передбачає проведення порівняльної оцінки різних показників інвестиційного потенціалу територіальних громад з відповідними показниками інших громад, при цьому найбільш доцільним є використання рейтингових методів. Застосування цього методу є доцільним для громад, які мають на меті побачити, як вони порівнюються з іншими громадами з подібним інвестиційним потенціалом. Порівняльний аналіз є корисним інструментом для громад, які хочуть порівняти свою продуктивність з іншими громадами.

7) Мультиплікативні моделі, які базуються на використанні інтегральної оцінки різноманітних індексів (соціально-економічного індексу, індексу людського розвитку, індексу розвитку підприємництва тощо). Мультиплікативні

моделі – це спосіб об'єднати різні показники в один вимір інвестиційного потенціалу. Цей метод найкраще підходить для громад, які хочуть отримати єдиний вимір свого інвестиційного потенціалу. Мультиплікативні моделі є корисним інструментом для громад, які хочуть отримати швидкий огляд свого інвестиційного потенціалу. Поєднуючи різні показники в один вимір, громади можуть краще зрозуміти свої сильні та слабкі сторони.

Дослідниця Я. Кобушко, в своїй дисертації [41] зробила вагомий науково-методичний внесок у обґрунтування та систематизацію методів оцінки інвестиційного потенціалу окремих соціально-економічних суб'єктів (громад, територій, регіонів). Авторкою дисертації запропоновано та вдосконалено низку методичних підходів до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад, зокрема:

1) Аналіз розвитку інфраструктури та соціальних умов, що виступають базисом інвестиційного потенціалу територіальної громади. В основі такого аналізу лежить оцінка наявності та якості інфраструктури (доріг, шкіл, лікарень тощо). Також до такого аналізу віднесено оцінку соціальних умов забезпечення населення – рівень освіти, здоров'я та зайнятість населення.

2) Оцінка забезпечення громади природними ресурсами та умовами їх відтворення. Така оцінка передбачає аналіз наявності та якості природних ресурсів, таких як земля, вода, корисні копалини та ліси. Він також включає оцінку впливу людської діяльності на довкілля та стійкість використання природних ресурсів.

3) Аналіз екологічного стану території, зокрема ступеня забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, лісів тощо. Оцінка передбачає вивчення рівня забруднення навколишнього середовища діяльністю людини, що включає вплив забруднення на здоров'я людини та довкілля.

4) Визначення потенціалу території для створення нових робочих місць, розвитку підприємництва та інноваційних проєктів. Цей підхід передбачає оцінку

наявності людських, фінансових та інших ресурсів, необхідних для розвитку підприємництва та інноваційних проєктів, а також оцінку регуляторного середовища та інвестиційного клімату на території.

5) Оцінка соціально-економічної стабільності території, включаючи рівень життя жителів, рівень безробіття, рівень злочинності, рівень медичного обслуговування, розвиток освіти та культури. Такий підхід передбачає оцінку рівня економічного розвитку та соціального добробуту населення відповідної території.

Крім того, дослідниця Я. Кобушко проаналізувала переваги та недоліки представлених методичних підходів та доповнила їх показниками. Вона дійшла висновку, що найбільш ефективним підходом до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад є комплексний підхід, який враховує всі фактори, які впливають на інвестиційну активність [41]. Вітчизняний дослідник У. Нечитайло також зробив значний внесок у систематизацію та апробацію методичних підходів до оцінки інвестиційного потенціалу регіону. В одній зі своїх наукових праць [60, с. 25–29] розглядає різні методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад. Для цього автор пропонує використовувати наступний набір підходів:

1) Аналіз потенціалу ринку. Цей підхід полягає у визначенні домінуючого ринку на певній території, а також його можливостей для залучення інвестицій. Автор наголошує, що при оцінці ринкового потенціалу окремих територій необхідно враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори.

2) Оцінка інфраструктурного забезпечення громади. Цей підхід полягає у визначенні фізичної доступності та ефективності інфраструктури (транспортної, соціальної, комунальної, соціальної, комунікаційної тощо), яка є одним із найважливіших факторів у процесі залучення інвестицій.

3) Оцінка людського капіталу. Підхід полягає у визначенні рівня освіти, кваліфікації та досвіду населення, що може бути важливим чинником для залучення інвестицій.

4) Оцінка конкурентоспроможності територій та їх придатності для розвитку. Основою зазначеного підходу є визначення конкурентоспроможності території, яка формується на основі рівня економічного розвитку, інфраструктури, технічного потенціалу, екологічного стану та інших чинників.

5) Оцінка основних інвестиційних ризиків полягає у виявленні ризиків, які можуть безпосередньо вплинути на інвестиційну привабливість територіальної громади та допомагає інвесторам приймати зважені рішення.

6) Оцінка фінансового потенціалу здійснюється на підставі аналізу фінансових можливостей територіальної громади, рівня доходів і витрат місцевого населення, податкової перевірки, можливості отримання та реалізації державної чи грантової підтримки інвестиційної діяльності громади.

7) Оцінка природно-ресурсного потенціалу громади полягає у виявленні природних ресурсів, які є на території громади та можуть бути об'єктом інвестиційної діяльності, наприклад, лісові масиви, водні ресурси, гірські породи тощо.

8) Оцінка інноваційного потенціалу полягає у пошуку та обґрунтуванні можливостей впровадження інноваційних проектів на території громади, що включає наявність науково-дослідних інститутів та підприємств науково-технічного розвитку тощо. Слід зазначити, що ця складова в більшості випадків підходить для міських територіальних громад.

9) Оцінка соціального потенціалу як інструмент аналізу розвитку медичного обслуговування населення, забезпеченості закладами освіти, культури, спорту тощо.

10) Як завершальний етап аналізу інвестиційного потенціалу територіальних громад автор рекомендує провести SWOT-аналіз на основі попередніх аналізів усіх територій громади [60, с. 25–29].

У сфері оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад особливою популярністю користуються роботи І. Лещух [50, с. 159–163], у якій автор пропонує шість напрямів аналізу для оцінки інвестиційного потенціалу громади: 1) аналіз соціально-економічних показників для визначення рівня розвитку економічної сфери територіальної громади, наявності та стану розвитку інфраструктури, стану ринку праці, наявності ресурсів, які можуть стати предметом інвестування; 2) аналіз інвестиційної діяльності для визначення поточного стану інвестиційної діяльності на території громади, наявності та рівня розвитку інвестиційної інфраструктури, рівня інвестиційного клімату, кількості та різноманітності інвестиційних проєктів; 3) аналіз природно-ресурсного потенціалу для виявлення природних ресурсів, які потенційно можуть бути об'єктом інвестиційної діяльності; 4) аналіз інноваційного потенціалу для визначення можливостей реалізації інноваційних проєктів на території громади; 5) аналіз міжнародного інвестиційного клімату для оцінки наявності та рівня законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності, наявності міжнародних інвестиційних відносин, наявності міжнародних інвестиційних проєктів; 6) аналіз інституційного середовища для вивчення інституційного середовища територіальної громади, що сприяє розвитку інвестиційної діяльності на території громади [50, с. 159–163].

Потрібно відмітити що всі розглянуті методичні підходи та їх елементи мають як свої переваги, так і недоліки. Так, методичний підхід на основі аналізу соціально-економічних індикаторів є підґрунтям для оцінки загального рівня розвитку громади, при цьому специфіка інвестиційного клімату не враховується. Інший підхід, на основі аналізу інвестиційної активності на території громади, є базисом оцінки можливостей запровадження інвестицій, але при цьому загальний

рівень розвитку громади не враховується. Тому ми підтримуємо підхід, який було представлено в огляді літературних джерел, що базується на комплексному підході. Також недоліком в представлених підходах до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад вбачаємо те, що в деяких компонентах (етапах) аналізу повторюються показники. Тому важливим є об'єднання представлених методичних підходів в комплексну оцінку.

Враховуючи опис літературних джерел можна визначити, що комплексна оцінка інвестиційного потенціалу територіальних громад – це процес аналізу інвестиційних можливостей та ресурсів територіальної громади з метою визначення їх потенціалу для подальшого розвитку громади. Основними елементами комплексної оцінки пропонується вважати: 1) аналіз соціально-економічного потенціалу громади; 2) аналіз інфраструктурного забезпечення громади; 3) аналіз фінансового стану громади; 4) аналіз інвестиційної активності та привабливості громади; 5) SWOT-аналіз територіальної громади; 6) порівняння з аналогічними громадами; 7) оцінка рівня розвитку інноваційної сфери громади; 8) оцінка рівня розвитку галузей економіки громади.

На наступному етапі дослідження здійснено детальний опис кожного елемента комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад.

1) *Аналіз соціально-економічного потенціалу громади.* В основі методу лежить вивчення різноманітних аспектів економічного і соціального стану громади. Метод ґрунтується на вивченні та глибокому аналізі статистичних показників певних часових рядів, що дає можливість зробити висновки про динамічність розвитку як громади в цілому, так і її інвестиційного потенціалу. Під соціально-економічним потенціалом громади розуміється сукупність ресурсів, що впливають на соціально-економічний розвиток територіальної громади. До таких ресурсів віднесено демографію, промисловість, транспортну і соціальну інфраструктуру та ін. Методичний інструментарій, який лежить в основі аналізу соціально-економічного потенціалу громади, передбачає оцінку

індикаторів, які описують потенціал громади для покращення інвестиційного клімату та розвитку місцевого бізнесу. Слід виділити наступні групи індикаторів такого аналізу: демографічні показники – кількість та динаміка населення, вік, структура населення за статтю, етнічна складова, рівень міграції тощо; економічні показники – ВВП на душу населення, рівень безробіття, середня заробітна плата, рівень розвитку малого та середнього бізнесу та ін.; соціальні показники – рівень фінансування освіти, медицини, культури, соціального захисту населення, рівень життя та ін.; технічна інфраструктура – наявність таких складових технічної інфраструктури, як електромережі, водопостачання, інтернет тощо, та технічна готовність до імплементації нових галузей економіки тощо; екологічні показники – якість довкілля (викиди небезпечних речовин в атмосферу, ґрунт та водойми), наявність місць утилізації та складання відходів та їх відповідність санітарно-епідеміологічним вимогам тощо [32; 43, с. 39–40].

Імплементація методу потребує збір даних, розрахунок індикаторів та їх вивчення в динаміці. До основних індикаторів соціально-економічного стану територіальної громади, в контексті даного дослідження, віднесено: кількість господарюючих суб'єктів (фізичних та юридичних осіб), кількість новостворених робочих місць, динаміка рівня безробіття, обсяги залучених інвестиційних коштів, витрати громади на соціальний захист населення тощо. Подальше вивчення цих показників дає можливість зробити ряд важливих висновків для оцінки інвестиційного потенціалу громади.

Для прикладу, збільшення кількості господарюючих суб'єктів при збільшенні кількості нових робочих місць свідчить про ефективність освоєння інвестиційних ресурсів. З іншої сторони, щорічне збільшення рівня безробіття при високих обсягах залучення інвестиційних ресурсів свідчить про зміну вектору розвитку регіонального господарства (спеціалізація) тощо [104]. Вивчення значення та динаміки цих показників дає можливість зробити висновки про готовність громади до залучення інвестицій. До того ж, аналіз цих

показників, дозволяє виявити основні переваги та недоліки на території територіальної громади, які можуть виступати як стимуляторами, так і дестимуляторами процесу залучення інвестицій. Загалом, такий підхід дозволяє визначити місце громади в економічній системі регіону, визначити основні переваги та недоліки в сфері розвитку та планування подальшого розвитку громади. Отримані результати аналізу допомагають визначити місце громади в регіональній економічній системі, зрозуміти особливості її розвитку, виявити переваги та недоліки для подальшого планування розвитку. Це дає змогу залучати більше інвестиційних ресурсів в громаду, збільшувати економічну активність та підвищувати якість життя населення.

2) *Аналіз інфраструктурного забезпечення громади*, як елемент оцінки інвестиційного потенціалу громади, дає можливість визначити рівень розвитку інфраструктури для забезпечення нормального відтворення як населення, так і підприємництва на території громади. До інфраструктурних об'єктів віднесено дороги, системи водопостачання, енергетику, освіту, медичні установи, культурні заклади та інше. Методологічною основою методу є аналіз інформації про наявність та стан інфраструктурних об'єктів на території громади, оцінці її ефективності та забезпеченні населення. Аналіз може здійснюватися на основі таких методів, як опитування суб'єктів господарювання та/або населення, аналіз звітів місцевих органів влади.

До основних показників аналізу інфраструктурного забезпечення громади можна віднести наступні: наявність (довжина, тип, км/особу) та стан доріг та транспортної інфраструктури; стан житлового фонду (типи будівель, наявність основних благ); наявність комунальної інфраструктури (газопровід, водопровід, звалище ТПВ тощо); наявність та стан енергетичної інфраструктури (електромереж, ступінь газифікації та ін.); доступності та якості освітньої, медичної та соціальної інфраструктури; наявність та стан інфраструктури для розвитку підприємництва (офісні будівлі, промислові майданчики та ін.);

наявність та доступність інфраструктури для розвитку туристичної та культурної сфери (магазини, банкомати, музеї, пам'ятки архітектури, готелі, ресторани тощо); наявність інформаційної інфраструктури (інтернет, покриття зв'язком тощо); наявність стан екологічної інфраструктури (очисні споруди, об'єкти ПЗФ тощо). Результати аналізу наявності та стану інфраструктури громади є підґрунтям для прийняття рішень про інвестування, визначенні основних пріоритетів і напрямів розвитку громади, плануванні видатків та доходів бюджету та розробці стратегії розвитку громади [12; 78; 118].

3) В контексті оцінки інвестиційного потенціалу важливим є проведення *аналізу фінансового потенціалу територіальної громади* на основі оцінки ефективності використання наявних та перспективних фінансових ресурсів. До основних можна віднести наступні показники: аналіз динаміки, структури та обсягів бюджетних доходів та видатків, що дає можливість проаналізувати фінансову стійкість, ефективність податкової політики громади та її здатність до залучення і реалізації інвестиційних проєктів; аналіз спроможності громади отримувати і освоювати кредитні кошти для реалізації інвестиційних проєктів; аналіз рівня заборгованості, що дає можливість зробити висновки про фінансову стабільність громади та її здатність до залучення додаткових інвестиційних ресурсів; аналіз ефективності використання бюджетних субвенцій, що дозволяє провести оцінку ефективності управління фінансами громади; аналіз податкової бази та податкових ставок, що дає можливість ідентифікувати потенційні резерви нарощення фінансових ресурсів, які можуть в подальшому бути використані для реалізації інвестиційних проєктів, а також за допомогою моделювання виявити залежності впливу податкових ставок на обсяг залучення інвестицій.

Аналіз всіх вище представлених показників дає можливість провести глибоку оцінку фінансового потенціалу громади та її потенціал до залучення інвестиційних ресурсів для розвитку. Потрібно відмітити, що необхідною умовою є врахування не лише наявності фінансових ресурсів, але і ступінь

ефективності їх використання, що впливає на подальшу ефективність реалізації інвестиційних проектів на території громади [53, с. 61–66].

4) *Аналіз інвестиційної активності територіальної громади*, що передбачає визначення рівня зацікавленості місцевого бізнесу вкладати кошти в розширення бізнесу на території громади. До основних показників, які використовуються для оцінки інвестиційної активності, можна віднести: обсяги та динаміку залучень реалізованих інвестиційних проектів, що демонструє наявність інвесторів серед місцевих мешканців; рівень безробіття в громаді та готовність місцевого населення до задіяння в процесі виробництва на новостворених підприємствах; рівень конкуренції на території громади можна здійснити за допомогою таких показників як кількість підприємств в різних галузях, рівень насиченості місцевих ринків місцевими товарами, рівень цін на місцевих ринках, рівень підтримки місцевою владою місцевих виробників [72].

Крім того, аналіз інвестиційної привабливості територіальної громади, в рамках оцінки інвестиційного потенціалу, ґрунтується на основі таких критеріїв як: географічне положення території (відстань до транспортних розв'язок, міст обласного значення, портів тощо); транспортна інфраструктура (якість доріг, залізниць, мереж зв'язку тощо); рівень економічного розвитку регіону (середня заробітна плата, дохід населення населення) та рівень співпраці між компаніями (місцева підтримка розвитку підприємництва, соціальна відповідальність підприємництва, бюрократичні перешкоди при реєстрації та веденні звітної документації) [78, с. 26–31].

5) Метод *SWOT-аналізу* є ефективним інструментом для оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад, який дозволяє систематично визначати сильні та слабкі сторони громади, а також можливості та загрози, які можуть вплинути на її розвиток та привабливість для інвесторів.

SWOT-аналіз полягає у визначенні чотирьох категорій: а) сильні сторони (*Strengths*) – позитивні внутрішні фактори, які дозволяють громаді успішно

функціонувати та розвиватися; б) слабкі сторони (*Weaknesses*) – негативні внутрішні фактори, які ускладнюють функціонування та розвиток громади; в) можливості (*Opportunities*) – позитивні зовнішні фактори, які можуть допомогти громаді в розвитку та залученні інвестицій; г) загрози (*Threats*) – негативні зовнішні фактори, які можуть ускладнити розвиток громади та зменшити її привабливість для інвесторів.

Основною метою проведення *SWOT*-аналізу є ідентифікація факторів, які впливають, або потенційно можуть здійснювати стимулюючий чи дистимулюючий вплив на інвестиційний потенціал територіальної громади. Важливим елементом такого аналізу є оцінка кожного фактора з точки зору важливості для розвитку інвестиційного потенціалу та розподілити між чотирма категоріями *SWOT*-аналізу. Результатом аналізу є формування напрямів розвитку інвестиційного потенціалу громади та стратегій уникнення і пристосування до загроз. Також цей метод дозволяє виділити потенційні можливості для інвестування та розвитку громади, що дає можливість привернути більше інвесторів [176].

б) *Порівняння з аналогічними громадами.* Даний метод використовується, як додатковий елемент оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад і полягає в тому, що основні характеристики (показники) громади порівнюються з громадами які мають певні спільні риси (тип громади, розмір, населення, розміщення тощо). До основних критеріїв порівняння можна віднести географічне розташування громади, наявність та стан інфраструктурного забезпечення, досвід реалізації інвестиційних проектів, рівень економічного та соціального розвитку.

Застосування методу, передусім, вимагає пошуку громад, які за певними характеристиками можуть вважатися аналогічними до досліджуваної громади. В подальшому порівнюються як синтетичні показники (дохід на одного мешканця, довжина асфальтованих доріг на один квадратний кілометр громади тощо), так і

стратегічні напрями розвитку інвестиційного потенціалу, розробленого на основі SWOT-аналізу, тобто один і той же набір факторів (попередньо розподілений на чотири категорії) оцінюється для кожної громади з подальшим розрахунком інтегрального показника інвестиційного потенціалу. До основної переваги використання цього методу можна віднести можливість порівняння оцінки інвестиційного потенціалу громади з іншими аналогічними громадами, що дає можливість виявити основні переваги та недоліки в порівнянні з іншими, що дозволяє сформулювати об'єктивну картину стану розвитку інвестиційного потенціалу громади. При цьому основним недоліком є складність пошуку та ідентифікації аналогічних громад [42, с. 49–52].

7) *Оцінка рівня розвитку інноваційної сфери громади.* Оцінка дає можливість визначити здатність як територіальної громади, так і суб'єктів господарювання, що функціонують на її території, освоювати нові, інноваційні технології, виробляти інноваційні товари та надавати послуги. Основними сферами оцінки інноваційного розвитку громади є вивчення наявності та досвіду запуску інноваційних проєктів (товарів, послуг) та підприємств здатних продукувати інноваційний продукт; вивчення інноваційного потенціалу громади, що включає аналіз наявної техніко-технологічної складової виробництва, науковий потенціал суб'єктів господарювання та їх працівників; вивчення інституційного забезпечення розвитку інноваційної сфери громади; оцінка підтримки інноваційної діяльності як на національному, так і на місцевому рівнях [7, с. 79–85].

8) *Оцінка рівня розвитку галузей економіки громади.* Метод використовується для аналізу поточного стану та потенціалу різних економічних секторів у межах конкретної громади. Підхід включає вивчення ключових показників – обсяг виробництва, зайнятість, продуктивність та рентабельність окремих галузей. Він допомагає визначити найбільш перспективні та слабкі сектори, а також виявити можливості для інвестицій і розвитку. За допомогою

окресленого методу громади можуть краще розподіляти ресурси, планувати економічний розвиток і підтримувати локальну економіку. Таким чином, оцінка сприяє створенню збалансованої та сталого економічного середовища на місцевому рівні.

Таким чином, ефективність проведення комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади залежить від широкого кола різноманітних аспектів – економічних, соціальних, природно-кліматичних, інфраструктурних, правових та техніко-технологічних. Результати комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади дають можливість виявити сильні та слабкі місця і можуть бути використані при розробці стратегічних планів розвитку громади, прийнятті рішень щодо перспективних напрямів її розвитку, залучення інвестиційних ресурсів та створення нових робочих місць.

Висновки до Розділу 1

1. Інвестиційний потенціал територіальних громад України є одним із ключових факторів їх подальшого розвитку. Під інвестиційним потенціалом територіальних громад слід розуміти інтегровану сукупність інвестиційних ресурсів громади та можливостей їх активізації за рахунок використання діджитал-інструментів, що, на відміну від існуючих підходів, акцентує увагу на формуванні сприятливого інформаційного середовища для забезпечення сталого розвитку громади в умовах сучасних викликів. Обґрунтовано, що до структури інвестиційного потенціалу територіальних громад доцільно включати природно-ресурсний, інфраструктурний, фінансово-економічний, кадровий, соціальний і культурний, інституційний та інноваційний потенціали.

2. Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад слід розглядати, базуючись на теоретико-методичному підході до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, який визначає цей процес як

комплекс планування, координації та реалізації інвестиційних проєктів через застосування інструментів діджиталізації для ідентифікації та максимізації використання інвестиційного потенціалу громад, що сприяє ефективнішій реалізації стратегічних цілей та підвищенню їх інвестиційної привабливості. До елементів управління інвестиційним потенціалом територіальної громади віднесено: аналіз інвестиційної привабливості території; розробку стратегії інвестування; створення сприятливого інвестиційного клімату; залучення інвестицій; менеджмент інвестиційних проєктів; підтримку локального бізнесу; розвиток інфраструктури; навчання або залучення персоналу; контроль та моніторинг.

3. Діджиталізація інвестиційної діяльності територіальних громад розглядається, як комплекс адміністративних, програмно-технічних дій органів управління територіальних громад, що призводять до трансформації усталених, традиційних практик та процедур в цифровий формат. Теоретично доведено, що застосування різноманітних інноваційних технологій та електронних сервісів може значно спростити процес залучення інвестицій, покращити управління фінансовими ресурсами територіальних громад та забезпечити більшу прозорість та відкритість у взаємовідносинах з інвесторами.

4. Програмно-технічне забезпечення дій органів управління територіальних громад базується на основі комплексу з чотирьох аспектів – технології, організації, управлінні, регулюванні, що мають позитивний вплив на формування інвестиційного потенціалу громади. Бінарність такого впливу аргументовано через конфігурацію таких переваг: прозорість та доступність інформації для інвесторів; діджиталізацію планування та управління бізнес-процесами; використання цифрових платформ для залучення інвестицій з метою підвищення конкурентоспроможності; оптимізацію адміністративних процесів; моніторинг та оцінку інвестиційної діяльності.

5. Дослідження інвестиційного потенціалу територіальних громад слід здійснювати за розробленим методичним підходом, в основу якого покладено ієрархічний підхід до рівнів управління та аналізу інвестиційного потенціалу, а саме: міжнародний (оцінка прямих іноземних інвестицій), загальнонаціональний (оцінка капітальних інвестицій), регіональний (розрахунок інтегрального індексу інвестиційного потенціалу регіону), рівень громади (оцінка обсягу залучених інвестицій в громаду).

6. Для оцінки інвестиційного потенціалу конкретної територіальної громади доцільно використовувати розроблений методичний інструментарій, в основу якого покладено комплексний підхід, що передбачає: аналіз соціально-економічного потенціалу громади; аналіз інфраструктурного забезпечення громади; аналіз фінансового стану громади; аналіз інвестиційної активності та привабливості громади; SWOT-аналіз; порівняння з аналогічними громадами; оцінка рівня розвитку інноваційної сфери громади; оцінка рівня розвитку галузей економіки громади. Ефективність проведення комплексної оцінки інвестиційного потенціалу територіальної громади залежить від низки різноманітних аспектів, зокрема економічних, соціальних, природно-кліматичних, інфраструктурних, правових та техніко-технологічних.

Результати дослідження, представлені у Розділі 1, опубліковано у працях автора: [77; 84; 86; 87; 111].

В Розділі 1 використано матеріали з відповідним посиланням на такі наукові праці зі списку використаних джерел: [1–51; 53–57; 59–63; 65–72; 74–79; 81; 89; 90; 92; 93; 96; 97; 99–123; 126–128; 131; 134; 135; 138; 141; 143–145; 147; 149–151; 155; 157; 159; 161; 165–176].

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

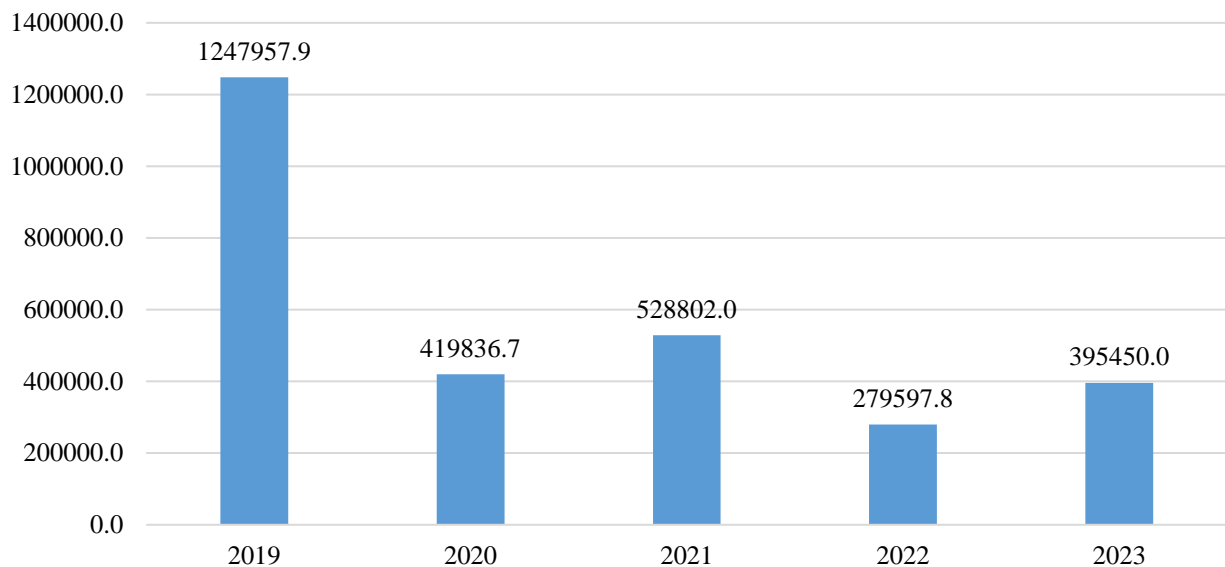
2.1. Рівень впливу процесів діджиталізації на інвестиційний потенціал країни

Інвестиції відіграють важливу роль у становленні сучасної та розвинутої економіки при формуванні стратегічних конкурентних переваг на світовому ринку та модернізації виробництва усіх галузей у середині країни. Водночас, у світлі швидкоплинних змін, які відбуваються у сучасному інформаційному суспільстві, важливим чинником трансформації економічних глобальних ландшафтів є процеси цифровізації, які стають не тільки предметом академічного інтересу, але й дієвим важелем у реальному секторі економіки, впливаючи на широкий спектр діяльності від міжнародних інвестицій до глобальних ринків праці. Цифровізація має суттєвий позитивний вплив на економічний розвиток, особливо для країн Європейського Союзу, що обумовлено обсягом прямих іноземних інвестицій у цифрову економіку [18; 34; 38; 52].

Водночас, цифрова трансформація є ключовим чинником у забезпеченні стійкого розвитку у країнах, що розвиваються. Тому увага науковців та практиків сфокусована на підтримці цифрової інфраструктури, освіти та інноваційних ініціатив для забезпечення ефективного використання цифрових технологій в економіці, що потребує активізації інвестиційної діяльності.

Завдяки інвестиціям вдається реалізувати великі проекти будівництва, залучити нові технології та освоїти практики корпоративного управління, що є важливим для країни, яка розвивається, оскільки дозволяє залучити значний обсяг капіталовкладень. Найвищий рівень активності інвестиційних потоків на

території України зафіксовано у 2019 р., за рік до глобальної пандемії COVID-19. У 2020 р. обсяг капітальних інвестицій зменшився на 66,0 %, однак адаптація до нових умов сприяла у 2021 р. зростанню на 25,0 % порівняно з попереднім роком. Кризовим для інвестиційного середовища України став 2022 р., позначений початком повномасштабної війни, оскільки обсяг капітальних інвестицій становив 279597,8 млн грн, що є найнижчим значенням за аналізований період (рис. 2.1).

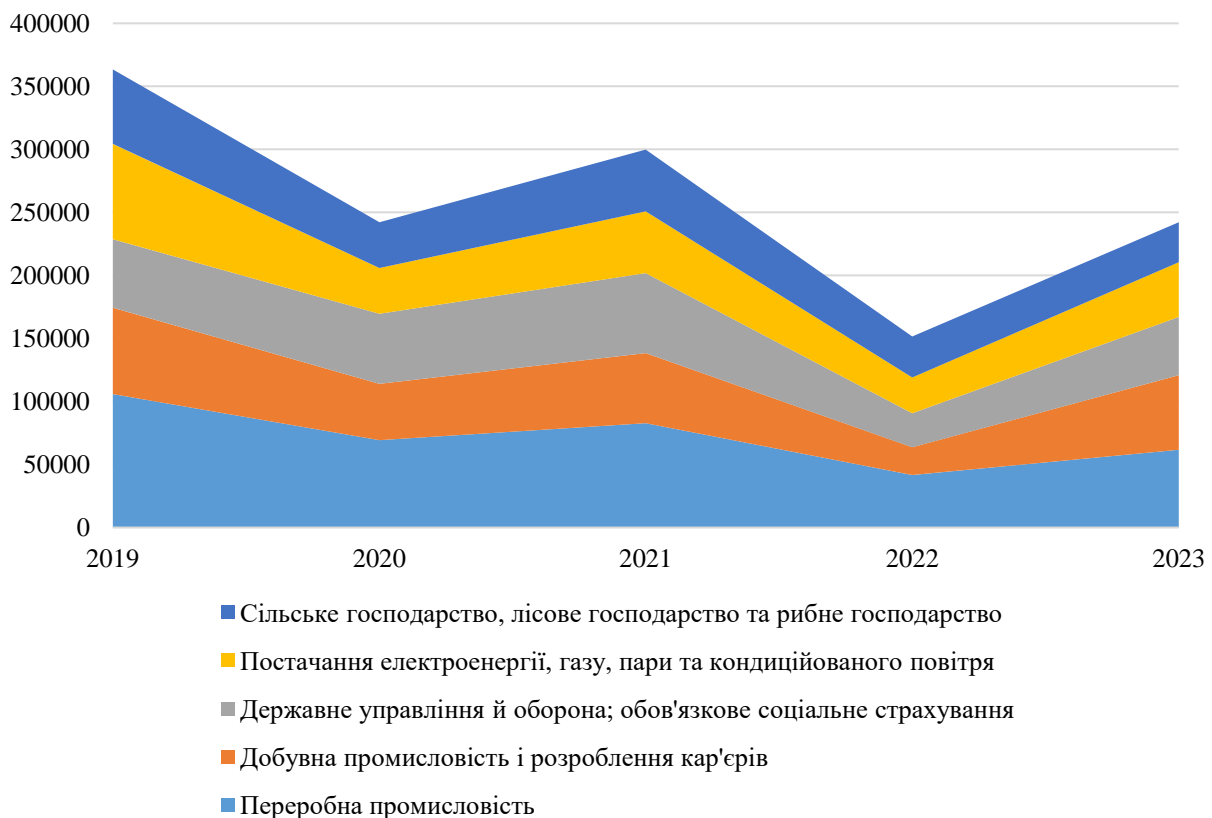

Рис 2.1. Рівень залучених капітальних інвестицій в Україну, млн грн

Джерело: власні дослідження.

Понад 25,0 % усіх залучених інвестицій у 2023 р. припадає на видобувну та переробну промисловості країни. Сектор «Державного управління та оборони; обов'язкове соціальне страхування», «Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря», а також «Сільське, лісове, та рибне господарство» охоплює також понад 25,0 % залучених інвестицій, що є очевидним, оскільки є критично важливими для забезпечення функціонування держави та задоволення базових потреб населення в умовах війни (рис. 2.2).

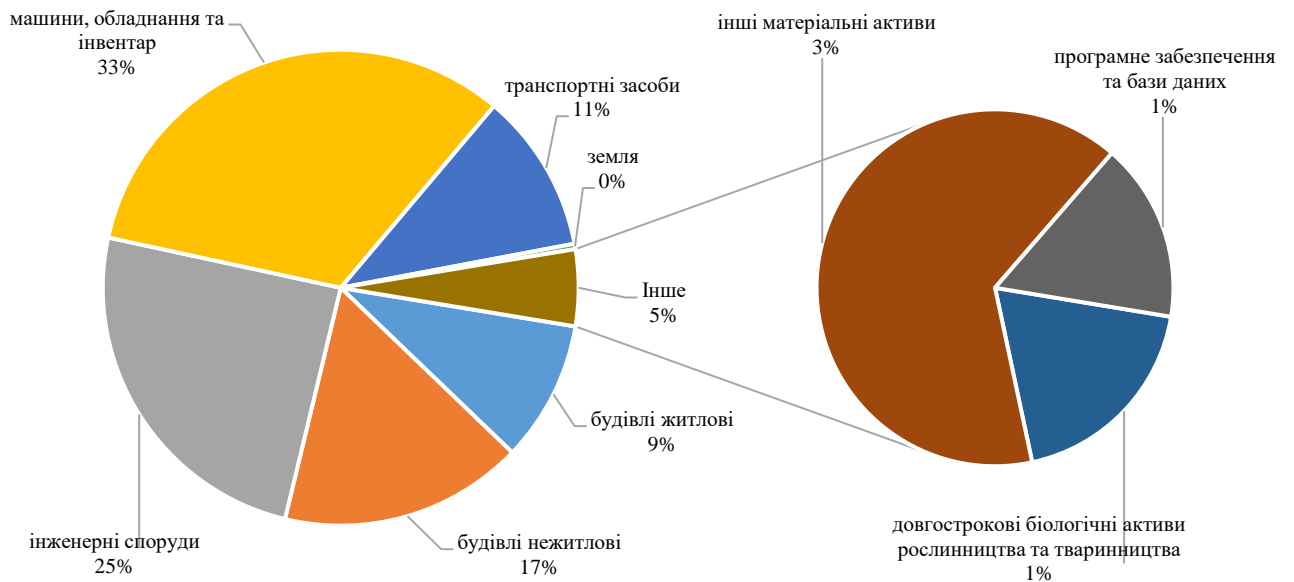
Спостерігається переорієнтація інвестиційних потоків з початком повномасштабної війни в Україні, оскільки добувна промисловість майже зрівнялася з переробною за рівнем залучення капітальних інвестицій. Зазначене свідчить про негативну тенденцію видобутку сировини без її подальшої переробки та необхідність розробки нових родовищ у зв'язку з втратою уже освоєних на сході України або через неможливість використання тих, що розташовані на підконтрольній території поблизу лінії бойових дій. Відмічається незначне зниження капітальних інвестицій у сільське господарство, оскільки кількість територій, придатних для його ведення, зменшилася через забруднення мінно-вибуховими пристроями та недоступність земель внаслідок активних бойових дій.

Рис. 2.2. Пріоритетні галузі для залучення інвестицій в Україні, млн грн

Джерело: власні дослідження.

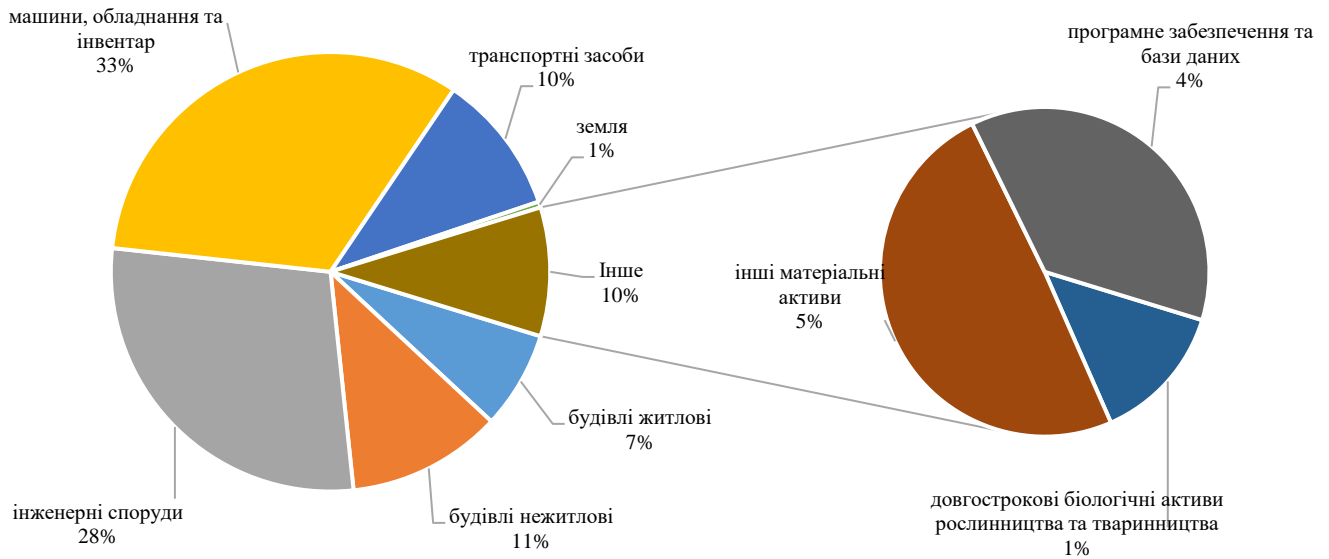
Встановлено, що структура капітальних інвестицій також зазнала суттєвих змін упродовж 2019–2023 рр. Відбулося зниження їх обсягу у будівництво на 8,0 %, тоді як частка витрат на програмне забезпечення та бази даних зросла на 3,0 %, що свідчить про зростання актуальності процесу діджиталізації на державному рівні (рис. 2.3, 2.4).

Рис. 2.3. Галузева структура капітальних інвестицій, 2019 р.

Джерело: власні дослідження.

У той же час, розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування свідчить про збільшення частки приватних компаній, особливо у контексті скорочення зовнішніх інвестицій через війну. У 2023 р. основним джерелом інвестицій стали власні кошти підприємств, частка яких зросла на 7,0 % порівняно з 2019 р., тоді як частка банківського кредитування скоротилася до 3,0 % (рис. 2.6).

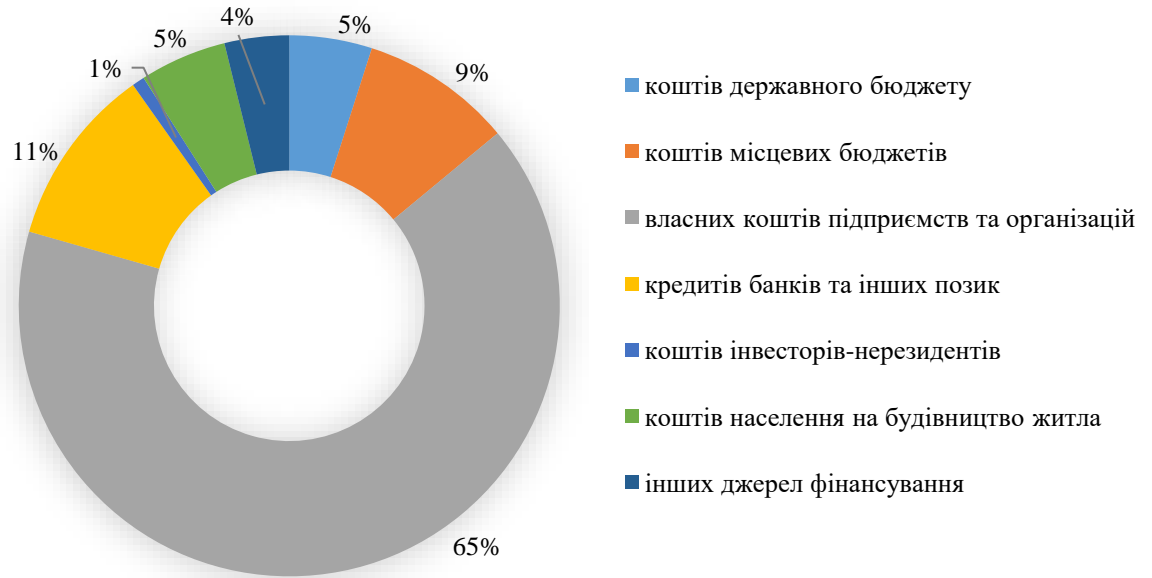

Рис. 2.4. Галузева структура капітальних інвестицій, 2023 р.

Джерело: власні дослідження.

Джерела капітальних інвестицій в Україні є досить різноманітними, охоплюючи кошти як державного бюджету, так і приватного сектора, включаючи внески різних установ та організацій. Важливу роль у формуванні загального потоку капітальних інвестицій відіграють підприємства, які інвестують у модернізацію матеріально-технічної бази та масштабування виробництва, що сприяє підвищенню ефективності їх діяльності.

Державний сектор також має значний вплив на інвестиційний процес, зокрема кошти державного бюджету та місцевого самоврядування забезпечують близько 14,0 % загального обсягу капітальних інвестицій (рис. 2.5). Така підтримка з боку держави сприяє розвитку критично важливих галузей економіки та створенню умов для реалізації інфраструктурних проектів, що є особливо важливим у періоди економічних викликів.

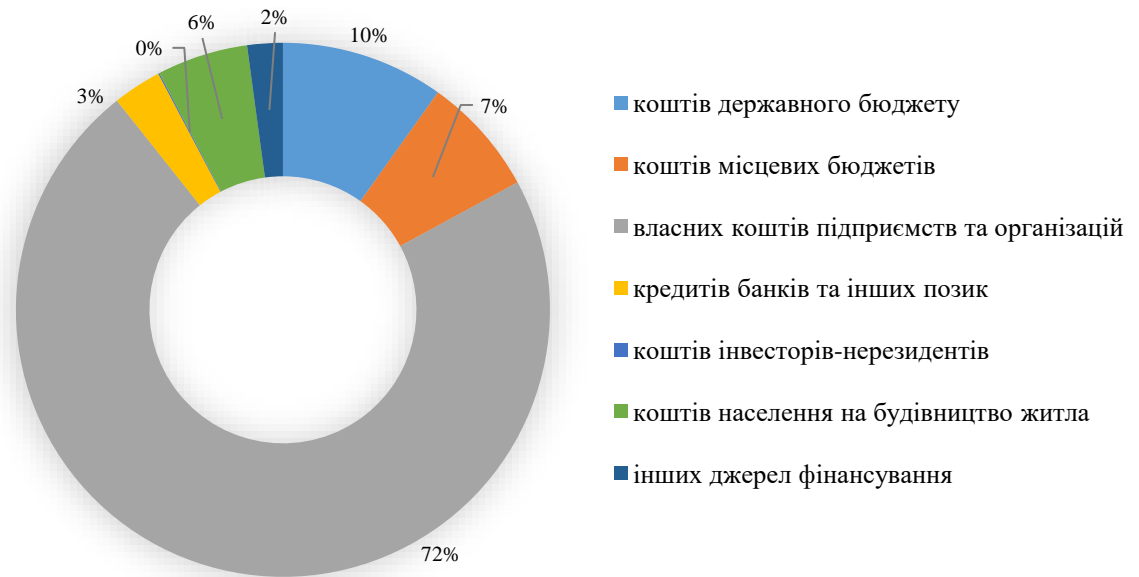

Рис. 2.5. Джерела формування капітальних інвестицій, 2019 р.

Джерело: власні дослідження.

З початком повномасштабної війни структура джерел формування капітальних інвестицій зазнала суттєвих змін, оскільки вихід з українського інвестиційного ринку міжнародних компаній та інвесторів-нерезидентів значною мірою пояснюється загальною нестабільністю, відсутністю гарантій безпеки капіталовкладень та триваючими бойовими діями. У таких умовах актуалізується внутрішня діяльність підприємств, частка яких у формуванні капітальних інвестицій зросла на 7% за аналізований період. Також відзначається значне скорочення ролі банків у фінансуванні капітальних інвестицій, оскільки їх частка зменшилася до 3%, що можна пояснити зростанням ризиків та зниженням довіри населення до кредитування. В умовах нестабільного геополітичного та економічного становища суб'єкти господарювання виявляють обережність, що впливає на зменшення попиту на банківські позики, враховуючи вкрай мінливу та непередбачувану економічну ситуацію в країні (рис. 2.6).

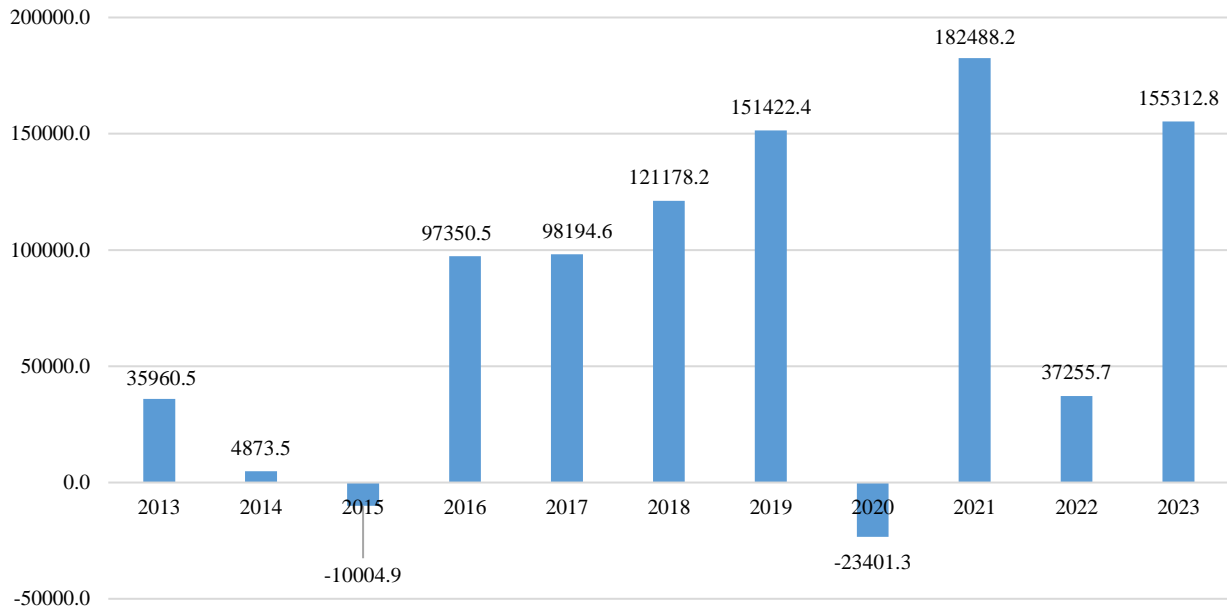

Рис. 2.6. Джерела формування капітальних інвестицій, 2023 р.

Джерело: власні дослідження.

Післявоєнне відновлення України та перспективи вступу до ЄС висувають на перший план питання залучення іноземних інвестицій, адже зі стабілізацією економіки, значний обсяг інвестицій стане ключовим чинником у відбудові країни. Враховуючи потужний агропромисловий комплекс України, а також зростаючу роль цифрових технологій та діджитал-рішень, особливого значення набуває ідентифікації пріоритетних напрямів співпраці з іноземними інвесторами та міжнародними організаціями. Для цього важливо не лише окреслити стратегічні сектори, в які будуть спрямовані інвестиції, але й забезпечити прозорі та сприятливі умови для капіталовкладень. Поточна динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій в українську економіку дозволяє оцінити поточний стан роботи з міжнародними інвесторами та визначити, які аспекти потребують посиленої уваги з огляду на майбутні виклики та можливості (рис. 2.7).

**Рис. 2.7. Щоквартальний графік надходження
прямих іноземних інвестицій в економіку України**

Джерело: побудовано за [98].

Динаміка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку України упродовж 2013–2023 рр. вказує на значну мінливість їх обсягу, що відображає вплив як внутрішніх, так і зовнішніх факторів на інвестиційне середовище країни. Так, у 2013 р. обсяг ПІІ становив 4499,0 млн дол. США (35960,5 млн грн). Падіння відбулося у 2014 р. до 410,0 млн дол. США (4873,5 млн грн) через політичну нестабільність та початок конфлікту на сході України. Відтік інвестицій у 2015 р. призвів до від’ємного значення -458 млн дол. США, що є індикатором несприятливих умов для потенційних інвесторів.

Поступове відновлення інвестиційного потоку відбулося з 2016 р. Обсяги ПІІ зросли до 3810,0 млн дол. США (97350,5 млн грн) та продовжили зростати до 6687 млн дол. США (182488,2 млн грн) у 2021 р., що є максимальним значенням за аналізований період. Таке зростання обумовлено стабілізацією економіки та реформами, спрямованими на покращення інвестиційного клімату. У 2020 р. спостерігається різкий відтік інвестицій до -868 млн дол. США (-23401,3 млн грн)

через негативний вплив глобальної пандемії COVID-19, що позначилося на економіці України, як і в цілому на більшості країн. Після початку повномасштабної війни обсяг ПІІ становив 1152 млн дол. США (37255,7 млн грн), що свідчить про значне зниження інтересу іноземних інвесторів. Однак, у 2023 р. зростання ПІІ до 4247 млн дол. США (155312,8 млн грн) вказує на адаптацію інвесторів до нових умов та можливий інтерес до перспектив післявоєнного відновлення України.

Для України, як країни зі зростаючою економікою, важливо орієнтуватися на залучення прямих іноземних інвестицій, оскільки це дозволить краще реалізувати потенціал країни та підвищити її конкурентоспроможність. Однак, інвестиційний клімат в Україні залежить від стабільної політичної ситуації, прозорого законодавства, ефективної правової системи, що створює сприятливі умови для бізнес-середовища. Разом з тим, залучення прямих іноземних інвестицій сприяє розвитку інноваційних секторів, дозволяє посилити конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників, створює можливості для організації нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості та доходів населення, що, у свою чергу, стимулює внутрішній попит та формує умови для стабільного економічного розвитку країни.

Залучення іноземних інвестицій є пріоритетним завданням, однак відсутність єдиного чіткого механізму підвищення їх рівня зумовлює труднощі при формуванні стратегії інвестиційного розвитку або визначенні базових напрямів реалізації інноваційного потенціалу. При цьому, кожна країна створює власні унікальні шляхи залучення інвестицій в економіку, що унеможлиблює спробу уніфікувати міжнародний досвід для його використання в умовах України.

Для вирішення поставленої проблеми запропоновано методіку, яка дозволяє встановити залежність між обсягом залучених інвестицій та рівнем діджиталізації країни, апробація якої стане підставою для формування стратегії

інвестиційного розвитку та практичних рекомендацій щодо можливих напрямів залучення інвестицій. Запропонована методика дозволяє уникнути використання багатьох різноманітних підходів до оцінки інвестицій, інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату, натомість спонукає сконцентруватися на дослідженні тієї галузі та факторів, які є найбільш пріоритетними в Україні. Позитивним є те, що авторська методика дозволяє застосувати її не тільки в межах України, але й використовувати для оцінювання інших країн, комплексного порівняння з можливістю ідентифікації проблемних сторін.

На початковому етапі побудови економіко-математичної моделі було використано показники Європейської комісії, а саме – *Open data maturity* та Світового банку, зокрема *Foreign direct investment, net inflows (% of GDP)*. Показник *Open data maturity* створений та використовується з метою допомоги країнам зафіксувати національний прогрес та ідентифікувати сфери, які потребують покращення результатів з можливістю здійснити порівняльний аналіз між країнами. Крім того, у щорічному звіті Єврокомісії наводиться огляд кращих практик, що дозволяє перейняти досвід передових країн у національні та місцеві контексти. Деталізований опис чотирьох основних складових показника *Open data maturity* представлено у табл. 2.1.

Притік іноземних інвестицій, тобто чисті надходження інвестицій для придбання довгострокової частки управління (10 або більше відсотків голосуючих акцій) у підприємстві, що працює у іншій економіці, ніж економіка потенційного інвестора. Окреслений індикатор включає суму власного капіталу, реінвестування прибутку, іншого довгострокового та короткострокового капіталу. Данні про рух акцій ґрунтуються на основі платіжного балансу, наданих Міжнародним валютним фондом (МВФ), а окрема інформація про прямі іноземні інвестиції (ПІІ) доповнюються оцінками співробітників Світового банку з використанням звітів ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) та офіційних національних джерел.

Таблиця 2.1

Складові показника *Open data maturity*

Фактор	Характеристика
<i>Open Data Policy</i>	Політика відкритих даних зосереджена на стратегіях, які діють у європейських країнах-учасниках, що дозволяє проаналізувати національні, регіональні та локальні моделі управління та визначити заходи для їх реалізації. Фактор базується на трьох індикаторах: рамки політики, управління відкритими даними та їх впровадження.
<i>Open Data Impact</i>	Показник аналізує готовність і здатність європейських країн повторно використовувати відкриті дані. Фактор складається з трьох індикаторів: стратегічна обізнаність, повторне використання, оцінка зрілості відкритих даних
<i>Open Data Portal</i>	Портал відкритих даних фокусується на аналізі національного порталу, що проводить поглиблений аналіз функцій і розширених параметрів, забезпечуючи ефективну роботу користувача. Крім того, параметр оцінює, якою мірою менеджери порталу використовують інструменти веб-аналітики, щоб краще зрозуміти потреби та поведінку своїх користувачів для удосконалення функцій порталу відповідно до отриманої інформації.
<i>Open Data Quality</i>	Якість відкритих даних зосереджується на заходах, вжитих менеджерами порталу для забезпечення систематичного збору метаданих із джерел по всій країні, а також на актуальності їх доступності. Вимір контролює відповідність стандарту DCAT-AP, а також якість розгортання опублікованих даних.

Джерело: адаптовано [152, с. 10].

Завдяки показникам Світового банку та Європейської комісії було сформовано панельну базу даних, що включає притік іноземних інвестицій та рівня діджиталізації за три роки для тридцяти однієї європейської країни, включаючи Україну. На основі створеної бази даних проведено панельний регресійний аналіз, який дозволяє охарактеризувати зміни в часі та ідентифікувати вплив різних факторів на динаміку даних. Завдяки панельному регресійному аналізу можна приймати рішення та аналізувати дані у різних галузях, де важливим аспектом є врахування часових та індивідуальних складових. Окреслений метод дозволяє діагностувати обсяг залучених інвестицій та встановити взаємозв'язок між процесом інвестування та рівнем діджиталізації економіки.

В панельно-регресійному аналізі використовується чотири методи аналізу, а саме:

- *pooling* – його суть полягає в об'єднанні усіх даних з різних одиниць вимірювання та часових періодів для проведення простої (звичайної) регресійної моделі, а також має на меті сконцентруватися на загальних зв'язках;
- *within group* – це внутрішньогруповий аналіз, що дозволяє врахувати варіацію даних в рамках кожного фактора з акцентом на індивідуальні особливості;
- *between group* – міжгруповий аналіз концентрується на варіації між різними одиницями та дає можливість дослідити середні значення змінних для кожної одиниці для встановлення загальних зв'язків між ними;
- *random* – метод, що враховує індивідуальні особливості між факторами, припускається, що індивідуальні особливості можуть бути змодельовані статистично як випадкові величини.

Для дослідження за основу обрано метод *pooling*, оскільки він найбільше підходить для аналізу факторів та визначення загальних зв'язків без урахування індивідуальних особливостей (рис. 2.8). Із проведеного аналізу можна побачити, що найбільший зв'язок має третій фактор, а саме Open Data Portal, що є очевидним, оскільки інвестор, вкладаючи гроші у той чи інший проєкт, у першу чергу, звертає увагу на відкритий ресурс, який дозволяє отримати достовірну інформацію, на основі якої приймається інвестиційне рішення. Простота, зручність та відкритість таких державних ресурсів сприяє заохоченню потенційних інвесторів з метою підвищення рівня інвестиційної привабливості країни. Також менший зв'язок показали інші два інших фактори, зокрема Open Data Policy та Open Data Quality. Окреслений факт є логічним продовженням актуальності порталу відкритих даних, адже політика держави відповідає за розвиток таких ресурсів для інвесторів у той час, як якість відкритих даних є

складовою, що відповідає за наповнення державного порталу для потенційних інвесторів. Таким чином, можна зробити висновок, що кожна країна має фокусувати увагу на створенні порталу відкритих даних для активізації процесів залучення потенційних інвесторів у економіку країни.

	pooling	within	between	random
(Intercept)	-9.17 (40.47)		-6.31 (45.96)	-9.17 (40.47)
I_pol	0.03* (0.11)	0.15 (0.19)	0.01 (0.14)	0.03 (0.11)
I_imp	0.07 (0.05)	0.09 (0.08)	0.08 (0.08)	0.07 (0.05)
I_por	0.09** (0.08)	-0.40 * (0.17)	-0.04 (0.09)	-0.09 (0.08)
I_qua	0.00* (0.07)	-0.00 (0.15)	-0.03 (0.08)	0.00 (0.07)
nobs	93	93	32	93
r.squared	0.85	0.31	0.60	0.55
statistic	1.10	1.63	0.74	4.38
p.value	0.00	0.00	0.01	0.01
deviance	188742.92	120372.66	18530.46	188742.92
df.residual	88.00	55.00	27.00	88.00
nobs.1	93.00	93.00	32.00	93.00

*** $p < 0.001$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$.

Рис. 2.8. Результати панельного регресійного аналізу

Джерело: власні дослідження.

Наступним кроком є створення матриці співвідношення прямих іноземних інвестицій та рівня діджиталізації на основі матриці БКГ. У контексті дослідження необхідно актуалізувати увагу на термін діджиталізація, який відповідно до ІТ-глосарію *Gartner*, трактується як «процес переходу від

аналогової форми до цифрової». Отож, саме діджиталізація використовує аналоговий процес і перетворює його на цифрову форму без будь-яких змін [140].

До складових діджиталізації можна віднести:

- аналітика бізнес-процесів;
- оцифрування цифрових паперів;
- створення та налагодження цифрових комунікацій;
- автоматизація бізнес-процесів;
- встановлення та постійне покращення технічних засобів.

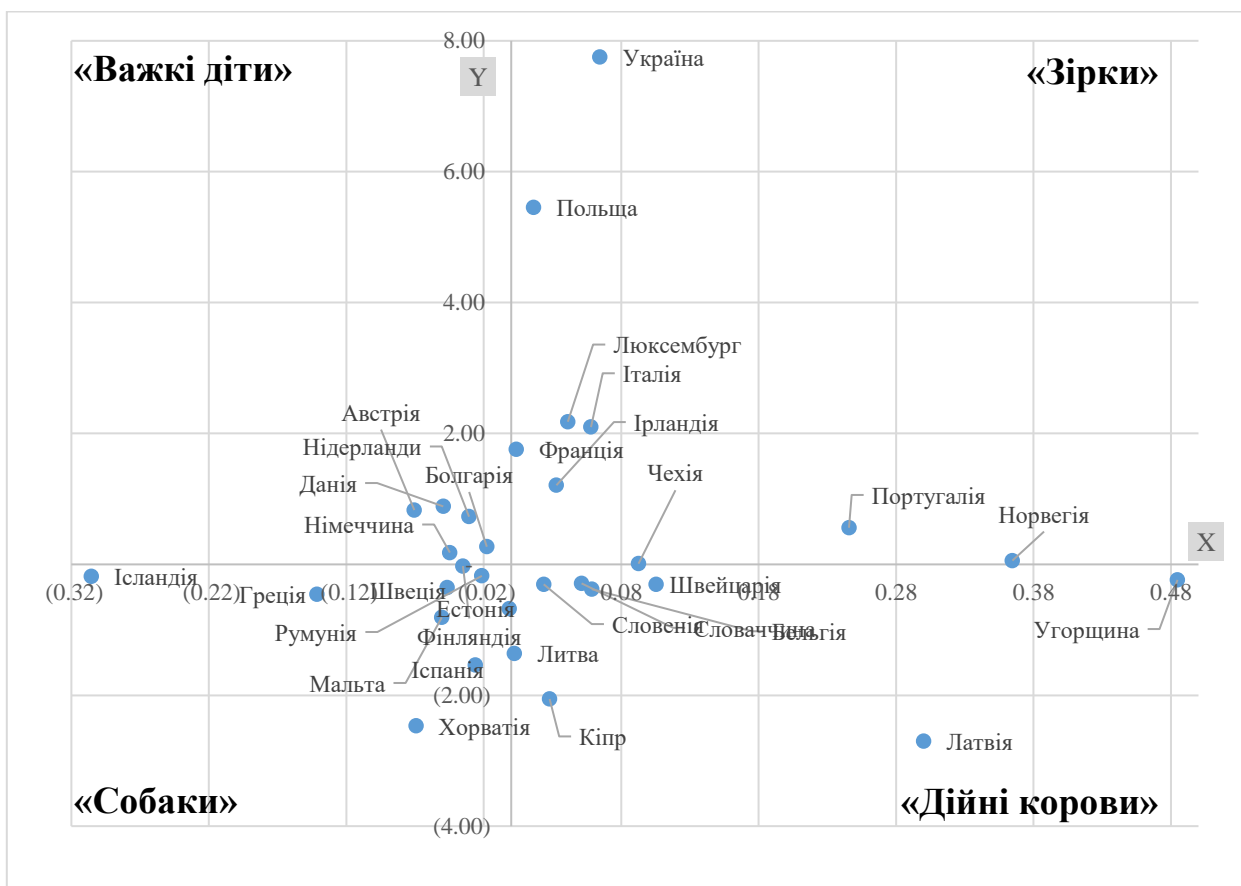
Матриця БКГ використовується як інструмент, за допомогою якого можна здійснити стратегічний аналіз і планування. Відповідно ринок ділиться на сегменти за певними характеристиками, що мають назву «зірки», «дійні корови», «собаки» та «важкі діти», а до кожного сегменту за окресленими ознаками відносять окремі компанії [164, с. 15]:

- зірки – компанії, які показують високе зростання та займають велику частку ринку;
- дійні корови – демонструють низький темп зростання, проте охоплюють значну частину ринку;
- собаки – компанії, від яких потрібно позбавлятися, оскільки мають низький темп зростання та низьку частку ринку;
- проблеми – компанії, що у перспективі можуть стати зірками або собаками, однак показують значне зростання в умовах відсутності частки ринку.

На основі матриці БКГ сформовано матрицю співвідношення прямих іноземних інвестицій та рівня діджиталізації, де вісь X – це прямі іноземні інвестиції, а вісь Y – рівень діджиталізації. Подібно до матриці БКГ, країни пропонується поділити на чотири типи: зірки (країни, що мають водночас високий рівень залучення інвестицій та діджиталізації), дійні корови (країни, які залучають значний обсяг інвестицій, але відповідний рівень діджиталізації

відсутній), собаки (країни з низьким рівнем залучення інвестицій та застосування діджитал-технологій), проблеми (країни, що мають високий рівень діджиталізації, але незначний обсяг залучених інвестицій). Результати дослідження співвідношення прямих іноземних інвестицій та рівня діджиталізації візуалізовано на рис. 2.9.

Рис. 2.9. Матриця співвідношення прямих іноземних інвестицій та рівня діджиталізації (на основі матриці БКГ)

Джерело: власні дослідження.

З результатів дослідження можна прослідкувати чіткий взаємозв'язок рівня діджиталізації країни та залучення інвестицій в економіку, зокрема такі країни, як Україна, Польща, Франція, Люксембург, Ірландія, Португалія, Норвегія та Чехія є прикладом того, як інтенсивне впровадження сучасних технологій та

рівень забезпечення доступності до відкритих даних, а також контроль за їх якістю дозволяють отримати переваги над іншими країнами у сфері залучення інвестицій в економіку. Сформована матриця дозволяє проаналізувати європейський регіон та виокремити ті країни, які повинні більше орієнтуватися на посилення процесів діджиталізації. При цьому, можна зробити висновок, що Україна має можливість стати не тільки засновницею цифрових трендів, а й надавати консультативні послуги для європейських країн, оскільки досвід у розбудові цифрової держави є унікальним та таким, що можна адаптувати під потреби кожної країни.

Таким чином, для дослідження взаємозв'язку між рівнем залучення інвестицій та процесом діджиталізації країни використанні ряд методів, а саме: розробка лінійної бази даних, проведення панельно-регресійного аналізу, побудова матриці співвідношення на основі матриці БКГ. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1) Інвестиційний потенціал є визначальним для економіки країни, оскільки дозволяє модернізувати виробництво, реалізувати великі проєкти будівництва, залучати новітні технології. Водночас, найвищий рівень активності інвестиційних потоків на території України зафіксовано у 2019 р., а кризовим для інвестиційного середовища став 2022 р., оскільки позначений початком повномасштабної війни. Однак, у 2023 р. зростання прямих іноземних інвестицій свідчить про адаптацію інвесторів до нових умов та можливий інтерес до перспектив післявоєнного відновлення України.

2) Встановлена тенденція, що країни, які впроваджують новітні технології та перетворюють економіку з класичного у цифровий вимір, мають можливість більше залучати інвестиції на модернізацію виробництва та розвиток економіки в цілому. До того ж, значну роль для потенційного інвестора при вкладанні коштів відіграє можливість отримання інформації зі зручного та безпечного

ресурсу, який дає можливість у відкритому доступі дізнатися про умови країн, у які залучаються інвестиції.

3) Україна, як європейська країна, має один з найбільших рівнів діджиталізації, що дає можливість залучати максимальний обсяг інвестицій на розвиток економіки. Водночас, набутий досвід та практичні уміння впровадження сучасних технологій в Україні є унікальними, що можна використовувати, як можливість для трансферу технологій та технологічного консультування.

2.2. Аналіз факторів формування інвестиційного потенціалу Житомирської області

В сучасних умовах соціально-економічного розвитку будь-якої держави важливого значення набуває інвестиційний потенціал як компонента регіонального розвитку. У зазначеному контексті Житомирська область є унікальною за ключовими характеристиками, зокрема відмічається потужний розвиток аграрного виробництва, поряд з найбільшою часткою заліснених територій, наявні можливості гірничо-видобувної промисловості, вигідне географічне положення та значний людський потенціал. Тому актуальним є дослідження економічних, соціальних, природних та інфраструктурних аспектів, що сприяють або перешкоджають залученню інвестицій у регіон для розвитку економіки. Проведений аналіз дозволить виявити не тільки потенційні можливості, але й слабкі сторони, що гальмують залучення інвестицій, моніторинг яких сприятиме удосконаленню процесів розробки та прийняття ефективних стратегічних рішень.

Варто відмітити, що інвестиційний потенціал формується за рахунок ефективної взаємодії сукупності потенціалів регіону, а саме виробничого, кадрового, природно-ресурсного, інфраструктурного, інституціонального,

географічного, інформаційного та інтелектуального тощо. Дослідження регіону, з позицій системного аналізу, дозволить визначити фактори, що найбільше впливають на залучення інвестицій, а також виокремити відстаючі позиції або фактори-дестимулятори, які потребують відповідних дій для мінімізації їх деструктивного впливу на рівень розвитку регіону.

Враховуючи зазначене пропонується здійснити аналіз інвестиційного потенціалу Житомирської області за допомогою порівняльного аналізу з іншими областями на основі інтегрального індексу (ф. 2.1.)

$$I_r = \sum_n^- IP_{rg} \quad (2.1)$$

де, I_r – інтегрального індексу інвестиційного потенціалу області;

IP_{rg} – частковий інтегральний індекс елемента інвестиційного потенціалу (групи показників).

Частковий інтегральний індекс темпів зміни основних соціально-економічних показників таких груп, як: показники загальної, екологічної, економічної, інвестиційної, інфраструктурної та торгівельної груп.

$$IP_{rg} = \sum_n^- \frac{IP_{rgt}}{IP_{rg(t-1)}} \quad (2.2)$$

де, IP_{rgt} – частковий інтегральний індекс елемента (групи показників) (g) інвестиційного потенціалу області (r) в t рік;

$IP_{rg(t-1)}$ – частковий інтегральний індекс елемента (групи показників) (g) інвестиційного потенціалу області (r) в попередній $t-1$ рік.

Наступним етапом пропонується розрахувати інтегральний індекс на основі часткових інтегральних індексів темпів зміни основних соціально-економічних показників за формулою:

$$IP_{rgt} = \sum \frac{ip_{rgt}}{n} \quad (2.3)$$

де, ip_{rgt} – частковий інтегральний індекс конкретного показника (ip); елементу (групи показників) (g) інвестиційного потенціалу області (r) в t рік;
 n – кількість показників в групі.

Завершальним етапом дослідження є побудова багатофакторної регресійної моделі на основі методу покрокової регресії з подальшим застосуванням аналізу панельних даних для пошуку найбільш статистично значимих факторів впливу на обсяг капітальних інвестицій області.

Для проведення такого дослідження побудовано панельну базу даних розділену на п'ять груп із наступними характеристиками: тип – довга, глибина вибірки – 6 років (2016–2021 рр.), ширина вибірки – 58 статистичних показників, панельні об'єкти вибірки – 24 адміністративних одиниць, що в результаті складає 8253 унікальних значень. При цьому, враховуючи особливості різних типів показників та одиниць виміру (грн, тис. га, осіб тощо), використано метод шкалювання панельної бази даних для приведення показників до єдиної одиниці виміру. Для шкалювання бази даних було обрано метод максимум-мінімум:

$$ip_{rgt} = \frac{x_{rgt}}{x_{rgt\_max}} \quad (2.4)$$

де, x_{rgt} – значення показника (x) елементу (групи показників) (g) інвестиційного потенціалу області (r) в t рік;
 x_{rgt_max} – максимальне значення показника (x) елементу (групи показників) (g) інвестиційного потенціалу області (r) в t рік;

В процесі застосування методу шкалювання (ф. 2.4) отримано нову базу даних, розраховано часткові індекси для кожної області за кожною групою показників (ф. 2.2), що стало підставою для розрахунку часткових інтегральних

індексів темпів зміни (ф. 2.3) та у подальшому проведено калькуляцію інтегрального індексу (ф. 2.4).

Перша група включає загальні показники області, що дозволяють створити уявлення про її розмір, кількість населення, зайнятість та безробіття тощо. Загалом група індексів охоплює шість показників, один з яких ділиться на дві підгрупи (табл. 2.2).

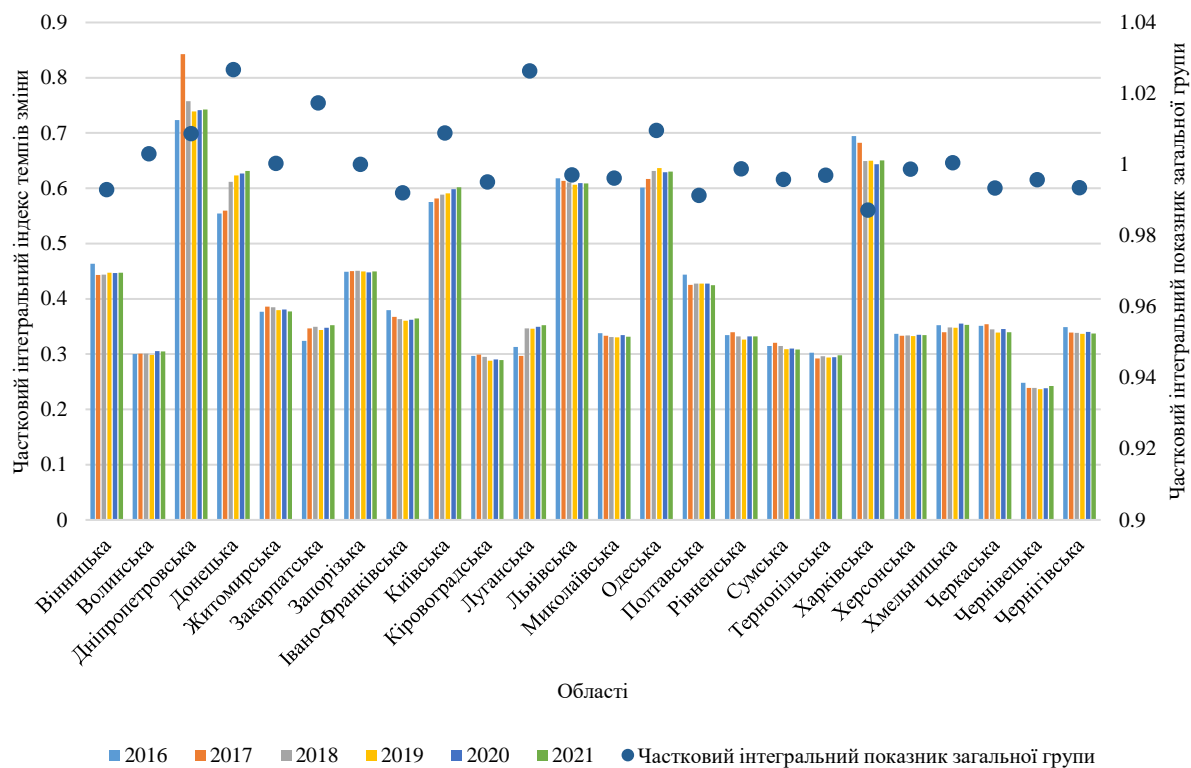
Таблиця 2.2

Показники загальної групи за областями України

Показник	Розшифрування
G1	Землі регіонів України
G2	Чисельність наявного населення (за оцінкою) за типом місцевості
G21	Міське населення
G22	Сільське населення
G3	Міграційний приріст (скорочення) населення
G4	Робоча сила у віці 15–70 років
G5	Зайняте населення у віці 15–70 років
G6	Безробіття населення у віці 15–70 років

Джерело: за даними [64].

В цілому по Україні можна прослідкувати тенденцію до зростання. Загальна площа регіонів України фактично залишається без змін, що дозволяє зробити висновок, що соціальна складова загальних показників має позитивне значення. У контексті Житомирської області вирізняється значне відставання від середніх значень по Україні, що свідчить про негативну тенденцію. Окрему увагу потрібно приділити показнику міграційного приросту населення. В умовах Житомирської області має місце міграційне скорочення населення, що є одним з найгірших показників по Україні та значно впливає на зведений показник загальної групи (рис. 2.10).

Рис. 2.10. Динаміка та оцінка тенденцій розвитку показників загальної групи

Джерело: власні дослідження.

Друга група включає екологічні показники області, що інформують про викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря, обсяг утворених та утилізованих відходів за класами небезпеки тощо. Загалом група індексів включає також шість показників (рис. 2.3).

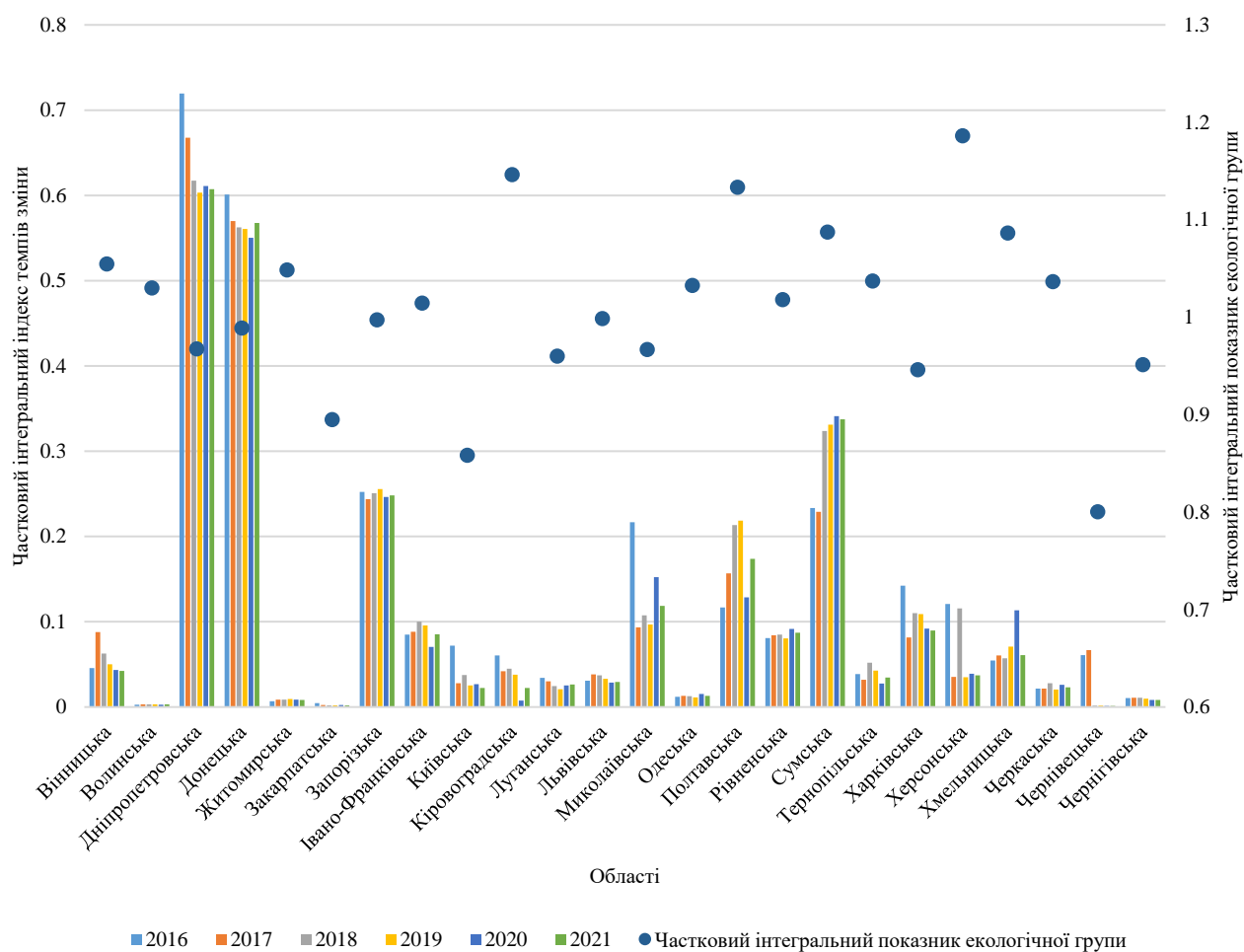
Таблиця 2.3

Показники екологічної групи за областями України

Показник	Розшифрування
ECL1	Обсяг оборотної та послідовно (повторно) використаної води
ECL2	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення
ECL31	Утворення відходів I-III класи небезпеки
ECL32	Утворення відходів IV клас небезпеки
ECL41	Утилізовано відходів I-III класи небезпеки
ECL42	Утилізовано відходів I-III класи небезпеки IV клас небезпеки

Джерело: за даними [64].

Питання екологічної безпеки завжди гостро турбувало як всю територію України, так й Житомирську область зокрема. Згідно проведених досліджень спостерігається збільшення кількості відходів усіх класів та недостатній рівень їх утилізації. Низький рівень оборотної та послідовно використаної води з постійною негативною тенденцією створюють відповідне уявлення для інвесторів про екологічну складову, що зумовлює зниження пропозицій від потенційних інвесторів (рис. 2.11).

Рис. 2.11. Динаміка та оцінка тенденцій розвитку показників екологічної групи

Джерело: власні дослідження.

Однією з найбільших аналізованих груп є за економічними показниками, оскільки інвестора при обранні галузі для вкладення коштів, передусім, цікавить

рентабельність галузі. Економічна група включає значення таких показників, як валовий регіональний продукт, загальний оборот роздрібної торгівлі та обсяг реалізованої промислової продукції (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Показники економічної групи за областями України

Показник	Розшифрування
ECN1	Валовий регіональний продукт
ECN2 ¹	Рівень рентабельності за галузями
ECN3	Оборот роздрібної торгівлі
ECN4	Частка регіонів у загальному обсязі продукції сільського господарства
ECN51	Частка виробництва продукції рослинництва
ECN52	Частка виробництва продукції тваринництва
ECN6	Обсяг реалізованої промислової продукції по регіонах.

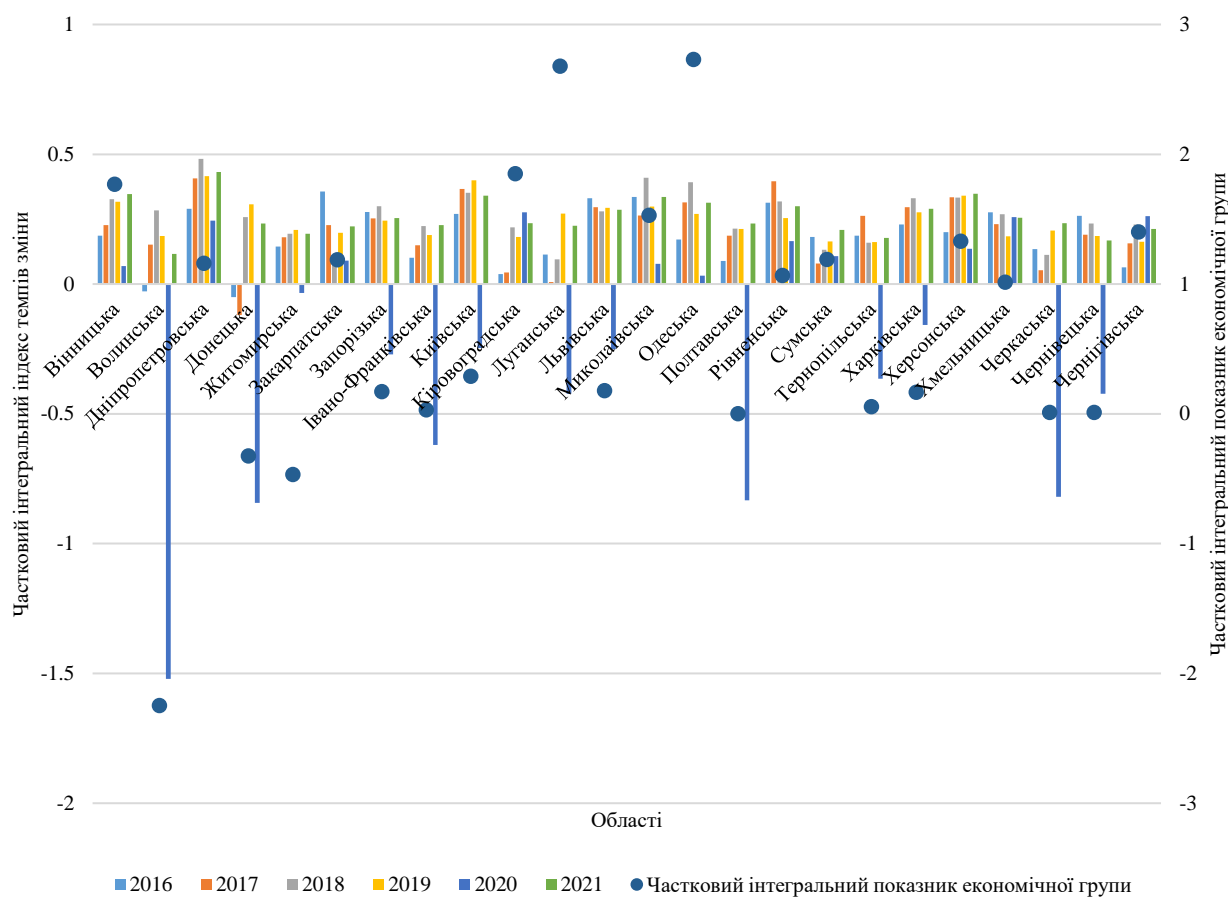
Джерело: за даними [64].

З проведеного дослідження чітко відслідковується вплив пандемії COVID-19 на економічні результати, оскільки у 2019–2020 рр. як в Україні, так і в Житомирській області спостерігається їх падіння. Житомирська область має значення показників нижче середніх по Україні.

До найбільш збиткових галузей у регіоні віднесено «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність», «Тимчасове розміщення й організація харчування», «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» (рис.2.12).

Показники інвестиційної групи охоплюють загальну інформацію про обсяг капітальних інвестицій та їх структуру у розрізі галузей. Загалом інвестиційна група включає два показники (табл. 2.4).

¹ Включає 15 субпоказників, відповідно до розподілу за галузями по методології Укрстату.

Рис. 2.12. Порівняння показників економічної групи Житомирської області та середнього значення в Україні

Джерело: власні дослідження.

Найбільша тенденція до стабільності прослідковується за показниками інвестиційної групи. Разом з тим, криза, спричинена COVID-19 у 2019–2020 рр., має незначний вплив на загальносереднє значення по Україні.

Таблиця 2.4

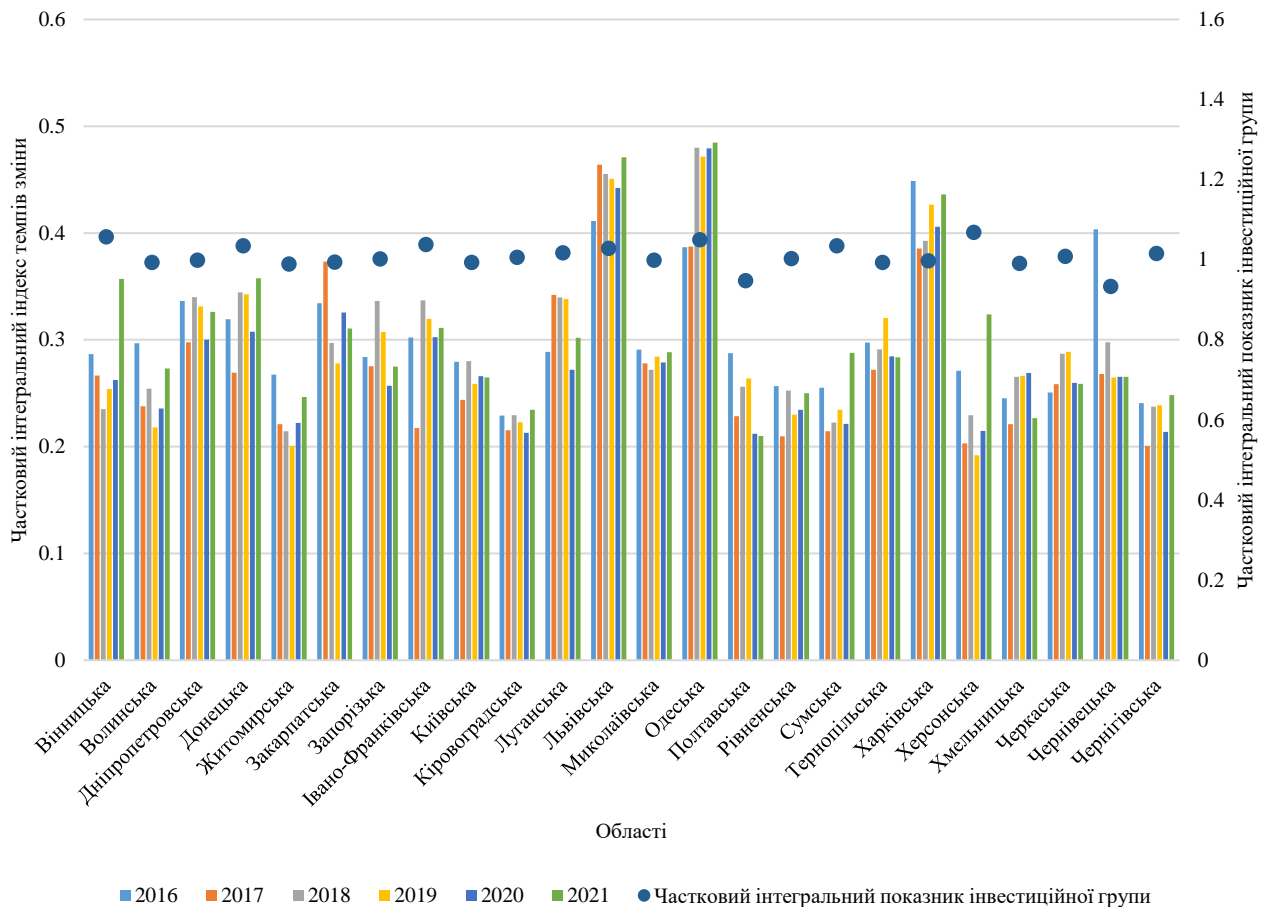
Показники інвестиційної групи за областями України

Показник	Розшифрування
INV1	Капітальні інвестиції
INV2 ²	Структура капітальних інвестицій за галуззями

Джерело: за даними [64].

² Включає 16 субпоказників відповідно до розподілу за галуззями по методології Укрстату.

Щодо Житомирської області, то, як і в інших групах, спостерігається відставання показників, порівнянні з середніми значеннями по Україні, незважаючи на позитивну динаміку останніх трьох довоєнних років. У 2021 р. Житомирська область є лідером по залученню інвестицій у галузь державного управління й оборони та обов'язкового соціального страхування (рис. 2.13).

Рис. 2.13. Порівняння показників інвестиційної групи Житомирської області та середнього значення в Україні

Джерело: власні дослідження.

Наступна інфраструктурна група складається із двох показників, що включають експлуатаційну довжину залізничних колій та автомобільних доріг загального користування (табл. 2.5).

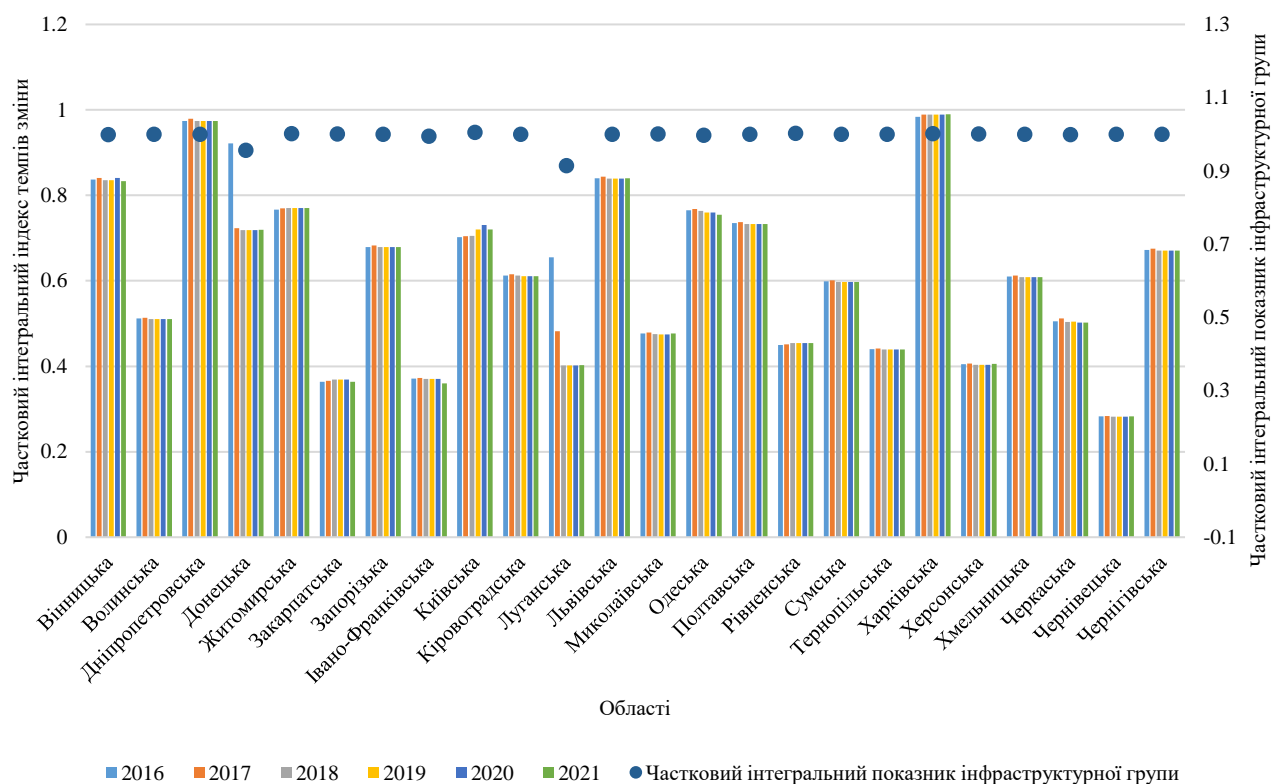
Таблиця 2.5

Показники інфраструктурної групи за областями України

Показник	Розшифрування
INF1	Експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування
INF2	Довжина автомобільних доріг загального користування

Джерело: за даними [64].

За розрахунками інфраструктурні значення є одними з найбільш стабільних, оскільки кількість залізничних колій та довжина автомобільних доріг майже не змінюються. Інфраструктурна група є єдиною групою показників, де Житомирська область має вищі значення, аніж середні по Україні. При цьому, якщо порівнювати площі регіонів та розвиток їх інфраструктури, то Житомирська область займає провідне місце по їх співвідношенню до довжини автомобільних доріг загального користування (рис. 2.14).

Рис. 2.14. Порівняння показників інфраструктурної групи Житомирської області та середнього значення в Україні

Джерело: власні дослідження.

Торгівельна група охоплює показники загальних обсягів експортно-імпорتنних операцій за товарами та послугами. Загалом торгівельна група індексів включає чотири показники (табл. 2.6).

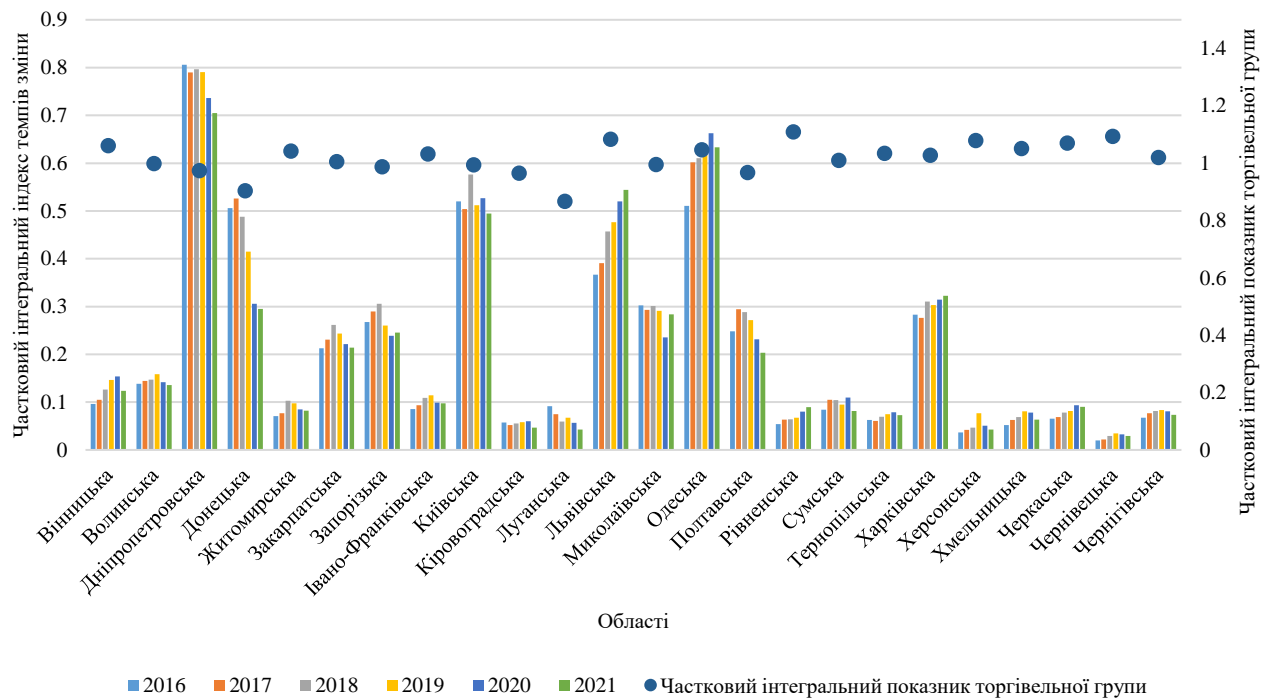
Таблиця 2.6

Показники торгівельної групи за областями України

Показник	Розшифрування
TRD1	Загальні обсяги експорту товарів
TRD2	Загальні обсяги імпорту товарів
TRD3	Загальні обсяги експорту послуг
TRD4	Загальні обсяги імпорту послуг

Джерело: за даними [64].

У структурі загальної торгівлі України товарами та послугами Житомирська область не вирізняється ключовими позиціями, що пояснюється невеликою кількістю населення та підприємств у регіоні, а також низьким рівнем рентабельності у більшості галузей регіону у порівнянні з іншими областями (рис. 2.15).

Рис. 2.15. Порівняння показників торгівельної групи Житомирської області та середнього значення в Україні

Джерело: за даними [64].

На основі сформованої бази даних проведено покроковий регресійний аналіз, завдяки якому можливо відібрати найбільш вагомі фактори, що впливають на залучення інвестицій у регіони та загалом в Україну. Для точного та статистично вірного моделювання пропонується послідовних алгоритм дій, а саме: на *1 етапі* важливо провести перевірку бази даних на нормальність розподілу; *2 етап* охоплює тестування на фіксованість ефекту; на *3 етапі* використовується Hausman test для порівняння консистентності двох оцінок параметрів моделі; *4 етап* включає тест множників Лагранжа для перевірки гіпотези про параметри моделі.

Використовуючи фактори потрібно обрати одну із трьох видів моделей, а саме: Random, Pooling чи Fixing model. У процесі їх порівняння встановлено, що для дослідження найбільше підходить модель *Pooling*, що з-поміж двох інших видів має найбільший R-квадрат, який свідчить про високу точність моделі, а також найнижче значення p-value. Досліджуючи модель *Pooling*, варто звернути увагу на фактори найбільшого впливу, оскільки з позиції інвестора важливо орієнтуватися на ті показники, що мають вагомий вплив на залучення інвестицій та їх окупність (рис. 2.16).

За результатами дослідження одним з потужних показників є робоча сила у віці 15–70 років (G4), оскільки інвестору важлива кількість людей, яких можливо залучити до новоствореного підприємства або розширення бізнесу. Фактор є важливим як для окремого регіону, так і для усієї країни.

Досліджуючи екологічні фактори, варто акцентувати увагу на обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднювання (ECL2), оскільки свідчить про промислову активність регіону. Потенційному інвестору вигідно заходити у такі регіони, де є наявна можливість закрити внутрішні потреби у ресурсах. Також значна кількість викидів свідчить про розвиненість логістичних маршрутів, що є вигідно при вкладанні коштів у розвиток власної справи.

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t-value	Pr(> t)	
(Intercept)	-2.41e+04	1.43e+04	-1.68	0.09497	.
G4	5.95e+00	3.04e+00	1.96	0.05288	.
G6	-5.27e+01	3.83e+01	-1.37	0.17177	
ECL2	1.04e+01	3.16e+00	3.28	0.00138	**
ECN211	6.36e+01	2.20e+01	2.89	0.00458	**
ECN25	1.18e+01	1.62e+01	0.73	0.46575	
ECN29	4.26e+01	1.68e+01	2.54	0.01249	*
ECN3	8.23e-02	2.88e-02	2.86	0.00504	**
ECN6	2.72e-02	1.42e-02	1.92	0.05764	.
INV21	2.36e+02	1.45e+02	1.62	0.10683	
INV22	2.13e+02	1.40e+02	1.52	0.13203	
INV23	2.25e+02	1.52e+02	1.48	0.14185	
INV24	4.80e+02	1.43e+02	3.35	0.00106	**
INV25	5.44e+02	1.64e+02	3.32	0.00121	**
INV26	2.94e+03	1.19e+03	2.46	0.01545	*
INV29	1.71e+02	1.68e+02	1.02	0.30992	
INV211	2.79e+02	1.52e+02	1.84	0.06888	.
INV212	1.32e+02	1.41e+02	0.94	0.35159	
INV214	2.34e+02	2.45e+02	0.96	0.34094	
INF2	6.07e+02	2.36e+02	2.57	0.01126	*
TRD1	-6.31e-01	4.38e-01	-1.44	0.15275	
TRD2	2.17e+00	4.99e-01	4.35	2.9e-05	***
TRD3	-1.14e+01	2.89e+00	-3.94	0.00014	***
TRD4	5.06e+00	5.60e+00	0.90	0.36780	

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Total Sum of Squares: 8.97e+09

Residual Sum of Squares: 8.1e+08

R-Squared: 0.91

Adj. R-Squared: 0.892

F-statistic: 52.5526 on 23 and 120 DF, p-value: <2e-16

Рис. 2.16. Елементи моделі *Pooling* для оцінки інвестиційних факторів

Джерело: власні дослідження.

До економічних факторів сильного впливу відноситься рівень рентабельності (збитковості) операцій з нерухомим майном (ECN29), оскільки для потенційного інвестора є важливим розвиток ринку нерухомості, оскільки будь-яке виробництво вимагає пошуку вакантних приміщень для його розташування. Також зазначене є актуальним для підприємств сфери послуг,

адже працівники повинні мати комфортний офіс для максимальної працевіддачі та його розміщення має бути зручним для клієнтів. Показник рівня рентабельності (збитковості) діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (ECN211) виступає також як сильний фактор, що є важливим, оскільки ефективність галузі означає надійність у подоланні бюрократичних перепон, що зумовлює концентрацію сил потенційних інвесторів на інших видах діяльності. До економічних факторів також відноситься обсяг реалізованої промислової продукції (ECN6), що приваблює потенційних інвесторів, беручи до уваги можливість використання наявних промислових потужностей для забезпечення власного бізнесу. Крім того, важливим фактором є оборот роздрібної торгівлі (ECN3), оскільки галузь є досить рентабельною, а вхід на ринок найбільш простішим, що не вимагає значного обсягу залучення інвестицій. Проте, висока наповненість спонукає інвесторів орієнтуватися на інші галузі, що є менш розвинені, однак потребують більше вкладення коштів.

Серед інвестиційних факторів можна виокремити капітальні інвестиції в оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (INV24), що тісно переплітаються з економічним показником – оборот роздрібної торгівлі. З цього можна зробити висновок, що чим більше коштів залучається ззовні у галузь, тим більше інвестори зосереджуються на менш розвинених галузях. Сильний вплив показують фактори залучення капітальних інвестицій у сферу транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (INV25), а також тимчасового розміщування й організації харчування (INV26). Перша важлива як логістична складова будь-якого бізнесу, а друга набуває особливого значення у період війни, адже відбувається процес переселення людей з прифронтових територій та територій, що найбільше потерпіли від бойових дій, у більш безпечні регіони. Капітальні інвестиції у державне управління й оборону, обов'язкове соціальне страхування (INV212) є важливим критерієм у контексті

політичної та безпекової ситуації, оскільки необхідною умовою для інвесторів є впевненість у тому, що інвестовані кошти будуть захищені.

Серед інфраструктурних показників найбільший зв'язок демонструє фактор довжини автомобільних доріг загального користування (INF2), що пояснюється вимушеним переміщенням товарів та сировинних ресурсів бізнесу в умовах війни завдяки автомобільному транспорту. До торгівельних факторів відносяться показники загальних обсягів імпорту товарів (TRD2) та експорту послуг (TRD3). Тому, досліджуючи позицію інвестора, варто зауважити, що чим більше у країну чи регіон інвестується товару, тим менш розвиненими є товарні галузі. З цього можна зробити висновок, що вкладення коштів у такі галузі є економічно доцільним. Загальні обсяги експорту послуг свідчать про активний розвиток аутсорсингу в Україні, що зумовлює перенесення з інших країн компаній або їх філій в Україну, що потребує значних інвестицій.

Таким чином, дослідження інвестиційного потенціалу Житомирської області проведено за допомогою багатофакторної регресійної моделі на основі методу покрокової регресії з подальшим пошуком найбільш статистично значимих факторів впливу на обсяг капітальних інвестицій. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1) Інвестиційний потенціал формується за рахунок ефективної взаємодії сукупності потенціалів, що дає підстави здійснити його аналіз за допомогою основних соціально-економічних показників, які запропоновано розраховувати у межах загальної, екологічної, економічної, інвестиційної, інфраструктурної та торгівельної груп з метою визначення факторів, що найбільше впливають на залучення інвестицій, а також виокремлення відстаючих позицій або факторів-дестимуляторів, які потребують відповідних дій для мінімізації їх деструктивного впливу на рівень розвитку регіону.

2) За проведеними розрахунками спостерігається відставання показників усіх груп у порівнянні з середніми значеннями в Україні, зокрема відмічається

міграційне скорочення населення Житомирської області, збільшення кількості відходів та недостатній рівень їх утилізації, низький рівень рентабельності більшості галузей за виключенням інфраструктурної групи, оскільки порівняння площі за співвідношенням до довжини автомобільних доріг загального користування, провідне місце займає Житомирська область.

3) Доведено, що визначальний вплив на формування інвестиційного потенціалу Житомирської області мають соціальний фактор, зокрема показник робочої сили у віці 15–70 років; екологічний фактор, а саме – обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднювання регіону; економічний фактор, що визначається показниками рівня рентабельності (збитковості) діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, операцій з нерухомим майном, а також обсягом реалізованої промислової продукції; інвестиційний фактор, що виокремлює обсяг капітальних інвестицій в окремі галузі, зокрема оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність, а також тимчасове розміщування й організацію харчування, державне управління й оборону, обов'язкове соціальне страхування тощо; інфраструктурний фактор та торгівельний, що демонструє зв'язок загального обсягу імпорту товарів та експорту послуг.

2.3. Оцінка інвестиційного розвитку територіальних громад

Формування інвестиційної привабливості громади є ключовою складовою розвитку локальних територій. Тому основою для дослідження є територіальна громада, що поєднує декілька населених пунктів, зокрема міські, селищні та сільські громади. Залучення інвестицій для їх розвитку є головним завданням, особливо у період війни та післявоєнного відродження, що обумовлює

необхідність проведення дослідження проблемних аспектів інвестиційної привабливості територіальних громад.

Основним методом пропонується обрати соціометричне опитування представників, які мають оцінити систему залучення інвестицій та особливості формування інвестиційного іміджу громади. За результатами анкетування варто провести глибоке аналітичне дослідження, що дозволить визначити причини стримування інвестиційної діяльності. Поєднання описової складової з аналітичною у процесі соціометричного дослідження дасть можливість реалізувати пізнавальну та практичну функції, що є ключовими для держави, громади та науковців.

Пізнавальна функція. Для держави – отримання інформації на місцевому рівні про інвестиційну привабливість та процес інвестування у межах громади. Для громади – розуміння стану громади у інвестиційному середовищі, зокрема рівень інвестиційної привабливості та чинники, що впливають на її формування. Для науковців – актуальні дослідження на локальному та національному рівнях.

Практична функція. Для держави – використання інформації у процесі формування національної інвестиційної політики та стратегії підвищення рівня інвестиційної привабливості країни. Для громади є можливість визначення слабких сторін та розробка заходів реагування на них. Для науки – науково обґрунтуванні практичні рекомендації щодо формування організаційно-економічного механізму покращення рівня інвестиційної привабливості громади.

Формування анкети (Додаток А) для соціального дослідження здійснювалося за комплексним принципом. Перша частина опитування спрямована на опис респондентів, оскільки включала наступні питання:

- приналежність до громади (для дослідження інвестиційної привабливості усіх громад Житомирської області);
- розподіл респондентів за приналежністю до бізнесу або представництва громади.

Друга частина опитування стосується конкретно інвестиційного розвитку, оскільки пропонується оцінити за п'ятибальною шкалою стан інвестиційної привабливості у громаді, а також фактори, що найбільше впливають на її формування. Питання різнонаправленого характеру спрямовані на комплексне дослідження умов зовнішнього та внутрішнього середовища територіальної громади, що визначають рівень залучення інвестицій, а саме: умови природного потенціалу, географічні, екологічні, інфраструктурні, соціальні, політичні умови, а також види економічної діяльності, що є пріоритетними для стратегічного розвитку громади.

Для максимального охоплення опитуваних проводилося тестування різних верств населення, що дозволило встановити тенденції залучення інвестицій у громаду, здійснити кластерний аналіз громад за схожими умовами, розробити рекомендаційні пропозиції на основі отриманих результатів для органів місцевої влади. Опитування проводилося серед представників 66 громад Житомирської області. Дослідження почалося у травні та тривало по червень 2024 р., що дозволило зібрати 206 відповідей респондентів, які включають у себе мінімум одного представника місцевого самоврядування та представників малого та великого бізнесу громад.

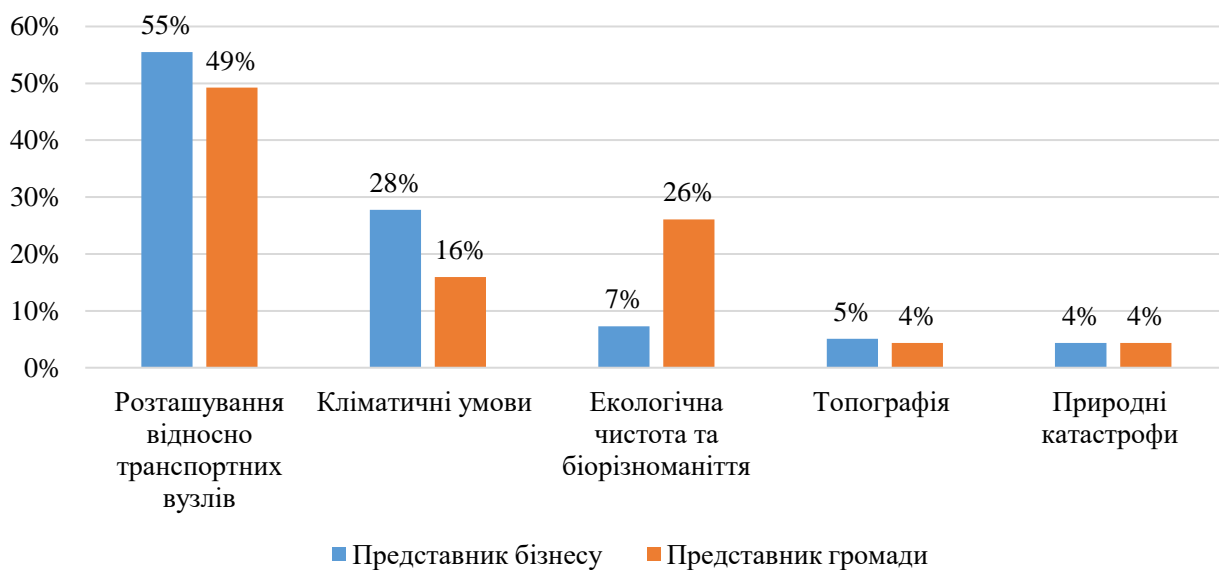
Географічні умови залучення інвестицій охоплюють фізичні та природні характеристики регіону, які мають значний вплив на інвестиційний розвиток громади. Для опитуваних респондентів запропоновано оцінити п'яти основних субпоказників географічних умов залучення інвестицій, а саме:

- розташування відносно транспортних вузлів, що включає вигідне розміщення населених пунктів громади до потужних транспортних розв'язок, що дозволяє швидко дістатися до центрів розвитку та промислових районів тощо;
- кліматичні умови, що мають визначальний вплив на ведення сільського господарства та розвиток туристичної діяльності на території громади;

- екологічна чистота та біорізноманіття дозволяють сформувати імідж екодружньої громади, що сприяє розвитку екологічного туризму та вирощуванню екологічно чистих видів сільськогосподарської продукції;
- топографія включає рельєфні особливості громади, водні ресурси, рослинний покрив та антропогенні об'єкти, унікальність яких дозволяє підвищити інвестиційну привабливість громади;
- природні катастрофи, особливо їх систематичний характер, мають обернено пропорційний вплив на залучення інвестицій у громаду, оскільки підвищений рівень ризику знижує привабливість території для потенційного інвестора.

Аналізуючи відповіді опитуваних респондентів щодо географічних умов залучення інвестицій, виявлено декілька закономірностей. По-перше, як представники бізнесу (55,0 %), так і громади (49,0 %) визначають найважливішою умовою залучення інвестицій – розташування відносно транспортних вузлів. Тому першочерговим завданням для громад є розвиток доріг та приєднання їх до великих транспортних розв'язок з метою нівелювання невідного географічного розташування. По-друге, для 28,0 % представників бізнесу важливими є кліматичні умови, які безпосередньо пов'язані з веденням окремих видів діяльності, зокрема, виробництво сільськогосподарської продукції. По-третє, 26,0 % представників громад більш важливим вважають збереження біологічного різноманіття та екологічної чистоти, що дозволяє забезпечити сталий розвиток та формує комфортні умови проживання у громадах (рис. 2.17).

Варто зазначити, що у розрізі громад, які знаходяться вздовж основних доріг міжнародного та національного значення, більшість представників зазначили головною умовою залучення інвестицій – розташування відносно транспортних вузлів. Водночас, значна частина представників громад відзначили також кліматичні умови як важливий чинник інвестиційного розвитку регіону (Додаток Б).

Рис. 2.17. Геопросторовий розподіл чинників, що визначають привабливість громади для інвестування за категорією респондентів

Джерело: власні дослідження.

Природний потенціал, як умова залучення інвестицій у громаду, включає декілька факторів, що формують умови для ефективного ведення господарської діяльності, перш за все, виокремлюється родючість ґрунтів, наявність корисних копалин, природний ландшафт, лісові та водні об'єкти тощо. Родючість ґрунтів характеризує їх здатність забезпечити рослини необхідними поживними речовинами для розвитку. Тому якісний склад ґрунту та його висока родючість є основною для розвитку галузі рослинництва на території громади, що є важливою умовою залучення інвестицій в аграрний сектор. Корисні копалини включають наявність усіх типів добувних матеріалів природного походження, що дозволяє залучити інвестиції у видобувну галузь, а також пов'язану з нею переробну промисловість. Лісові ресурси, як багаті лісові масиви та унікальні породи дерев, дозволяють використовувати можливість залучення інвестицій у деревообробну та целюлозно-паперову промисловість. Природні ландшафти та унікальні екосистеми як туристичний магніт, що притягує інтерес до громади, сприяючи розвитку туристичної галузі. Водні ресурси дозволяють забезпечити

вodomісткі види промисловості значною кількістю води, що потенційно може приваблювати зовнішніх інвесторів.

Порівнюючи відповіді респондентів про природній потенціал громади, визначається рівномірний їх розподіл серед представників громад та бізнесу. 48,0 % представників бізнесу та 44,0 % респондентів громад вказали, що важливим фактором є родючість ґрунтів, що є очевидним, оскільки понад 40,0 % території Житомирської області становлять культивовані угіддя, а аграрний сектор є одним з найбільш потужних та найбільш розвинутих секторів області. Приблизно одна п'ята представників громад та бізнесу, зокрема 19,0 % та 21,0 % відповідно визначили, що вагоме значення у процесі залучення інвестицій відіграє наявність корисних копалин, особливо для таких видобувних центрів Житомирщини, як Коростенська, Черняхівська, Новоборівська, Коростишівська, Хорошівська, Іршанська громади. 13,0 % представників громад та 14,0 % бізнесу вказали лісові ресурси як основну умову розвитку та залучення інвестицій. Значна частина таких респондентів з території північних громад Житомирської області, оскільки майже дві третини території становлять лісовкриті території (рис. 2.18).

Рис. 2.18. Диференціація природного потенціалу як чинника інвестиційної привабливості громади

Джерело: власні дослідження.

Щодо розподілу між громадами, то прослідковується чітка тенденція поділу Житомирської області на північну та південну частину, де для респондентів північної частини більш вагомую роль відіграють корисні копалини і лісові ресурси, а для південної частини – родючість ґрунтів, що пояснюється аграрною спрямованістю регіону (Додаток В).

Екологічні умови залучення інвестицій у громаду досить схожі за своєю суттю до географічних та природних умов, проте мають характерні відмінності екологічної стабільності, що можуть впливати на інвестиційні рішення щодо вкладання коштів:

- управління відходами, як комплекс заходів та процесів з якісної та ефективної утилізації відходів життєдіяльності людини, основна мета яких – створити в громаді екологічне чисте середовище та зменшити антропогенний вплив на довкілля;
- зміна клімату та її вплив на підвищення середньорічної температури, зміну кількості опадів та інші нетипові кліматичні умови впливають на залучення інвестицій у ту чи іншу галузь;
- стан охорони та збереження біорізноманіття дозволяє створити умови для сталого та тривалого доступу до наявних природних ресурсів у громаді, що є важливо для інвесторів, які шукають територію для стабільного та довгострокового інвестування;
- якість води залежить від водних ресурсів, що є критично важливими для збереження здоров'я населення, забезпечення екологічної стійкості, а також формування репутації екологічно чистої громади;
- якість повітря як і якість води, постає важливим фактором, що забезпечує формування привабливих умов для життєдіяльності у громаді.

Абсолютна більшість респондентів, зокрема 35,0 % представників громад та 47,0 % бізнесу визначили фактор управління відходами головною умовою залучення інвестицій у громаду, що є очевидним, оскільки господарська

діяльність проявляється у формуванні значної частини залишків переробної промисловості. Тому важливою умовою є створення ефективної системи управління відходами у громаді. Наступним важливим чинником для респондентів є зміна клімату та їх наслідки для громади, що значною мірою впливає на сільськогосподарську діяльність, оскільки обумовлює необхідність вимушеної переорієнтації на нетипові сільськогосподарські культури. Окреслене вимагає залучення інвестицій та пошуку нових підходів до ведення, що відзначає 26,0 % представників бізнесу та громад відповідно. Також значна кількість відповідей припадає на охорону та збереження біорізноманіття у той час, як окреслений фактор є більш вагомим для представників громади (26,0 %), адже відповідає умовам сталого та довготривалого інвестування (рис. 2.19).

Рис. 2.19. Диференціація екологічних чинників інвестиційної привабливості громади за категорією респондентів

Джерело: власні дослідження.

Беручи до уваги той факт, що більшість громад визначили управління відходами першочерговою умовою залучення інвестицій, то можна стверджувати про недостатній рівень та якість системи управління відходами. До того ж, стихійні та незаконні звалища формують негативний імідж громади, що значно

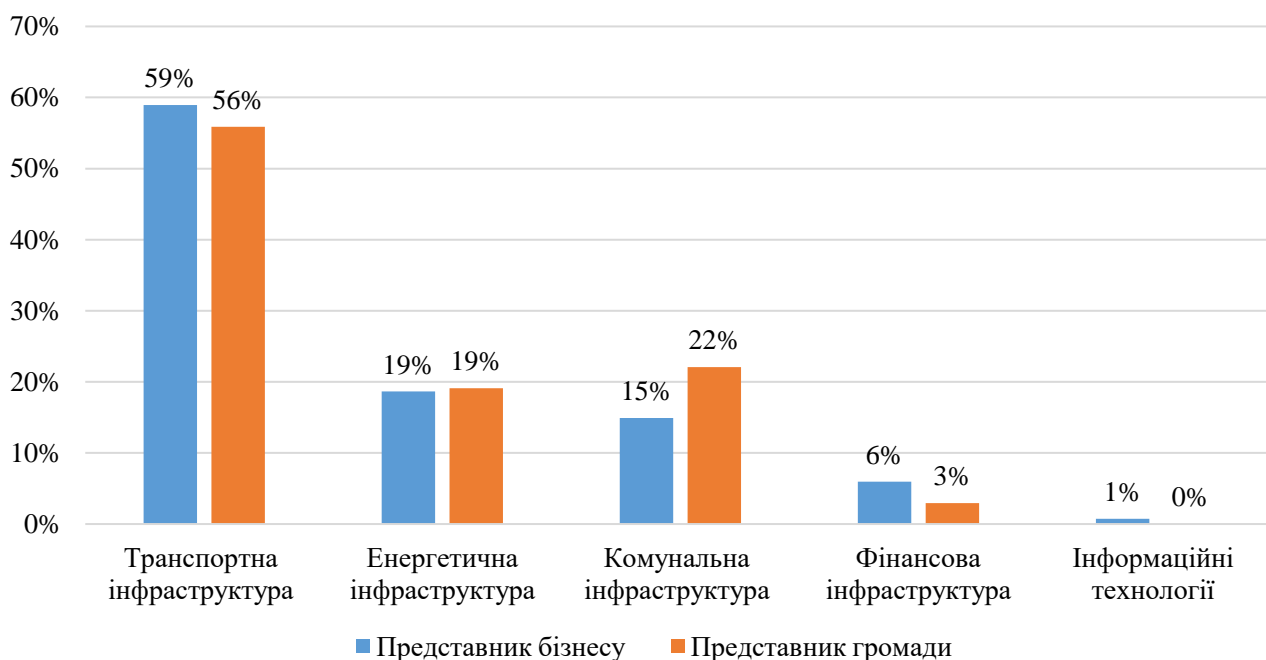
знижує рівень її інвестиційної привабливості. Також перешкоджають залученню інвестицій у громаду екологічний фактор, що має визначальний вплив на зміну клімату (Додаток Г).

Інфраструктурні умови залучення інвестицій включають передусім ті фактори, які формує здебільшого громада. Вони відповідають за сприятливе бізнес-середовище, а також мають значний вплив на задоволеність населення громади та бажання проживати у ній, що створює ринок робочої сили для потенційного інвестора. Зокрема, інфраструктурні фактори охоплюють:

- транспортну інфраструктуру, а саме – наявність доріг високої якості, що дозволяє розвивати логістичну галузь, безперешкодно пересуватися між населеними пунктами тощо;
- енергетичну інфраструктуру, що вимагає посиленої уваги у період повномасштабної війни, адже доступність до світла впродовж дня при будь-яких умовах є головною вимогою для потенційного інвестора;
- комунальну інфраструктуру, яка дозволяє забезпечити комфортні умови для життя населення громади та створює можливість формування робочої сили, що є складовою залучення інвестицій у громаду;
- фінансову інфраструктуру у вигляді банківських установ, страхових компаній, інвестиційних фондів на території громади та доступність до їх послуг, що дозволяє ефективніше керувати власним бізнесом та відіграє значну роль у залученні інвестицій у громаду;
- інформаційні технології, зокрема цифрова інфраструктура та доступність до кадрів ІТ галузі, що дозволяє сформувати підґрунтя для сучасних стартапів та забезпечити умови для залучення інвесторів.

Переважає більшість респондентів, зокрема 56,0 % представників громад та 59,0 % бізнесу визначили пріоритетною умовою залучення інвестицій наявність якісної транспортної інфраструктури. Водночас, відповіді як представників громад, так і бізнесу, щодо окресленого питання майже

зрівнялися, що вказує на необхідність прийняття рішень щодо розбудови якісної транспортної інфраструктури. Близько 19,0 % представників бізнесу та громад підкреслюють важливість енергетичної інфраструктури, що впливає на інвестиційну привабливість. Більшість представників громад (22,0 %) відмічають важливою складовою залучення інвестицій комунальну інфраструктуру у той час, як для бізнесу з огляду на незначну частку, а саме 15 %, окреслений вплив не є принциповою умовою для ведення господарської діяльності. Щодо фінансової та інформаційної інфраструктури, то на думку як представників бізнесу (6,0 %), так і громади (3,0 %), їх значення для залучення інвестицій у громаду не є вирішальним (рис. 2.20).

Рис. 2.20. Диференціація інфраструктурних чинників інвестиційної привабливості громади за категорією респондентів

Джерело: власні дослідження.

Щодо розподілу на громадах інфраструктурних умов, то переважна більшість ставить на перше місце саме транспортну складову як умову залучення

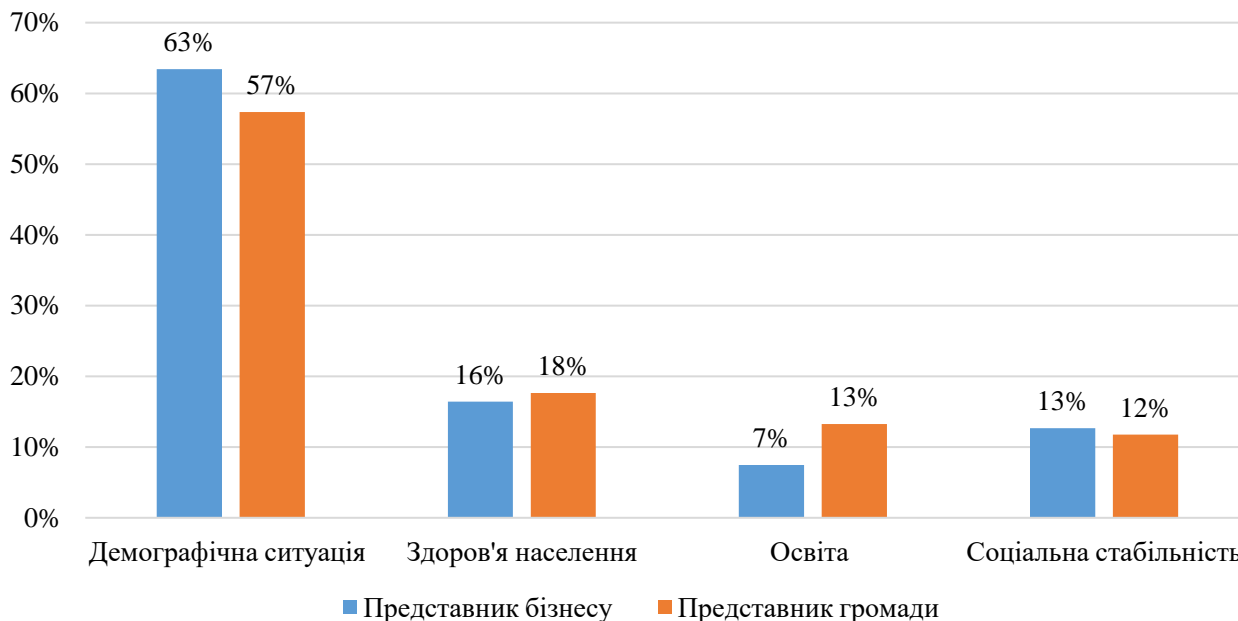
інвестицій. Лише незначна частина надає першочергову перевагу для розвитку енергетичної, комунальної та фінансової інфраструктури (Додаток Д).

Соціальна складова є відповідальною умовою за забезпечення достатньої кількості робочої сили у громаді, їх високої кваліфікації та фізичного оздоровлення населення, що відіграє ключову роль у процесі прийняття інвестиційних рішень. До субпоказників соціальних умов входять:

- демографічна ситуація, а саме достатня кількість людей у громаді як поштовх до її соціально-економічного розвитку;
- здоров'я населення, зокрема самопочуття людей та відсутність скарг як можливість сформувати пласт здорової робочої сили, яка здатна безперебійно працювати;
- освіта сприяє формуванню кваліфікованої робочої сили, що підвищує інтерес інвестора до громади;
- соціальна стабільність полягає у відсутності суперечностей у громаді, що розколює суспільство, а отже може негативно впливати на залучення інвестицій;
- культурне різноманіття дозволяє духовно збагачуватися населенню, підвищувати рівень їх задоволення, а отже утримувати робочу силу у громаді, що важливо для потенційного інвестора.

Серед відповідей респондентів можна чітко прослідкувати переважання одного з субпоказників над іншими. Так, для представників громад 57,0 % та бізнесу 63,0 % найбільшу роль відіграє демографічна ситуація, оскільки після початку повномасштабної війни чимало людей виїхали закордон. У таких умовах задовільнити запити щодо робочої сили стає питанням проблематичним. Суттєву роль у формуванні інвестиційної привабливості відіграє здоров'я населення, що визначено 18 % представниками громад та 16,0 % бізнесу, а також освіта (13,0 % та 7,0 % відповідно), що є очевидним, адже після вирішення проблеми недостатності кадрів постає питання її кваліфікації. Частина опитаних

респондентів, зокрема 12,0 % представників громад та 13,0 % бізнесу, як важливий фактор залучення інвестицій відзначають соціальну стабільність, яка значно впливає на життєдіяльність громади (рис. 2.21).

Рис. 2.21. Диференціація соціальних чинників інвестиційної привабливості громади за категоріями респондентів

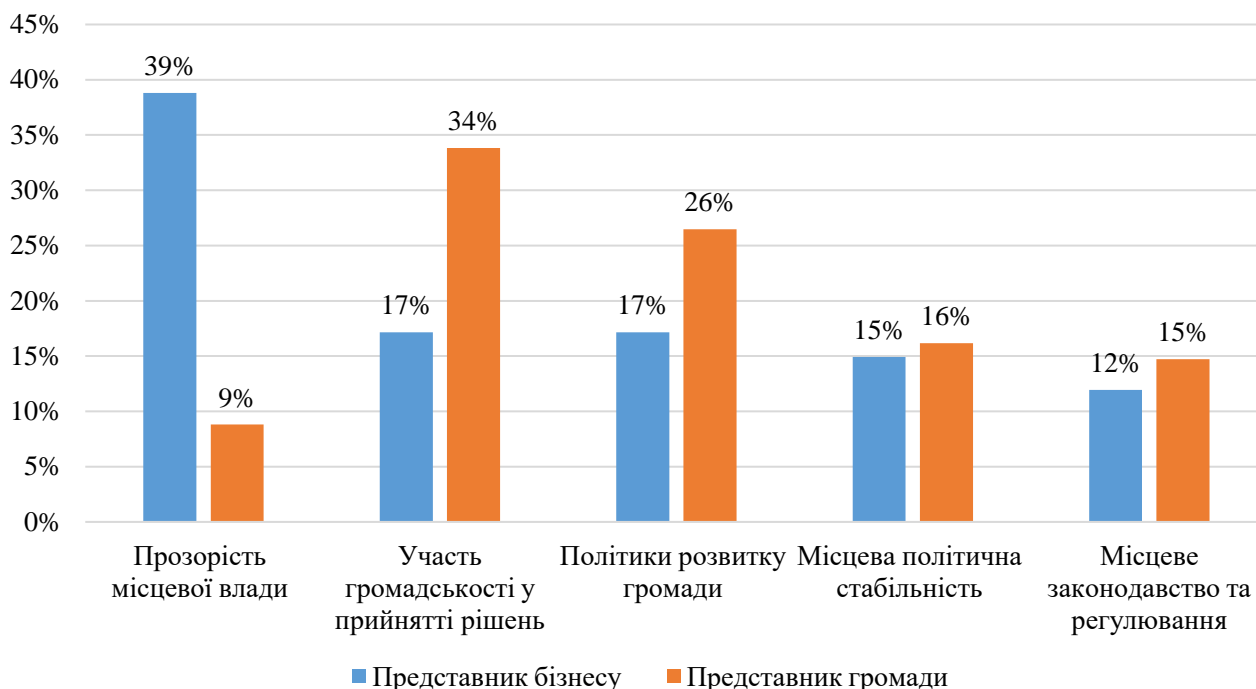
Джерело: власні дослідження.

Аналізуючи розподіл відповідей на карті, варто зазначити, що чіткий розподіл закономірностей є відсутнім. Тому кластеризувати громади за соціальними умовами неможливо. Однак, враховуючи, що дві третини респондентів визначили демографічну ситуацію як основний субпоказник залучення інвестицій, то він є домінуючим на карті (Додаток Е).

Політичні умови визначаються передусім діями громади та її рішеннями щодо створення сприятливих умов для ведення інвестиційної діяльності. Тому варто обрати субпоказники, які залежать від політичної активності місцевого населення та співпраці місцевої влади, а саме:

- прозорість місцевої влади, що характеризує відсутність корупційних ризиків та перешкод, які можуть бути створенні внаслідок неправомірних рішень;
- участь громадськості у прийнятті рішень як політична активність населення, що вказує інвестору на важливість позиції громадськості при веденні інвестиційної діяльності;
- політика розвитку громади, зокрема її стратегія розвитку, що дозволяє створювати сприятливі умови для залучення інвестицій завдяки візуалізації реальних заходів розвитку;
- місцева політична стабільність як субпоказник характеризує поточну ситуацію у громаді, що дотично впливає на сталий розвиток громади;
- місцеве законодавство та регулювання, що визначає привабливість та безпечність інвестиційного середовища, що може відігравати вирішальну роль для потенційного інвестора.

За результатами анкетування більшість представників бізнесу (39,0 %) виділяють прозорість влади основною умовою залучення інвестицій, що може вказувати на недостатню відкритість останньої та необхідність удосконалення системи управління самоврядуванням, а також посилення контролю за їх діяльністю. Натомість представники громади (9,0 %) вважають, що окреслений фактор є найменш важливим, що вказує на суб'єктивність відповідей респондентів. Сукупність інших чинників представники бізнесу оцінили від 12,0 до 17,0 %, а їх відповіді є майже рівнозначними за значимістю кожної складової. Для представників громади значимою є активна участь населення у процесі самоврядування (34 %), оскільки на їх думку політика розвитку громад є недосконалою (26 %), а місцева політична стабільність на низькому рівні (16 %), що зумовлює необхідність удосконалення локального законодавства (15 %) та його регулювання (рис. 2.22).

Рис. 2.22. Диференціація політичних чинників інвестиційної привабливості громади за категоріями респондентів

Джерело: власні дослідження.

Щодо розподілу відповідей серед громад варто сфокусувати увагу на їх варіюванні, оскільки окреслений факт вказує на наявні проблеми у громаді. Тому варто акцентувати увагу на діяльності кожної громади окремо для ідентифікації причини коливання тих чи інших факторів (Додатки Ж, Й).

Також респонденти мали можливість визначити основні перспективні галузі у громаді, які можуть приваблювати потенційного інвестора. Відповіді представників громади та бізнесу дещо відрізняються, оскільки представники громади визначають перспективними напрямками розвитку менш рентабельні та соціально орієнтовані галузі у той час, як представники бізнесу вважають перспективними галузі сільського господарства, зокрема рослинництво (30 %) та тваринництво (10,0 %), а також 40,0 % відповідей респондентів припадає на харчову промисловість (рис. 2.23).

Рис. 2.23. Структурний розподіл пріоритетних галузей розвитку громад за категоріями респондентів

Джерело: власні дослідження.

Щодо поділу галузей за громадами, то спостерігається залежність від географічних, соціальних та історичних передумов, зокрема за відповідями респондентів південної частини Житомирської області переважає сільське господарство, а для територіальних громад північної частини типовим є лісозаготівельна та деревообробна промисловість. Представники Іршанської, Хорошівської, Коростенської, Новоборівської громад відмітили переважний розвиток добувної та переробної промисловості.

Таким чином, для ідентифікації базових проблем інвестиційного розвитку територіальних громад Житомирської області застосовано соціометричний метод, за результатами якого можна зробити наступні висновки:

1) Поєднання описової складової з аналітичною у процесі соціометричного дослідження дозволило реалізувати пізнавальну та практичну функції, які є важливими для держави, громади та науковців. Сформована анкета націлена на вивчення природно-ресурсного потенціалу територіальних громад, а також географічних, екологічних, інфраструктурних, соціальних та політичних умов залучення інвестицій. Комплексне дослідження умов зовнішнього та внутрішнього середовища дозволяє виокремити проблемні аспекти інвестиційного розвитку територіальних громад.

2) За результатами дослідження встановлено, що першочерговим завданням для інвестиційної привабливості громад є розвиток доріг та приєднання їх до великих транспортних розв'язок, що нівелює невідгідне їх географічне розташування. Також умовою залучення інвестицій визначено систему управління відходами, оскільки стихійні та незаконні звалища формують негативний імідж територіальної громади. Особливої уваги потребує розвиток енергетичної, комунальної та фінансової інфраструктури, важливість яких відзначено респондентами. Однак домінуючою складовою залучення інвестицій визначено демографічну ситуацію громади, що обумовлено нестачею робочої сили.

3) Стратегічний розвиток територіальних громад залежить від пріоритетних видів економічної діяльності, поділ яких за відповідями респондентів варіюється згідно географічних, соціальних та історичних передумов. Відтак, для територіальних громад північної частини типовим є лісозаготівельна та деревообробна промисловість, а у південній частині Житомирської області переважає сільське господарство. Водночас представники Іршанської, Хорошівської, Коростенської, Новоборівської громад відмітили розвиток добувної та переробної промисловості.

Висновки до Розділу 2

Дослідження тенденцій розвитку інвестиційного потенціалу та впливу ключових факторів на її формування дає підстави зробити наступні висновки:

1. Обґрунтовано, що найвищий рівень активності інвестиційних потоків на території України зафіксовано у 2019 р. за рік до глобальної пандемії COVID-19. Кризовим для інвестиційного середовища став 2022 р., позначений початком повномасштабної війни, оскільки обсяг капітальних інвестицій становив 279597,8 млн грн, що є найнижчим значенням за аналізований період. Зростання прямих іноземних інвестицій у 2023 р. до 4247 млн дол. США (155312,8 млн грн) вказує на адаптацію інвесторів до нових умов та можливий інтерес до перспектив післявоєнного відновлення України. Понад 25,0 % усіх залучених інвестицій у 2023 р. припадає на видобувну та переробну промисловості країни, однак відмічається незначне зниження капітальних інвестицій у сільське господарство, оскільки кількість територій, придатних для його ведення, зменшилася через забруднення мінно-вибуховими пристроями та недоступність земель внаслідок активних бойових дій. Водночас спостерігається переорієнтація інвестиційних потоків, оскільки добувна промисловість майже зрівнялася з переробною за рівнем залучення капітальних інвестицій, що свідчить про негативну тенденцію видобутку сировини без її подальшої переробки.

2. За допомогою економіко-математичної моделі, яку застосовано для пошуку залежності інвестицій від впровадження сучасних діджитал-технологій, встановлено стійку залежність інвестиційного потенціалу від ефективних дій країни у напрямку впровадження та використання смарт-технологій, надання доступу до баз даних (доступність інформації), гнучкості державного регулювання технологічної галузі. Доведено, що країни, які впроваджують новітні технології та перетворюють економіку з класичного у цифровий вимір, мають можливість більше залучати інвестиції на модернізацію виробництва та

розвиток економіки країни. Відповідно Україна має один з найбільших рівнів діджиталізації, що дає можливість залучати максимальний обсяг інвестицій та використовувати унікальний досвід та практичні уміння впровадження сучасних технологій як можливість для трансферу технологій та міжнародного технологічного консультування.

3. Дослідження виробничого, кадрового, природно-ресурсного, інфраструктурного, інституціонального, географічного, інформаційного та інтелектуального аспектів інвестиційного потенціалу Житомирської області дають підстави стверджувати про міграційне скорочення населення регіону, низький рівень рентабельності більшості галузей, збільшення відходів усіх класів небезпеки та недостатній рівень їх утилізації. Єдиною групою показників, де Житомирська область має вищі значення, ніж середні в Україні, є інфраструктурна складова, за умови порівняння площі регіонів за їх співвідношенням до довжини автомобільних доріг загального користування.

4. За проведеним регресійним аналізом на підставі Pooling моделі встановлено, що визначальний вплив на формування інвестиційного потенціалу Житомирської області мають соціальний фактор, зокрема наявність робочої сили у віці 15–70 років; екологічний фактор – за обсягом викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря; економічний фактор – за рівнем рентабельності діяльності, пов'язаної з нерухомим майном та сферою адміністративного обслуговування; інвестиційний фактор – з позиції залучення капітальних інвестицій у господарську діяльність; інфраструктурний та торговельний фактори тощо.

5. Результати соціологічного дослідження дозволили визначити ключові елементи інвестиційної привабливості територіальних громад Житомирської області, зокрема першочерговим завданням є розвиток доріг та приєднання до великих транспортних розв'язок, що відзначили 55 % представників бізнесу та 49 % респондентів з громад; удосконалення системи управління відходами (35 %

представників бізнесу та 47 % респондентів з громад); розвиток транспортної (59 та 56 % відповідно), енергетичної (19 % порівну між представниками бізнесу та громад), комунальної (15 та 22 % відповідно) та фінансової інфраструктури (6 та 3 % відповідно), а також поліпшення умов для демографічної ситуації за відповідями 63 % представників бізнесу та 57 % респондентів з громад.

6. Відповідно до розподілу найбільш пріоритетних галузей розвитку територіальних громад, переважає сільське господарство для представників південної частини Житомирської області, а для північної частини типовим є лісозаготівельна та деревообробна промисловість. Стратегічними для Іршанської, Хорошівської, Коростенської, Новоборівської громад є розвиток добувної та переробної промисловості. Разом з тим, представники громад визначають перспективними напрямками розвитку менш рентабельні, однак соціально орієнтовані галузі у той час, як представники бізнесу віддають перевагу галузі сільського господарства, зокрема 30 % їх відповідей припадає на рослинництво та 10 % на тваринництво, а також 40 % на харчову промисловість, що визначає найбільш пріоритетні галузі для інвестування.

Результати дослідження, представлені у Розділі 2, опубліковано у працях автора: [77; 83; 85; 87; 158; 163].

В Розділі 2 використано матеріали з відповідним посиланням на такі наукові праці зі списку використаних джерел: [18; 34; 38; 52; 64; 80; 91; 98; 113; 114; 124; 136; 139; 140; 162; 164].

РОЗДІЛ 3

ІМПЕРАТИВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ

3.1. Стратегічні пріоритети залучення інвестицій територіальними громадами

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку територіальні громади України стоять перед завданням активізації процесів залучення інвестицій. Процес залучення інвестицій в громаду вимагає чіткого визначення стратегічних пріоритетів, які будуть спрямовувати зусилля на найбільш перспективні напрями розвитку. В свою чергу, стратегічні пріоритети формуються, починаючи з національного та регіонального рівнів. Визначення стратегічних пріоритетів дозволить громаді ідентифікувати найбільш перспективні напрями залучення інвестицій, шляхи покращення наявної інвестиційної привабливості або виокремити ті галузі, які стануть основою для залучення інвестицій.

Україна як країна, що розвивається, підходить до процесу залучення інвестицій комплексно, що проявляється у розробці важливих стратегічних документів національного, регіонального та місцевого рівнів. Відтак, існує можливість формування стратегічних пріоритетів на всіх рівнях влади, що будуть включати як національні особливості, так і локальні, що важливі для розвитку територіальних громад.

Натепер розроблено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2027 року, яка передбачає досягнення основних трьох стратегічних цілей:

- 1) формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;
- 2) підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;
- 3) розбудова ефективного багаторівневого врядування [94].

Найбільш важливою ціллю в напрямі підвищення інвестиційної привабливості територіальних громад є друга стратегічна ціль, оскільки її реалізація дозволить підвищити економічний потенціал регіонів та забезпечити їх стійкий розвиток.

Крім того, в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року визначено основні пріоритети, направлені на підвищення інвестиційної привабливості регіону завдяки прискоренню їх економічного зростання та розвитку територій з низьким соціально-економічним станом. В свою чергу, із 431 завдання, затвердженого в стратегії, 30 завдань (7,0 %) напряму пов'язані із процесом залучення інвестицій, що свідчить про важливість цього процесу в економічному розвитку регіонів та активізації подальших зусиль у цьому напрямі [94].

У рамках Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року та Плану заходів на 2021–2023 роки з її реалізації розвиток інвестиційного потенціалу займає найбільш важливіше місце [95]. Так, перша стратегічна ціль «Посилення конкурентних економічних переваг регіону» – безпосередньо спрямована на розвиток інвестиційного потенціалу. Стратегічна ціль реалізується через чотири оперативні цілі, які підтримують інвестиційний розвиток через активізацію точок зростання економіки, розвиток малого і середнього підприємництва, стимулювання аграрного виробництва та підтримку органічного виробництва, що разом трансформуються у смарт-спеціалізацію регіону.

В свою чергу, із 144 завдань стратегії 44 безпосередньо можна віднести до розвитку інвестиційного потенціалу. Ці завдання зосереджені на створенні конкурентоспроможної економіки через розвиток індустріальних парків,

спеціалізованих кластерів (деревообробного, ягідного, космічного) та інноваційних центрів, що сприяють впровадженню новітніх технологій. Завдяки підтримці малого та середнього бізнесу, розвитку коворкінгів, бізнес-інкубаторів і кооперативів у аграрному секторі, ці завдання формують сприятливе бізнес-середовище та стимулюють експортний потенціал. Маркетингові ініціативи, на кшталт брендування області й промоції інвестиційних можливостей, підвищують регіональну привабливість для інвесторів, забезпечуючи сталий економічний ріст і поліпшення інфраструктури [95].

Важливою складовою визначення стратегічних пріоритетів залучення інвестицій є аналіз стратегій громад регіону. Для дослідження обрано одинадцять стратегій громад Житомирської області (Черняхівська, Червоненська, Чуднівська, Гришківська, Хорошівська, Любарська, Малинська, Миропільська, Народитьсья, Овруцька, Тетерівська громади)³. Стратегії цих громад були розроблені в 2023–2024 рр., тобто враховували умови повномасштабної війни та є найбільш актуальними, при цьому частка аналізованих стратегій громад становить 15 % від загальної кількості громад, що дозволяє створити узагальнене бачення місцевої влади щодо розвитку території. Крім того, аналізовані стратегії належать різним типам громад, а саме – міським, селищним та сільським, що також дозволяє сформулювати перелік стратегічних пріоритетів для кожного виду об'єднаних територіальних громад.

Візуальний контент-аналіз обробки текстових даних 11 стратегій розвитку територіальних громад Житомирської області дав можливість ідентифікувати основні вектори розвитку (рис. 3.1). Результати аналізу демонструють частотність ключових слів, які лежать в основі стратегічного розвитку територіальних громад. Найбільш уживаними термінами є «розвиток», «інвестиції» та «бізнес», що підкреслює найбільш пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку

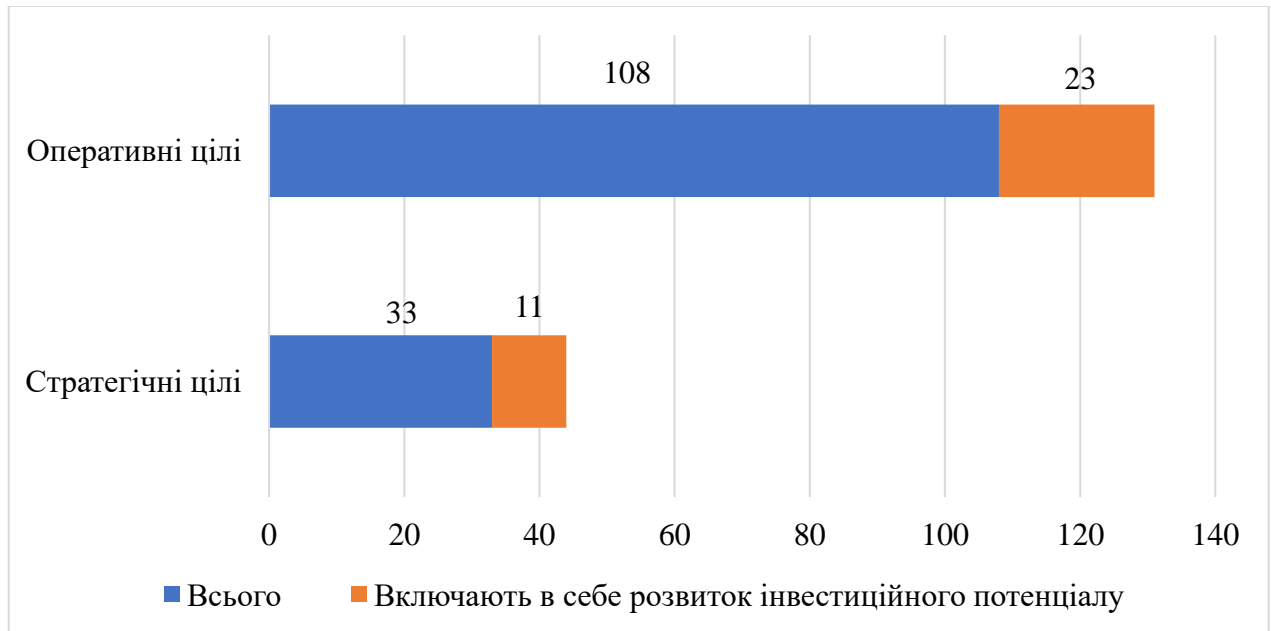
---

³ Стратегії затверджені станом на 01.07.2024.

кількості, проте така кількість залишається вагомою в загальному розрізі (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Розподіл стратегічних та оперативних цілей за участю територіальних громад в розвитку інвестиційного потенціалу

Джерело: власні дослідження.

Враховуючи основні твердження викладені в національній стратегії регіонального розвитку, обласній стратегії та стратегіях громад, можна сформулювати перелік внутрішніх та зовнішніх факторів та провести *SWOT*-аналіз для визначення основних стратегічних пріоритетів залучення інвестицій (Додаток К). Матриця *SWOT*-аналізу дозволяє проаналізувати зв'язки між внутрішніми та зовнішніми факторами, що можуть формувати умови розвитку та залучення інвестицій. Крім того, матриця дозволяє визначити порівняльні переваги, виклики, ризики та протидію для області.

Враховуючи сильні сторони та можливості можна сформулювати перелік найбільш перспективних галузей та аспектів розвитку, де, при використанні

найбільш сприятливих внутрішніх та зовнішніх факторів, можна досягти найкращих результатів для покращення стану Житомирської області (рис. 3.3).

Порівняльні переваги		Можливості					
		Удосконалення законодавства	Реалізація цільових державних програм	Кооперація між регіонами	Поліпшення транспортної інфраструктури	Заходи підвищення інвестиційної привабливості	Залучення молоді в високорентабельні галузі
Сильні сторони	Вигідне транспортне розташування			+			
	Ресурсний потенціал			+			
	Сприятливий клімат					+	
	Великі лісові масиви			+			
	Місця та ділянки для залучення інвестицій					+	
	Науковий та освітній потенціал						+
	Наявність цифрової інфраструктури						+
	Енергоефективність		+				
	Реалізована реформа децентралізації	+			+		

Рис. 3.3 Порівняльні переваги щодо розвитку інвестиційного потенціалу територіальних громад Житомирської області

Джерело: власні дослідження.

До порівняльних переваг віднесено:

– Вигідне транспортне розташування + Кооперація між регіонами. Розташування Житомирської області дозволяє розвивати міжобласну кооперацію. Так, можлива співпраця між Хмельницькою, Вінницькою, Київською та Рівненською областями, які знаходяться в найближчій доступності і, як результат, можливо розвивати ті галузі, які є більш розвинуті в «сусідів» та переймати їх досвід;

– Ресурсний потенціал + Кооперація між регіонами = значна сировинна база Житомирської області дозволяє зацікавлювати виробників, а також переробні підприємства з сусідніх областей;

– Сприятливий клімат + Заходи підвищення інвестиційної привабливості = географічні та кліматичні умови області дозволяють отримати конкурентні переваги при створенні умов для залучення інвестора в порівнянні з іншими областями;

– Великі лісові масиви + Кооперація між регіонами = наявність значних території вкритих лісами різних порід може зацікавити деревообробні підприємства з сусідніх областей;

– Місця та ділянки для залучення інвестицій + Заходи підвищення інвестиційної привабливості = проведення інформативної кампанії щодо висвітлення місць та ділянок для інвестування може значно якісно вплинути на процес підвищення інвестиційної привабливості області;

– Науковий та освітній потенціал + Залучення молоді в високорентабельні галузі = формування бази кадрового потенціалу на основі місцевих ЗВО дозволяє забезпечити постійні кандидатури на робочі місця в високорентабельних галузях;

– Наявність цифрової інфраструктури + Залучення молоді в високорентабельні галузі = доступність до мережі інтернет та сучасних технологій дозволяє сформувати підґрунтя для залучення молоді в високорентабельні галузі та ефективну організацію праці в цих галузях;

– Енергоефективність + Реалізація цільових державних програм = наявність програм забезпечення стійкості критичної інфраструктури та забезпечення впровадження та використання альтернативних джерел енергії дозволяє досягти енергоефективності;

– Реалізована реформа децентралізації + Удосконалення законодавства = поєднання ефекту від впровадження реформи децентралізації та постійне покращення законодавства підвищує інвестиційний імідж області.

Таким чином, підсумовуючи детальний аналіз порівняльних переваг, можна стверджувати, що Житомирська область має значний потенціал для залучення інвестицій завдяки вигідному транспортному розташуванню, багатому ресурсному потенціалу, сприятливим кліматичним умовам, науково-освітньому потенціалу та цифровій інфраструктурі.

Щодо стратегічних викликів Житомирської області, то, на основі слабких сторін (внутрішніх факторів) та можливостей (зовнішніх факторів), сформовано перелік проблемних питань та векторів їх подолання в майбутньому (рис. 3.4).

Виклики		Можливості					
		Удосконалення законодавства	Реалізація цільових державних програм	Кооперація між регіонами	Поліпшення транспортної інфраструктури	Заходи підвищення інвестиційної привабливості	Залучення молоді в високорентабельні галузі
Слабкі сторони	Відсутність виробництва з доданою вартістю			+			
	Низький рівень інновацій		+				
	Локалізація інвестицій					+	
	Територіальна диспропорція розвитку громад	+					
	Недостатній рівень розвитку транспортної та комунальної інфраструктури				+		
	Відтік молоді						+
	Концентрація сільського господарства		+				
	Апатичність бізнесу						+

Рис. 3.4. Виклики щодо розвитку інвестиційного потенціалу територіальних громад Житомирської області

Джерело: власні дослідження.

– Відсутність виробництва з доданою вартістю + Кооперація між регіонами = завдяки співпраці між регіонами можна посилити власні виробничі потужності та створити умови для розвитку тих галузей, які виробляють продукцію з доданою вартістю;

– Низький рівень інновацій + Реалізація цільових державних програм = недостатній рівень інноваційності нівелюється впровадженням державних програм, зокрема важливу роль в цьому процесі відіграє Міністерство цифрової трансформації України, яке відповідає за інноваційний розвиток областей та України в цілому;

– Локалізація інвестицій + Заходи підвищення інвестиційної привабливості = саме завдяки інвестиційним форумам, інформаційним кампаніям, які освітлюють перспективність інших територій, можна зменшити рівень локалізації інвестицій;

– Територіальна диспропорція розвитку громад + Удосконалення законодавства = покращення регулятивної складової влади дозволить уникати тих ситуацій, коли обласний центр концентрує розвиток на собі, при цьому відкидаючи будь-які ініціативи та перспективні напрями розвитку, таким чином штучно створюючи диспропорцію розвитку;

– Недостатній рівень розвитку транспортної та комунальної інфраструктури + Поліпшення транспортної інфраструктури = недостатня якість доріг в Україні та зношеність комунальної інфраструктури була вагомим проблемою протягом багатьох років. Реакцією на цю слабку сторону можуть бути капітальні інвестиції в транспортну інфраструктуру та якісніший підхід до розбудови інфраструктури;

– Відтік молоді + Залучення молоді в високорентабельні галузі = зупинити відтік молоді з області та України можна шляхом забезпечення високого рівня життя та забезпечення стабільної й високооплачуваної роботи;

– Концентрація сільського господарства + Реалізація цільових державних програм = державні програми підтримки малого та середнього фермерства можуть стати опорою та основним механізмом впливу на концентрацію сільського господарства навколо агрохолдингів;

– Апатичність бізнесу + Залучення молоді в високорентабельні галузі = для подолання апатичності бізнесу та його небажання брати участь у житті громади потрібно залучати в бізнес молодь, що буде напряду впливати на соціальну активність бізнесу.

Таким чином, підсумовуючи аналіз викликів Житомирської області, можна зазначити, що основні зусилля державних, регіональних та місцевих органів влади варто спрямувати на посилення виробничих потужностей місцевого бізнесу, зниження рівня локалізації інвестицій та усунення територіальних диспропорцій у розвитку. Інвестуючи у покращення транспортної та комунальної інфраструктури, залучаючи молодь до високоприбуткових галузей та підтримуючи малий і середній бізнес, область зможе стримати відтік кадрів і підвищити соціальну активність бізнесу, що сприятиме стабільному економічному зростанню регіону.

Ризики є одним з найважливіших аналізованих компонентів, адже дозволяють проаналізувати найбільш негативні сценарії, за яких внутрішні негативні фактори поєднуються з негативними зовнішніми факторами. Усвідомлення потенційних ризиків дозволяє уникнути небажаного впливу та результатів (рис. 3.5).

– Відсутність виробництва з доданою вартістю + Відтік іноземних капіталів = іноземний інвестор в більшості випадків зацікавлений в тих підприємствах, які можуть принести йому матеріальну користь в разі інвестування, тому відсутність виробництва з доданою вартістю може спричинити відтік інвесторів з області;

– Низький рівень інновацій + Посилення нерівномірних інвестиційних впливань = концентрація інновацій в великих містах та повільне їх поширення на

інші території негативно впливає на процес інвестування, як результат – посилення нерівномірних інвестиційних впливань;

Ризики		Загрози					
		Продовження повномасштабної війни	Зростання ставок кредитів	Відтік іноземних капіталів	Посилення нерівномірних інвестиційних впливань	Зростання тарифів на енергоносії	Неконтрольована міграція
Слабкі сторони	Відсутність виробництва з доданою вартістю			+			
	Низький рівень інновацій				+		
	Локалізація інвестицій				+		
	Територіальна диспропорція розвитку громад						+
	Недостатній рівень розвитку транспортної та комунальної інфраструктури	+					
	Відтік молоді						+
	Концентрація сільського господарства				+		
	Апатичність бізнесу		+			+	

Рис. 3.5. Ризики щодо розвитку інвестиційного потенціалу територіальних громад Житомирської області

Джерело: власні дослідження.

– Локалізація інвестицій + Посилення нерівномірних інвестиційних впливань = як і в попередньому випадку, концентрація інвестицій в великих містах гальмує поширення інвестиційних потоків на території Житомирської області;

– Територіальна диспропорція розвитку громад + Неконтрольована міграція = в пошуках високого рівня життя люди покидають невеликі,

малорозвинені та неперспективні громади, що посилює диспропорцію розвитку громад;

– Недостатній рівень розвитку транспортної та комунальної інфраструктури + Продовження повномасштабної війни = продовження війни «забирає» всі вільні бюджетні кошти на підтримку обороноздатності країни, як результат – коштів в бюджеті не вистачає для покращення транспортної та комунальної інфраструктури;

– Відтік молоді + Неконтрольована міграція = неконтрольована міграція тільки сприяє відтоку молоді, адже молоді набагато простіше пристосуватися до нових умов життя, навіть асимілюватися в іншій країні;

– Концентрація сільського господарства + Посилення нерівномірних інвестиційних впливів = сільське господарство є провідною галуззю української економіки, тому концентрація її в олігархічних структурах негативно впливає на залучення інвестицій та викривлення інвестиційних потоків;

– Апатичність бізнесу + Зростання ставок кредитів + Зростання тарифів на енергоносії = байдужість бізнесу зростатиме в умовах, коли потрібно концентруватися на погіршенні умов ведення підприємницької діяльності.

Аналіз стратегічних ризиків є важливим компонентом SWOT-аналізу, адже дозволяє визначити можливі негативні сценарії, за яких внутрішні слабкі сторони поглиблюються під впливом зовнішніх факторів. Для Житомирської області ці ризики включають: відтік іноземних інвесторів через брак виробництв із доданою вартістю, зростання інвестиційної нерівності через низький рівень інновацій та концентрацію інвестицій у великих містах, а також загострення територіальних диспропорцій розвитку через неконтрольовану міграцію. Крім того, війна і відтік молоді обмежують можливості для оновлення інфраструктури та кадрового забезпечення, а зростання кредитних ставок і тарифів на енергоносії ускладнює створення сприятливого бізнес-клімату в регіоні.

Протидія в умовах області та громад виступає як механізм нівелювання негативних зовнішніх факторів, які не залежать від області та громад, тими сильними сторонами, які наявні на місці (позитивними внутрішніми факторами) (рис. 3.6).

Протидія		Загрози					
		Продовження повномасштабної війни	Зростання ставок кредитів	Відтік іноземних капіталів	Посилення нерівномірних інвестиційних вливань	Зростання тарифів на енергоносії	Неконтрольована міграція
Сильні сторони	Вигідне транспортне розташування				+		
	Ресурсний потенціал				+		
	Сприятливий клімат					+	
	Великі лісові масиви					+	
	Місця та ділянки для залучення інвестицій				+		
	Науковий та освітній потенціал						+
	Наявність цифрової інфраструктури		+				
	Енергоефективність			+		+	
	Реалізована реформа децентралізації	+					

Рис. 3.6. Протидія щодо розвитку інвестиційного потенціалу територіальних громад Житомирської області

Джерело: власні дослідження.

До протидії можна віднести:

– Вигідне транспортне розташування + Посилення нерівномірних інвестиційних вливань = логістичні переваги області дозволяють протидіяти нерівномірним інвестиційним вливанням, оскільки доступність до всієї території області дозволяє інвестувати в ті громади, які є віддаленими від великих міст;

– Ресурсний потенціал + Посилення нерівномірних інвестиційних вливань = вся територія області має різні види ресурсів, що можуть стати основою для нормалізації інвестиційних потоків в області та залучення інвестицій в усі громади області;

– Сприятливий клімат + Зростання тарифів на енергоносії = саме м'яка зима та не дуже спекотне літо дозволяють краще пережити ці періоди з меншими витратами енергоносіїв;

– Великі лісові масиви + Зростання тарифів на енергоносії = лісові масиви можуть стати основою отримання додаткових паливних ресурсів, що дозволяє зменшити вплив традиційних паливних ресурсів та зростання їх ціни на область і громади, особливо в сільській місцевості;

– Місця та ділянки для залучення інвестицій + Посилення нерівномірних інвестиційних вливань = інформатизація та відкритий доступ до ділянок для залучення інвестицій дозволяють залучити або підвищити рівень уже наявних інвестицій;

– Науковий та освітній потенціал + Неконтрольована міграція = створення умов для набуття навичок та знань, а також в майбутньому застосування для пошуку високооплачуваної роботи може стримати неконтрольовану міграцію;

– Наявність цифрової інфраструктури + Зростання ставок кредитів + Відтік іноземних капіталів = цифрова інфраструктура може стати протидією на зростання ставок кредитів та відтік іноземних капіталів, оскільки за допомогою цифрових рішень можна звернутися до інших закордонних банків та знайти нових інвесторів;

– Енергоефективність + Зростання тарифів на енергоносії = ощадливе використання енергоносіїв може стати вирішенням проблеми постійного зростання тарифів на енергоносії;

– Реалізована реформа децентралізації + Продовження повномасштабної війни = згуртованість громади в тяжкі часи дозволяє навіть в період

повномасштабної війни акумулювати кошти та підтримувати життєдіяльність громади.

Узагальнюючи проведений аналіз, можна дійти висновку, що сильні сторони Житомирської області створюють вагомий потенціал для протидії зовнішнім негативним факторам, що впливають на громади. Використання логістичних, ресурсних, кліматичних та інфраструктурних переваг не лише сприяє стабілізації інвестиційних потоків і зниженню витрат, але й мінімізує ризики, пов'язані з тарифами на енергоносії, міграцією та фінансовими труднощами. Завдяки злагодженим зусиллям у сфері енергоефективності та децентралізації громади області здатні зберігати стійкість навіть у складних умовах.

Враховуючи результати повного *SWOT*-аналізу визначено стратегічні пріоритети для внутрішнього та зовнішнього інвестування, які спрямовані на розвиток громад та області в цілому. Умовно їх поділено на чотири напрями – ресурсний, інфраструктурний, соціальний, інноваційний.

- 1) Ресурсний – базується на багатих покладах корисних копалин Житомирської області, значних лісовкритих територіях та великій кількості сільськогосподарських угідь. Як результат, цей напрям може забезпечити притік інвестицій в видобувну, переробну, деревообробну галузь, а також в сільське господарство;
- 2) Інфраструктурний – полягає у використанні вигідного географічного положення Житомирської області та наявної дорожньо-транспортної інфраструктури, яка може слугувати основою для розвитку логістичної галузі та підсилювати інші умови при залученні інвестицій;
- 3) Соціальний – створення умов для отримання практичної та реально необхідної освіти, а також подальше залучення молодих кваліфікованих працівників в усі галузі сприятиме зацікавленості інвестора в громаді;
- 4) Інноваційний – наявність цифрової інфраструктури, швидкого інтернет-з'єднання та значної кількості кадрів дозволяє розвивати усі галузі,

пов'язані з ІТ-сектором, що може стати основою для залучення інвестицій і переорієнтацію цифрового сектору з аутсорсингу на кінцеву розробку.

3.2. Бюджетна стабільність територіальних громад: ключові фактори в умовах зростання інвестиційної привабливості

Можливість формування інвестиційного іміджу територіальних громад залежить від багатьох факторів. Зокрема, до таких факторів відноситься податкові надходження, які, в свою чергу, залежать від багатьох субфакторів. Достатній рівень податкових надходжень дозволяє керівництву громади розраховувати на власні кошти задля реалізації програм щодо залучення інвестицій, проводити заходи з підтримки малого та середнього бізнесу, забезпечувати проведення інформаційних кампаній для залучення інвесторів в громаду.

Метою цього дослідження є виявлення та аналіз зв'язків між податковими надходженнями територіальних громад Житомирської області (залежна змінна Y) та набором показників, які описують природні, демографічні, інфраструктурні та соціально-економічні умови розвитку (незалежні змінні). Для цього використовуються різні статистичні методи, зокрема кореляційний аналіз, метод відбору змінних Boruta та кроковий відбір змінних. Методи допомагають обрати найбільш значущі змінні для побудови прогнозних моделей. Методика включає теоретичне обґрунтування, вибір відповідних методів, проведення аналізу та перевірку статистичної адекватності моделей.

Формування бази даних відбувалося за принципом крос-секційності, тобто інформація про досліджуваний об'єкт збирається в один і той самий момент часу або протягом короткого періоду. При цьому крос секційна база даних включає низку характеристик, що дозволяє проаналізувати податкові надходження в усі громади Житомирської області. Серед таких характеристик – часовий аспект, що відповідає за так званий «зріз» стану громад на певний проміжок часу.

Множинність об'єктів, за допомогою такої бази даних можна охопити велику кількість змінних факторів. Основним недоліком таких баз даних є відсутність динаміки, оскільки аналіз демонструє картину тільки для певного періоду, за який збиралася інформація.

Формування крос-секційної бази даних для аналізу податкових надходжень відбувалося завдяки інформації з регіонального відділення Державної служби статистики та інформації з громад, що надала Житомирська обласна військова адміністрація. Зібрана інформація за період 2021 р. дозволяє проаналізувати ще відносно актуальні дані, при цьому виключити фактор війни, який має значний негативний вплив на податкові надходження в бюджет територіальних громад.

Задля визначення факторів впливу на податкові надходження (Y) було відібрані групи факторів, а саме: y – податкові надходження до бюджетів територіальних громад; природно-кліматичні фактори (x_1 – вода (територія громади, що вкрита водними об'єктами), x_2 – заліснені території (лісовкрита територія громади), x_3 – трав'янисті ценози (територія, що вкрита трав'янистими цинозами), x_4 – забудова (територія громади, що зайнята житловими та нежитловими будівлями), x_5 – культивовані (сільськогосподарські землі громади); демографічні фактори (x_6 – населення (кількість людей, що проживають на території громади); інфраструктурні фактори (x_7 – сільські дороги, x_8 – національні дороги, x_9 – місцеві дороги, x_{10} – обласні дороги, x_{11} – районні дороги, x_{12} – територіальні дороги, x_{13} – всього довжина доріг на території громади, x_{14} – площа громади, км^2 , x_{15} – км доріг на 1 км^2 площі громади, x_{16} – відстань до обласного центру, x_{17} – наявність залізної дорожньої станції, x_{18} – протяжність залізниці на території громади); економічні фактори (x_{19} – родовища корисних копалин, що не розробляються, x_{20} – родовища корисних копалин, що розробляються, x_{21} – всього активних платників податків на території громади, x_{22} – кількість фізичних осіб підприємців в громаді, x_{23} – кількість юридичних осіб в громаді, x_{24} – великі юридичні особи на території громади, x_{25} – частка

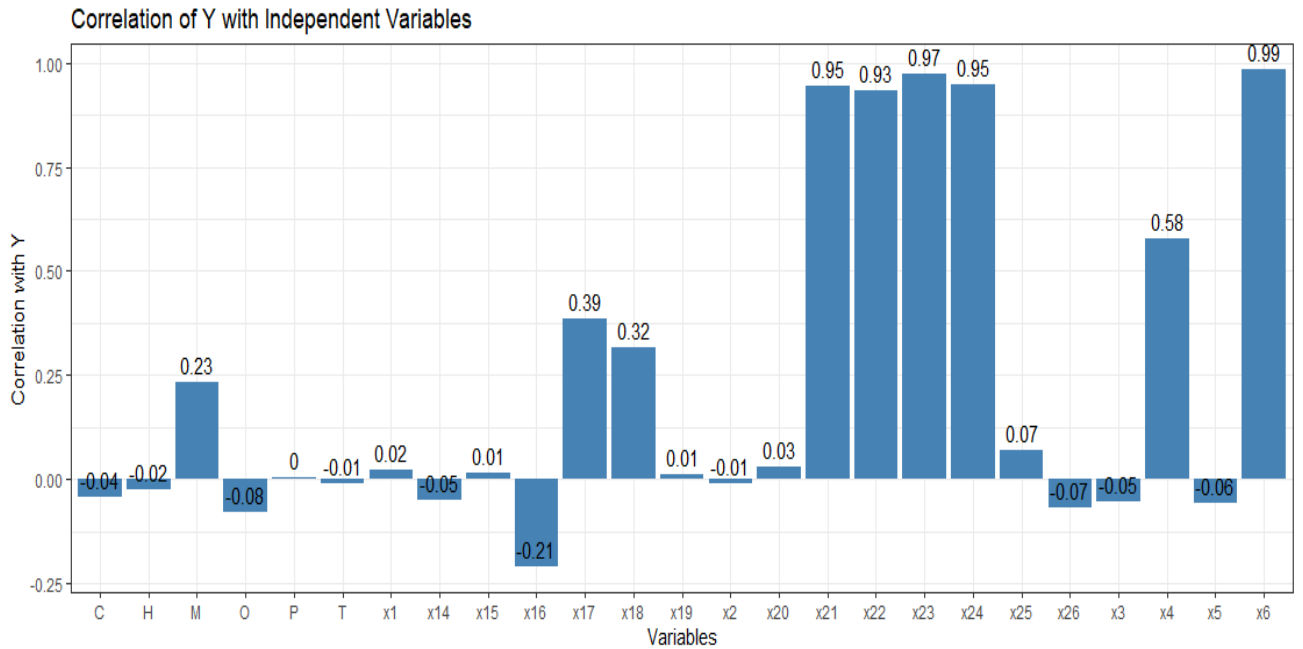
податків сплачених фізичними особами підприємцями, x_{26} – частка податків сплачених юридичними особами).

1. Завантаження та підготовка даних.

Перед початком дослідження першою задачею є очистка бази даних від пропущених значень, аномальних значень, некоректних записів, які можуть вплинути на результати моделювання. Відсутність підготовленої та очищеної бази даних може вплинути на фінальний результат моделювання, формуванні неправильних висновків та побудові нереалістичних сценаріїв в майбутньому. Для завантаження інформації з бази даних у форматі Excel використовується спеціальне програмне середовище R, що дозволяє працювати з великими масивами даних [148].

2. Кореляційний аналіз.

Першим кроком аналізу даних є проведення кореляційного аналізу, який використовується для проведення оцінки ступеня лінійного зв'язку між податковими надходженням (Y) та незалежними змінними (x_n). За допомогою кореляційного коефіцієнту можна встановити ступінь впливу того чи іншого фактору на податкові надходження. Кореляційний аналіз використовується для оцінки ступеня лінійного зв'язку між залежною змінною Y та незалежними змінними. Кореляційний коефіцієнт дозволяє визначити, наскільки зміни однієї змінної супроводжуються змінами іншої. Значення кореляційного коефіцієнта може варіюватися від -1 до 1, де значення ближче до 1 або -1 вказують на сильний позитивний або негативний зв'язок відповідно, а значення ближче до 0 означають слабкий або відсутній зв'язок [154]. Однак важливо пам'ятати, що кореляція не означає причинно-наслідкового зв'язку. Для більш детального аналізу рекомендується поєднувати кореляційний аналіз з іншими статистичними методами (рис 3.7).

Рис. 3.7. Результати відбору факторів за допомогою кореляційного аналізу

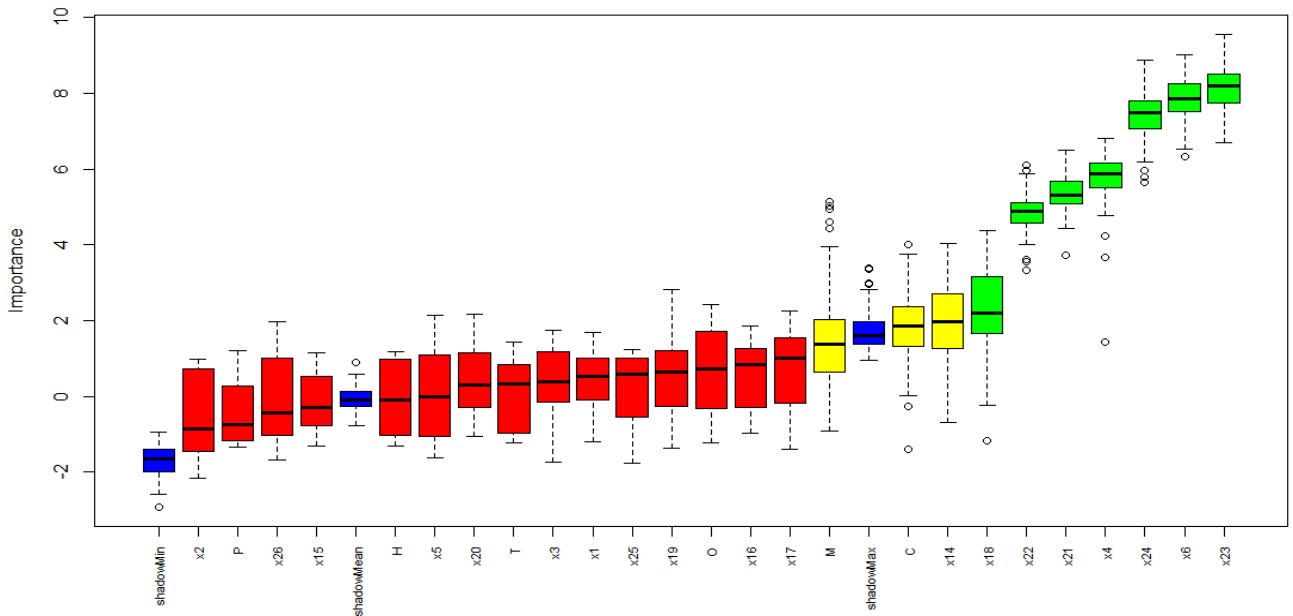
Джерело: власні дослідження.

За допомогою кореляційного аналізу було відібрано ряд факторів, які мали найбільший вплив (показник коефіцієнту кореляції становить більше 0,2 за модулем для вагомих показників). Такі показники, як місцеві дороги, відстань до обласного центру, наявність залізної дорожньої станції, протяжність залізниці на території громади, загальна кількість активних платників податків, кількість ФОПів на території громади, кількість юридичних осіб в громаді, кількість великих юридичних осіб, кількість забудованої території та кількість населення.

3. Відбір змінних з використанням методу *Boruta*.

Іншим методом відбору найбільш значущих змінних є використання методу *Boruta*, який базується на алгоритмі «випадкових лісів». За допомогою цього інструменту аналізу можливо відібрати найбільш значущі фактори серед великого переліку змінних. За допомогою цього методу можна перевірити значущість кожної змінної та порівняти її з випадковими перемішаними змінними. При цьому, цей метод є важливим в дослідженні, адже дозволяє

встановити нелінійні зв'язки між різними змінними та дозволяє обробити велику кількість факторів. Таким чином відокремлюються і виключаються з моделі ті змінні, що не мають вагомого впливу, що дозволяє підвищити якісні характеристики моделі (рис. 3.8) [130].

Рис. 3.8. Результати відбору вагомих факторів за допомогою методу *Boruta*

Джерело: власні дослідження на основі [130].

Метод *Boruta* базується на алгоритмі випадкових лісів і дозволяє обрати найбільш значущі змінні з великого набору предикторів. Цей метод перевіряє кожен змінну на предмет її значущості, порівнюючи її з випадковими перемішаними змінними [146]. *Boruta* є корисним інструментом, оскільки він враховує нелінійні зв'язки між змінними та може обробляти велику кількість предикторів. Такий підхід дозволяє уникнути включення в модель змінних, які не мають значного впливу на залежну змінну, що підвищує точність та стабільність моделі [137].

Серед факторів, відібраних методом *Boruta* наявні такі: місцеві дороги, сільські дороги, площа громади, протяжність залізниці на території громади, кількість ФОПів на території громади, загальна кількість активних платників податків, кількість великих юридичних осіб, кількість юридичних осіб, кількість забудованих територій та кількість населення. При цьому частково результати відбору за допомогою методу *Boruta* перекликаються з результатами кореляційного відбору.

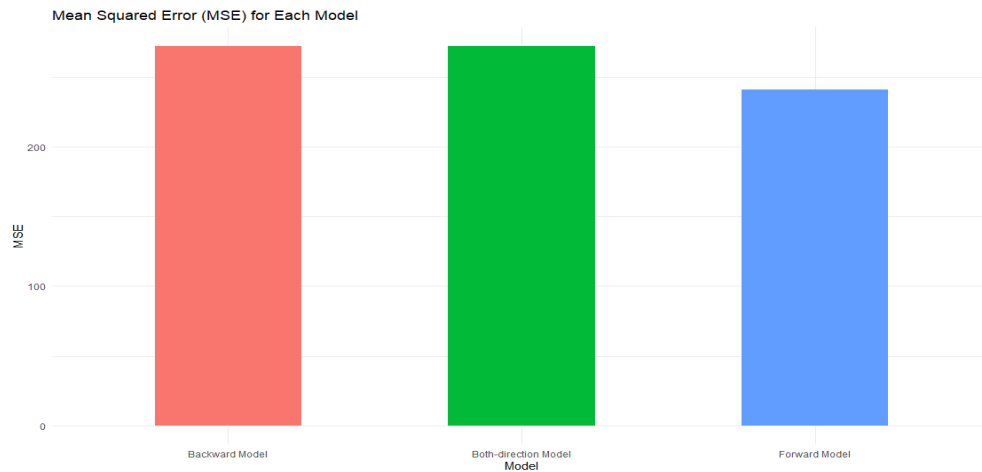
4. Кроковий відбір змінних.

Останнім методом відбору змінних є використання покрокового підбору (*Stepwise regression*), що дозволяє вибрати найкращий набір факторів для регресійної моделі. Зокрема, були використані різні методи покрокового відбору, які мають різні варіанти крокового відбору або так звані напрями відбору, передній відбір, зворотній відбір та відбір в обидві сторони. Попередній відбір полягає у використанні порожньої моделі, як основи і поступовій додачі факторів, що підвищують її ефективність. Зворотній відбір має обернений принцип, що полягає у використанні повної моделі та відкиданні факторів, які мають найменший вплив на незалежну змінну. Метод відбору в обидві сторони дозволяє використовувати переваги від використання обох попередніх відходів та комбінувати змінні додаючи та видаляючи змінні на кожному кроці.

За допомогою методів відбору предикторів можливо спростити модель, відкидаючи незначні фактори, але при зберігаючи прогнозу здатність. Надалі, вибір найкращої покрокової моделі відбувається за допомогою аналізу таких статистичних характеристик, як коефіцієнт детермінації (R^2), інформаційний критерій Акаїке (AIC) та інформаційний критерій Байеса (BIC) [153].

Так, чим нижчі показники AIC та BIC, тим краще модель пояснює варіативність даних з мінімальною складністю. Також для того, щоб обрати кращий метод покрокового відбору використовується метод середньоквадратичного відхилення, таким чином чим менше показник MSE, тим

модель є точнішою [129]. Хоча модель з напрямом вперед має кращий показник відхилення, проте вона включає усі фактори, що не дозволяє визначити найбільш вагомi, тому була обрана наступна модель з найменшим показником (покрокова в обидві сторони) (рис. 3.9).

Рис. 3.9. Середньоквадратичне відхилення для моделей покрокового відбору

Джерело: власні дослідження.

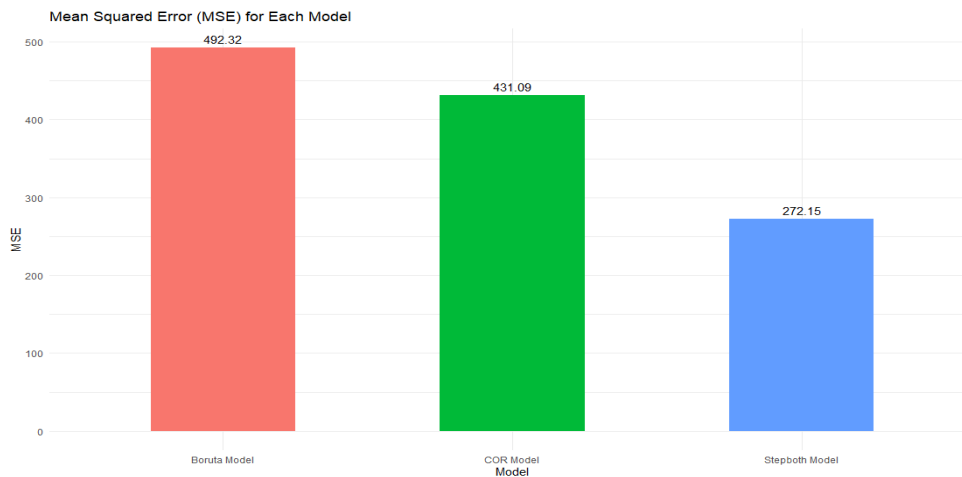
Кроковий відбір змінних є методом, що дозволяє вибрати найкращу підмножину незалежних змінних для регресійної моделі. Існують різні варіанти крокового відбору, такі як передній відбір, зворотний відбір та відбір в обидва боки [142]. Передній відбір починається з порожньої моделі і поступово додає змінні, що найбільше підвищують її ефективність. Зворотний відбір, навпаки, починається з повної моделі і поступово видаляє змінні, які найменше впливають на залежну змінну. Відбір в обидва боки дозволяє додавати та видаляти змінні на кожному кроці, що дає змогу комбiнувати переваги обох попередніх підходів [154].

Ці методи відбору змінних допомагають спростити модель, зберігаючи при цьому її прогностну здатність. Вибір найкращої моделі базується на оцінці таких статистичних показників, як коефіцієнт детермінації (R^2), інформаційний

критерій Акаїке (AIC) та інформаційний критерій Байєса (BIC). Чим нижчі значення AIC та BIC, тим краще модель пояснює варіативність даних з мінімальною складністю [148].

5. Вибір найкращої моделі.

Після попереднього відбору змінних за допомогою кореляційного аналізу, покрокового відбору та методу Boruta, важливим кроком є процес обрання найкращої моделі для прогнозування залежної змінної. Вибір моделі базується на тому ж принципі, що і відбір моделей покрокової регресії, а саме використання статистичних характеристик R^2 , AIC, BIC, а також використання методу середньоквадратичного відхилення (MSE). Таким чином, чим більше значення коефіцієнту детермінації (R^2) та чим менші показники AIC, BIC і MSE свідчать про те, що модель є найбільш підходящою для прогнозування даних (рис. 3.10 – 3.11).

Рис. 3.10. Середньоквадратичне відхилення кореляційного аналізу (COR Model), методу Boruta (Boruta Model), покрокового методу (Stepboth Model)

Джерело: власні дослідження.

За результатами порівняння трьох методів, можна визначити, що найкращою моделлю є покрокова модель, яка має найменше значення AIC та BIC,

середньоквадратичне відхилення найменше, F-статистичне найбільше, що свідчить про та найбільш підходящу покрокову модель в обидві сторони.

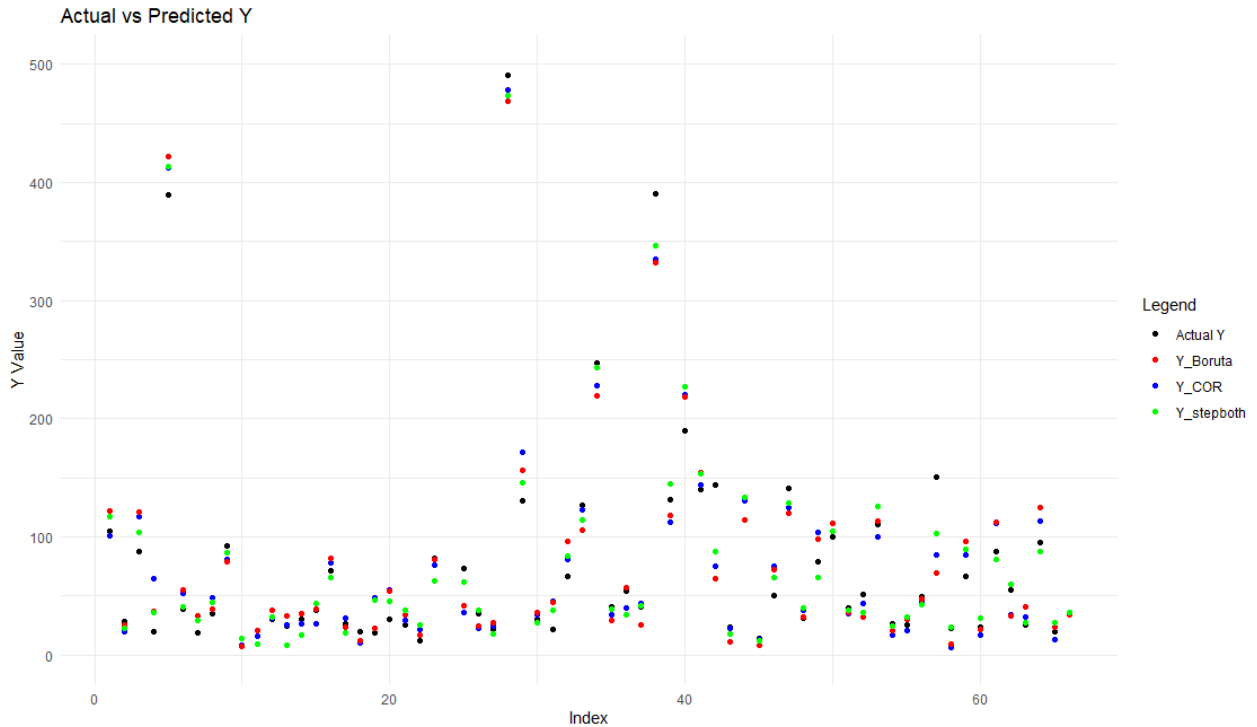
	Model 1	Model 2	Model 3
(Intercept)	-17.37 (12.61)	-11.01 (10.38)	19.24 * (7.22)
x4	-0.02 * (0.01)	0.00 (0.01)	0.03 *** (0.01)
x6	3.07 *** (0.74)	3.82 *** (0.68)	4.19 *** (0.35)
x16	0.10 (0.11)		
x17	34.67 ** (10.47)		12.17 (6.93)
x18	0.07 (0.17)	0.36 * (0.15)	
x21	0.03 (0.05)	0.02 (0.05)	
x22	-0.02 (0.05)	-0.02 (0.05)	
x23	0.06 *** (0.01)	0.06 *** (0.01)	0.06 *** (0.00)
x24	0.92 (1.07)	0.90 (1.12)	
M	0.55 (0.36)		
x14		-0.03 (0.01)	
C		-0.01 (0.10)	
x3			-0.00 (0.00)
x5			-0.00 * (0.00)
x19			-1.47 * (0.69)
x20			1.49 (0.83)
x25			-1.25 *** (0.28)
O			-0.20 (0.12)
P			0.53 (0.33)
T			-0.64 ** (0.24)
N. obs.	66	66	66
R squared	0.99	0.99	1.00
AIC	611.68	618.44	585.32
BIC	637.95	642.53	615.97
F statistic	994.20	984.08	1267.21
P value	0.00	0.00	0.00

*** p < 0.001; ** p < 0.01; * p < 0.05.

Рис. 3.11. Порівняння відібраних факторів за допомогою кореляційного аналізу, методу Boruta, покрокового методу

Джерело: власні дослідження.

В розрізі громад, можна проаналізувати прогнозовані податкові надходження та реальні, і порівняти, як результати кожного методу відхиляється від реальних показників. Знову ж, найкращою моделлю в цьому випадку є покрокова в обох напрямках (рис. 3.12).

Рис. 3.12. Порівняння спрогнозованих та реальних податкових надходжень за всіма громадами

Джерело: власні дослідження.

Після проведення відбору змінних за допомогою різних методів, необхідно обрати найкращу модель для прогнозування залежної змінної. Вибір моделі базується на порівнянні її статистичних характеристик, таких як R^2 , AIC, BIC та середньоквадратичне відхилення (MSE). Високі значення R^2 та низькі значення AIC, BIC і MSE свідчать про те, що модель є адекватною для прогнозування та добре підходить для даних [137].

6. Перевірка адекватності моделі.

Останній крок перед початком моделювання – це перевірка моделі на основні якісні відповідності, серед яких нормальність залишків (відбувається

перевірка яким чином розподіляються залишки моделі та чи відповідають вони нормальним значенням), гетероскедастичність (відбувається оцінка рівномірності дисперсії залишків, при цьому якщо дисперсія постійно не спостерігається, це може вказувати на проблеми з моделлю), колінеартність (перевіряється чи спостерігається сильний зв'язок між незалежними змінними, при цьому висока колінеартність між факторами може впливати на кінцевий результат, зокрема, нестабільний коефіцієнт регресії), наявність викидів (виявлення аномалій, що значно відхиляються від основної маси даних і впливатиме на кінцевий результат). За допомогою цих перевірок можна оцінити якісні характеристики моделі, наскільки модель відповідає основним припущенням регресійного аналізу та допомагають прийняти рішення про її адекватність для прогнозування [154].

За допомогою тесту Шапіро-Вілка проведено перевірку на нормальність моделі. Тест на нормальність показав, що модель є нормально розподілена, адже $p = 0.552$, так як значення p більше ніж 0.05 . Таким чином, можливо використовувати стандартні методи статистичного аналізу для обраної моделі [73, с. 36–42]. Так, для перевірки моделі покрокової регресії на гетероскедастичність використано метод Бреуша-Пагана, який використовується для визначення змін дисперсії залишків моделі при різних незалежних змінних. Тест для моделі вказав, що модель є гомоскедастичною ($p = 0.666$), оскільки p -значення більше 0.05 варіація помилок є постійною, при цьому по всьому діапазону незалежних змінних [73, с. 36–42].

Для перевірки моделі на колінеартність використовувався метод фактору інфляції дисперсії (VIF). Цей метод використовується для оцінки ступеня мультиколінеарності між незалежними змінними в моделі, якщо цей поріг перевищує 10 , то між факторами прослідковується мультиколінеарність [73, с. 36–42] (рис. 3.13).

Аналізуючи результати перевірки факторів на мультиколінеарність, то можна встановити, що значення VIF варіюється від 1.28 до 2.99, що вказує на відсутність мультиколінеарності високого ступеня, що може впливати на кінцеві результати моделювання. Загалом за результатами перевірки на мультиколінеарність модель може вважатися адекватною.

Term	VIF	VIF 95% CI	Increased SE	Tolerance	Tolerance 95% CI
x3	2.45	[1.88, 3.40]	1.57	0.41	[0.29, 0.53]
x5	2.46	[1.89, 3.41]	1.57	0.41	[0.29, 0.53]
x17	2.05	[1.61, 2.82]	1.43	0.49	[0.35, 0.62]
x19	2.12	[1.65, 2.91]	1.45	0.47	[0.34, 0.61]
x20	1.81	[1.45, 2.48]	1.35	0.55	[0.40, 0.69]
x25	1.36	[1.15, 1.88]	1.17	0.73	[0.53, 0.87]
O	1.73	[1.39, 2.37]	1.32	0.58	[0.42, 0.72]
P	1.28	[1.10, 1.79]	1.13	0.78	[0.56, 0.91]
T	2.32	[1.79, 3.21]	1.52	0.43	[0.31, 0.56]
x4	1.29	[1.28, 2.75]	1.21	0.42	[0.07, 0.14]
x6	2.99	[1.79, 2.97]	1.2	0.45	[0.03, 0.05]
x23	1.7	[1.01, 2.59]	1.96	0.36	[0.04, 0.09]

Рис. 3.13. Результати перевірки покрокової моделі в обидва боки за допомогою фактору інфляції дисперсії

Джерело: власні дослідження.

7. Інтерпретація результатів найкращої моделі (порокова регресійна модель в обох напрямках).

У цьому дослідженні проведено інтерпретацію результатів покрокової регресійної моделі в обох напрямках для визначення чинників, що впливають на податкові надходження. Методика покрокової регресії дозволила виділити найзначущі змінні, враховуючи як позитивний, так і негативний вплив. Відбір факторів здійснювався за їхньою статистичною значущістю та коефіцієнтами регресії, що дозволило створити надійний інструмент прогнозування податкових надходжень. Високий показник скоригованого коефіцієнта детермінації (Adjusted R-squared = 0.9957) свідчить про якість моделі (рис.3.14).

x3 (Трава) – кількість територій, зайнятих травою, має негативний вплив на податкові надходження з коефіцієнтом -0.0024163. Зв'язок є значущим на рівні 0.1, що вказує на зменшення податкових надходжень зі збільшенням площ трав'яних територій.

x4 (Забудова) – площа забудованих територій значно впливає на податкові надходження, збільшуючи їх з коефіцієнтом 0.0254021. Зв'язок є високозначущим ($p < 0.001$).

```
Call:
lm(formula = Y ~ x3 + x4 + x5 + x6 + x17 + x19 + x20 + x23 +
    x25 + O + P + T, data = DB)

Residuals:
    Min       1Q   Median       3Q      Max
-37.628 -12.535  -0.449   6.777  56.131

Coefficients:
              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
(Intercept) 19.2396961   7.2189785   2.665 0.010176 *
x3           -0.0024163   0.0012929  -1.869 0.067172 .
x4            0.0254021   0.0064204   3.956 0.000227 ***
x5           -0.0007650   0.0003038  -2.518 0.014845 *
x6            4.1916855   0.3483548  12.033 < 2e-16 ***
x17          12.1740592   6.9262144   1.758 0.084577 .
x19          -1.4660153   0.6922570  -2.118 0.038906 *
x20            1.4905144   0.8317966   1.792 0.078855 .
x23            0.0634437   0.0046280  13.709 < 2e-16 ***
x25          -1.2509017   0.2776962  -4.505 3.69e-05 ***
O             -0.1977876   0.1155282  -1.712 0.092738 .
P              0.5308267   0.3340415   1.589 0.117985
T             -0.6362311   0.2373824  -2.680 0.009783 **
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 18.41 on 53 degrees of freedom
Multiple R-squared:  0.9965,    Adjusted R-squared:  0.9957
F-statistic: 1267 on 12 and 53 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Рис. 3.14. Результати покрокової моделі в обидва боки

Джерело: власні дослідження.

x5 (Культивовані землі) – збільшення площі культивованих земель має негативний вплив на податкові надходження (коефіцієнт -0.0007650), з рівнем значущості $p < 0.05$.

x6 (Населення) – населення позитивно впливає на податкові надходження (коефіцієнт 4.1916855), з надзвичайно високою значущістю ($p < 2e-16$).

x17 (Наявність залізничної станції) – ця змінна має позитивний ефект (коефіцієнт 12.1740592), що є значущим на рівні 0.1.

x19 (Наявність невикористовуваних родовищ) – зменшення кількості невикористовуваних родовищ негативно впливає на податкові надходження (коефіцієнт -1.4660153, $p < 0.05$).

x20 (Родовища, що розробляються) – наявність розроблюваних родовищ позитивно впливає на податкові надходження, зі значущістю на рівні 0.1 (коефіцієнт 1.4905144).

x23 (Юридичні особи) – кількість юридичних осіб є одним з основних позитивних чинників (коефіцієнт 0.0634437, $p < 2e-16$).

x25 (Відсоток ФОП) – відсоток фізичних осіб-підприємців має негативний вплив на податкові надходження (коефіцієнт -1.2509017, $p < 0.001$).

Змінні O, P, T (обласні, районні та територіальні дороги) показують змішані результати з різною статистичною значущістю.

На основі отриманих результатів, основними факторами, що позитивно впливають на податкові надходження, є чисельність населення, кількість юридичних осіб і площа забудованих територій. Негативний вплив виявлено від площ культивованих земель, невикористовуваних родовищ та відсотка ФОП. Висока пояснювальна здатність моделі (*Adjusted R-squared* = 0.9957) підтверджує її ефективність для аналізу та прогнозування податкових надходжень на рівні громади.

Таким чином, враховуючи отриману економіко-математичну модель, що ідентифікувала ключові фактори впливу на податкові надходження, можна розробити сценарії для збільшення бюджетних надходжень територіальної громади. Виявлені фактори дозволяють окреслити комплекс заходів,

спрямованих на стимулювання економічної активності та розширення бази оподаткування.

Активізація розвитку забудови. Збільшення забудованих територій за рахунок стимулювання житлового та комерційного будівництва сприятиме зростанню податкових надходжень. Залучення інвесторів для будівництва житлових комплексів, комерційних центрів і промислових зон, надання податкових пільг забудовникам, а також спрощення процедур отримання дозволів створять сприятливі умови для зростання оподаткованої нерухомості та активізації економіки громади.

Підтримка та залучення нових юридичних осіб. Сприятливі умови для розвитку бізнесу, зокрема створення індустріальних парків, бізнес-інкубаторів та податкових пільг для нових юридичних осіб, сприятимуть їх збільшенню. Розвиток бізнес-інфраструктури та створення комфортних умов для підприємництва призведуть до зростання податкових надходжень, адже юридичні особи генерують значні податкові платежі.

Збільшення населення через міграційну політику. Зростання чисельності населення можна досягти, залучаючи нових мешканців через програми з покращення житлових умов, створення нових робочих місць, розвиток соціальної інфраструктури (освіта, охорона здоров'я) та підвищення якості життя. Це збільшить споживчий попит, стимулюватиме місцеву економіку та підвищить податкові надходження з доходів населення та місцевого бізнесу.

Розвиток та інтенсифікація використання розроблюваних родовищ. Активне використання природних ресурсів сприятиме зростанню податкових надходжень. Залучення інвестицій, поліпшення умов для видобувних підприємств, спрощення регуляторних процедур і впровадження сучасних технологій видобутку забезпечать стабільні надходження від цієї галузі.

Стимулювання перетворення ФОП на юридичні особи. Перехід від моделі, орієнтованої на фізичних осіб-підприємців (ФОП), до моделі з переважанням

юридичних осіб сприятиме підвищенню податкових надходжень. Заходи для стимулювання перетворення ФОП на юридичних осіб, зокрема податкові пільги, спрощення реєстрації та підтримка конкурентоспроможності, забезпечать зростання доходів громади, адже юридичні особи зазвичай сплачують більші податки.

Запропоновані сценарії дозволяють активізувати податкову базу громади шляхом цілеспрямованої підтримки ключових економічних факторів, реалізація яких підвищить фінансову стійкість громади, створюючи умови для сталого розвитку і забезпечуючи можливості для реалізації соціальних і інфраструктурних проєктів, підвищуючи якість життя жителів.

3.3. Цифрова трансформація інвестиційного процесу в територіальних громадах

Складність, багатоформатність інвестиційного процесу, а також необхідність залучення у нього значної кількості учасників потребує залучення до відповідного процесу експертів, які б представляли інтереси, по-перше, об'єкта інвестування (громад) та, по-друге, держави у цілому. Особливо це стосується залучення іноземних інвестицій.

На державному рівні відповідні функції виконує *UkraineInvest* – спеціально уповноважений орган, який було створено при Кабінеті Міністрів України у 2018 р., з метою залучення прямих іноземних інвестицій в Україну та створення привабливого інвестиційного іміджу держави. Серед ключових переваг цього органу є співпраця з ключовими агенціями та міністерствами, щодо підвищення інвестиційної привабливості та залучення інвестицій, а також визначення ключових регіонів, в які планується залучення прямих іноземних інвестицій.

Проте, беручи до уваги особливості діяльності цього урядового офісу, постає низка проблемних питань, які не вирішуються в рамках запропонованого

ним формату залучення інвестицій. Зокрема, неповною мірою розкрито та охоплено процес залучення інвестиційних ресурсів саме на рівні громади; деякі ОТГ, особливо малі за розміром, не мають змоги отримати допомогу від офісу через непривабливість території та масштабу інвестування. Відтак, постає потреба у формуванні інституції, яка б, з одного боку, розуміла та враховувала особливості територіальної громади як об'єкта інвестування, а, з іншого – максимально сприяла б адаптації стратегії її інвестиційного розвитку до загальнонаціональної та регіональної стратегій економічного розвитку. При цьому, важливо, щоб така інституція функціонувала саме на локальному рівні та об'єднувала представників органів місцевого самоврядування, регіональних представників бізнесу, наукової спільноти, фінансової сфери.

Основними функціями такої інституції буде організація та супровід інвестиційної діяльності громад. В основу цих функцій має бути покладено процес діджиталізації всіх складових інвестиційного процесу, який передбачає формування належних умов. До принципів, які мають бути враховані у процесі діджиталізації діяльності громади, віднесено такі:

1) імплементація у господарські процеси та застосування діджитал технологій, які дозволяють використовувати переваги сучасних інструментів комунікації, візуалізацію та представлення інформації про громаду інвестору у сприятливій для сприйняття формі;

2) загальнодоступність та організованість інформації про громаду. Одним із основних критеріїв є індекс зрілості відкритих даних (*Open data maturity*), який використовується Європейською Комісією для оцінювання рівня просування і сприяння доступності та повторного використання інформації державного/громадського секторів. У контексті потенційного вступу України у ЄС саме цей показник доцільно обрати в якості базового критерію ефективності процесу діджиталізації на рівні громади із акцентом на моніторинг рівня доступності та відкритості даних, що можуть бути цікаві для потенційних

інвесторів. У структурі індексу зрілості відкритих даних ключову роль відіграє показник *Open data portal* – наявність банку відкритих даних, який реалізовано у формі порталу. Наведене підтверджено результатами попереднього аналізу.

3) неперервний моніторинг рівня ефективності інвестиційної діяльності із складанням відповідної періодичної звітності. У межах цього принципу ключовим є обчислення показників ефективності, що є похідними від поточних та попередніх обсягів інвестиційних надходжень. Серед таких показників мають бути прогностні оцінки подальших інвестицій у громаді із урахуванням перспективних змін її інвестиційної привабливості, інвестиційного клімату та інвестиційних умов. Звітність про ефективність інвестиційної діяльності має широко обговорюватись зацікавленими особами та звірятися із попередньо складеними планами для оперативного та тактичного управління інвестиційними процесами громади у рамках покращення інвестиційного клімату та власного іміджу;

4) дотримання стратегічних пріоритетів в процесі залучення інвестицій, завдяки чому можливо досягти максимальних результатів при роботі з інвестором;

5) орієнтація на власні можливості та сильні сторони громади при роботі з інвестором. Така орієнтація дозволяє акцентувати увагу на можливості та сильні сторони громади в інтеграції з національними та регіональними стратегічними пріоритетами дають можливість сформулювати унікальні інвестиційні пропозиції для інвесторів. Наприклад, якщо громада має багатий природно-ресурсний потенціал або розвинену інфраструктуру, це можна використовувати як базис для залучення інвесторів у промислові сектори економіки. При цьому, такий підхід не лише підвищує комунікативну ефективність співпраці з інвесторами, але й стає базисом сталого розвитку громади, орієнтованому на власні пріоритети і потреби.

Реалізація зазначених функцій можлива лише за умови організації злагодженої співпраці між усіма учасниками інвестиційних процесів у громаді,

об'єднаними спільною метою – забезпечення розвитку бізнесів у межах громади шляхом отримання максимального рівня економічного, соціального та екологічного ефектів для кожного учасника. Зазначене пропонується реалізувати на базі інноваційних кластерів, до структури яких входитимуть різні учасники державного та приватного сектору. Ключовою функцією таких кластерів має бути створення умов для залучення інвестиційних коштів, а індикаторами ефективності їх діяльності – рівень інвестиційної привабливості та показники інвестиційного клімату громад. Потенційними групами учасниками інвестиційних кластерів є такі (рис. 3.15):

1) фінансові установи, які відіграють роль органу контролю інвестиційних потоків, особливо у разі залучення великих розмірів прямих іноземних інвестицій;

2) ОТГ регіону. Їх роль полягає у наданні доступу до даних, що характеризують інвестиційний клімат громади, та до інвестиційних пропозицій; участь в комунікативних процесах, що виникають в рамках інвестиційного кластеру;

3) представники ІТ-сфери як надавачі необхідного програмного забезпечення та сучасних засобів збору, обробки, зберігання та розповсюдження інформації;

4) регіональні заклади вищої освіти, що надаватимуть освітні і консультаційні послуги представникам громади у сферах, по-перше, використання програмного забезпечення та роботи з інформаційними платформами збору і надання даних про громаду та, по-друге, бізнесової та інвестиційної аналітики;

5) консалтингові установи, залучення яких дозволить полегшити комунікативні процеси між інвестором та представниками громад, а також покращити представлені ними інвестиційні пропозиції.

Рис 3.15. Концепт регіонального інвестиційного кластеру

Джерело: власні дослідження.

Особливістю функціонування запропонованого кластеру має бути повна цифровізація всіх його операційних процесів та взаємодій між його учасниками. У цілому, інвестиційне забезпечення громад значною мірою визначається їх здатністю надавати максимально повну інформацію про власний інвестиційний потенціал максимально широкому колу потенційних інвесторів та інших стейкхолдерів. Як зазначалось раніше, на таку здатність суттєво впливає рівень діджиталізації громади та її спроможність виявляти та імплементувати максимально ефективні у даному контексті інформаційні технології. Відповідно, громада має, по-перше, розуміти структуру власного інвестиційного потенціалу та об'єктивно оцінювати його складові на основі чітко прописаної методики; по-друге, візуалізувати показники інвестиційного потенціалу у максимально доступній для потенційного інвестора формі; по-третє, бути максимально

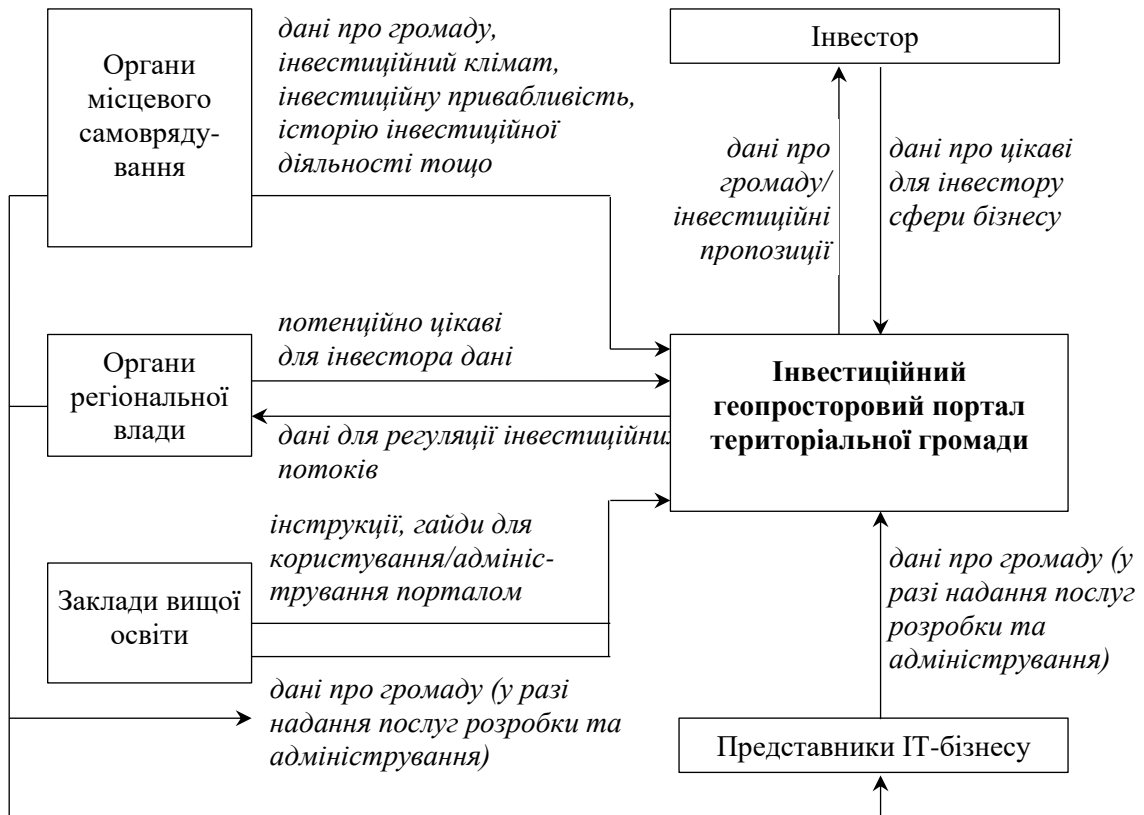
представленою на всеукраїнських та міжнародних інформаційних платформах відповідного формату.

Виконання перелічених функцій пропонується забезпечувати у рамках розробки та функціонування інвестиційних паспортів, реалізованих у формі геоінформаційних порталів (геопорталів) територіальних громад. Наповнення геопорталу повинно відбуватися на базі забезпечення вхідних потоків інформації, що буде реалізовуватися завдяки колективній роботі всіх учасників інвестиційного кластер, але, насамперед, представників громад та регіональній владі. Від представників місцевого самоврядування очікується наповнення геопорталу всією необхідною інформацією, яка буде важливою для інвестора. Регіональна влада зацікавлена в регуляції інвестиційних потоків та розвитку всіх громад регіону. Інвестор, з одного боку, отримуватиме з геопорталу необхідні для прийняття інвестиційного рішення дані, а, з іншого – розміщуватиме інформацію про галузі, які його цікавлять у контексті потенційного інвестування та розмір можливих фінансових вкладень (рис. 3.16).

Основними проблемами створення інвестиційного кластеру із орієнтацією на прискорення процесів діджиталізації на рівні громад шляхом розробки та поточного адміністрування і наповнення геоінформаційних порталів є організація неперервної роботи та неперервного моніторингу ефективності роботи геопорталу з боку ОТГ. Зокрема, первинним є усвідомлення представниками органів місцевого самоврядування необхідності цифровізації та надання публічного доступу до даних, які максимально вигідно характеризують територіальну громаду як потенційний об'єкт інвестування. У разі розуміння того, що діджиталізація у межах громади є невід'ємною умовою її інвестиційного розвитку, виникає потреба у навчанні представників ОТГ базовим основам використання ГІС, створення та наповнення власних інвестиційних порталів. Основним викликом у цьому контексті є формування та підтримка тісних взаємозв'язків між громадою та суб'єктами які можуть надавати відповідні

освітні послуги. У межах запропонованої структури інвестиційного кластера зазначена проблема вирішуватиметься шляхом усталених зв'язків між ЗВО (або іншими інституціями, які можуть надавати відповідні послуги) та громадами, які є учасниками об'єднання.

Рис. 3.16. Інформаційні потоки геоінформаційного порталу громади

Джерело: власні дослідження.

Іншою перешкодою активізації процесу діджиталізації громад у рамках їх інвестиційного забезпечення є необхідність залучення коштів для придбання необхідного обладнання, програмного забезпечення, навчання та підвищення кваліфікації місцевих спеціалістів. За існуючого механізму фінансування відповідних активностей ОТГ, загальні витрати мають фінансуватися за рахунок регіональних та місцевих бюджетів. У разі тісної взаємодії територіальних громад і розробників необхідного програмного забезпечення і продавців/виробників техніки у межах інвестиційного кластера, потенційно

ефективним є використання різного роду схем пільгової та відстроченої оплати на умовах, що є прийнятними для недостатньо фінансово спроможних громад. У такий спосіб формуватиметься довготривала співпраця представників ІТ-бізнесу та ОТГ, яка у разі успішного інвестиційного розвитку останньої забезпечить значні фінансові вигоди всім сторонам.

Сучасні можливості надають великий перелік інструментів роботи з інвестором, які мають різні рівні діджиталізації та ефективності роботи з інвестором. Серед запропонованих варіантів є як класичні, що наразі широко використовуються, зокрема, інвестиційні паспорти та сайти громади, так і новітні – геоінвестиційні паспорти, які представляють собою геоінформаційні портали адаптовані до вимог інформаційного забезпечення інвестиційних процесів. Порівняння різних інструментів представлено в табл. 3.1, на основі інтерв'ювання представників відділів економічного та інвестиційного розвитку територіальних громад Житомирської області.

Таблиця 3.1

Порівняльний аналіз діджитал-інструментів роботи громади з інвестором

Показник	Бальна оцінка, балів				
	Інвестиційний паспорт	ГПП	Веб-сайт	Соціальні мережі	Месенджери
Доступність	6	10	8	8	8
Оперативність	2	10	5	10	10
Інтерактивність	3	9	8	6	6
<i>Open data portal</i>	5	10	10	7	7
Рівень діджиталізації	2	10	10	6	6
Комплексність	2	10	10	3	3
Формування іміджу	8	10	8	5	5

Джерело: власні дослідження.

Отримані оцінки відображають функціональні можливості кожного діджитал-інструменту в роботі громади з інвесторами. Висока оцінка платформи

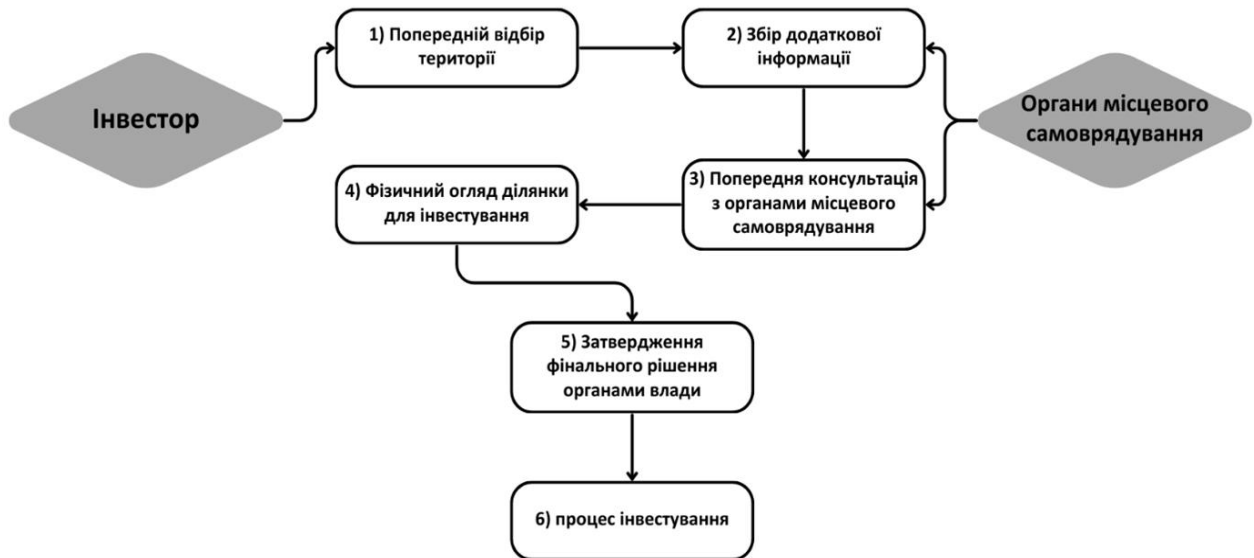
ГП (10 балів за більшістю показників) пояснюється її інтегрованими можливостями, що забезпечують оперативність, доступність, інтерактивність і комплексне представлення даних, що створює максимальний рівень діджиталізації та зручності для інвесторів. У той же час такі інструменти, як веб-сайт і соціальні мережі, хоча і мають певні обмеження в інтерактивності та комплексності порівняно з ГП, добре підтримують доступність і імідж громади. Месенджери забезпечують високу оперативність, проте менш інтегровані для роботи з відкритими даними та комплексним іміджевим представленням.

Геоінвестиційний паспорт постає новим видом роботи громади з інвестором, який зацікавлений в інвестуванні у певні території та бізнеси. Окремі кроки у цьому напрямку було зроблено шляхом створення класичних інвестиційних паспортів, з переліком особливостей регіону, наведенням основної інформації про територіальну громаду. Інвестиційні паспорти дозволяють сформулювати певне уявлення інвестора про можливості громади та можливі об'єкти і напрями інвестування. Окремими відокремленими інструментами інформування інвесторів про особливості та конкурентні переваги громади є геологічно-інвестиційні паспорти, що мають на меті представити опис родовищ і запасів корисних копалин, небезпечні екзогенні процеси тощо.

Геоінвестиційний паспорт акумулює переваги своїх попередників, зокрема традиційного інвестиційного паспорта та веб-платформ, і включає в себе сукупність різних характеристик громади, а також інтеграцію інвестиційних пропозицій на карті, що дозволяє інвесторам більш зручно оцінити потенційні можливості. На відміну від інших інструментів, геоінвестиційний паспорт пропонує прив'язку інвестиційних ділянок до конкретних географічних координат, що значно спрощує вибір об'єктів для потенційного інвестування.

Основний акцент на ділянках зумовлений їхньою важливістю для інвесторів, які потребують точних характеристик щодо доступних земель або будівель для реалізації проєктів. Через застарілу систему взаємодії, інвестори

можуть витратити надто багато часу на вибір ділянки, пошук відповідальних осіб, і фізичний огляд об'єкта, що значно ускладнює процес прийняття рішень. На рис. 3.17 представлено удосконалений процес комунікації інвестора з представниками громади на базі геоінвестиційного паспорта, який мінімізує часові витрати і покращує доступ до інформації.

Рис. 3.17. Система комунікації інвестора та громади без геоінвестиційного паспорта

Джерело: власні дослідження.

Натомість, формуючи геоінвестиційний паспорт громада може потенційно забезпечити більш сприятливі умови для інвестора, створити кращі комунікаційні канали та надати доступ до інформації про інвестиційну ділянку. Інвестору з реальною метою інвестувати в громаду буде простіше відібрати ті варіанти, які найкраще підходять для фінансування та почати працювати з відповідальними особами, щодо початку інвестування (рис. 3.18).

Рис. 3.18. Процес залучення інвестицій за допомогою використання геоінвестиційного паспорта громади

Джерело: власні дослідження.

Основною перевагою геоінвестиційного паспорта є мінімізація зусиль та фізичних контактів з представниками громад з боку інвестора. Для отримання максимального ефекту від використання запропонованого інструментарію інформаційного забезпечення потенційних інвесторів, громада повинна розробити власний геоінвестиційний паспорт та мати можливість представити його в декількох форматах, зокрема:

- друкованому вигляді, щоб була можливість ознайомитися з необхідною інформацією та інвестиційними пропозиціями за відсутності інтернету або у разі інших непередбачуваних умов. Крім того, важливо мати друкований геоінвестиційний паспорт у випадку фізичної зустрічі інвестора та представників місцевого самоврядування;
- форматі презентації в онлайн доступі, що буде доступний для інвесторів, які перебувають за кордоном або в інших регіонах України та не мають можливості бути фізично присутніми на попередніх ознайомчих зустрічах.

Важливим є також надання потенційним інвесторам інформації про можливість отримання геоінвестиційного паспорту у такому форматі;

- інтерактивному онлайн форматі, який надає доступ до інформації про громаду у вигляді мап, що містять потенційно важливі для інвестора дані про ділянки доступні для інвестування, а також мапи з характеристикою місцевості. У сукупності це дозволяє сформувати чітке розуміння характеристик конкретного об'єкта інвестування.

Поточне наповнення геоінвестиційного паспорту має відбуватись представниками громади, наприклад, фахівцями відділів економічного та інвестиційного розвитку громади. Окрім загальної для громади інформації, необхідно вносити та своєчасно оновлювати дані про кожен окрему ділянку, відкриту для інвестування. Серед базової інформації, що має містити геоінвестиційний паспорт, основними є такі дані:

- короткий опис громади (місце розташування, площа, кількість населених пунктів та населення, основні транспортні розв'язки, основні види промисловості та сільського господарства);
- географічні особливості (включають інформацію про дороги, відстані до основних важливих об'єктів, таких як обласні центри, столиця, аеропорти, залізничні станції та прикордонні пункти пропуску);
- кліматичні умови (у т. ч. основні характеристики, щодо температурного режиму на території громади, кількість опадів та періоди активного випадіння опадів);
- природній потенціал (складається з рельєфу, середньої висоти щодо рівня моря, розподіл земельних ресурсів з типами земельного покриву);
- корисні копалини (інформація про наявні корисні копалини та глибину їх залягання, наявні родовища, з урахуванням тих, що не розробляються та розробляються);

- економічні характеристики (інформація про найбільших платників податків та їх концентрація на території громади);
- інфраструктура громади (включає інформацію про кількість наявних закладів надання публічних послуг, закладів освіти, культури, спортивних споруд та медичних закладів);
- туристичний потенціал (сукупність туристичних характеристик – історичні споруди, туристичні магніти, музеї, архіви, бібліотеки та туристичні заходи, такі як фестивалі, ярмарки тощо);
- інвестиційні пропозиції (загальний список об'єктів доступних для інвестування, з розподілом на типи інвестиційних об'єктів).

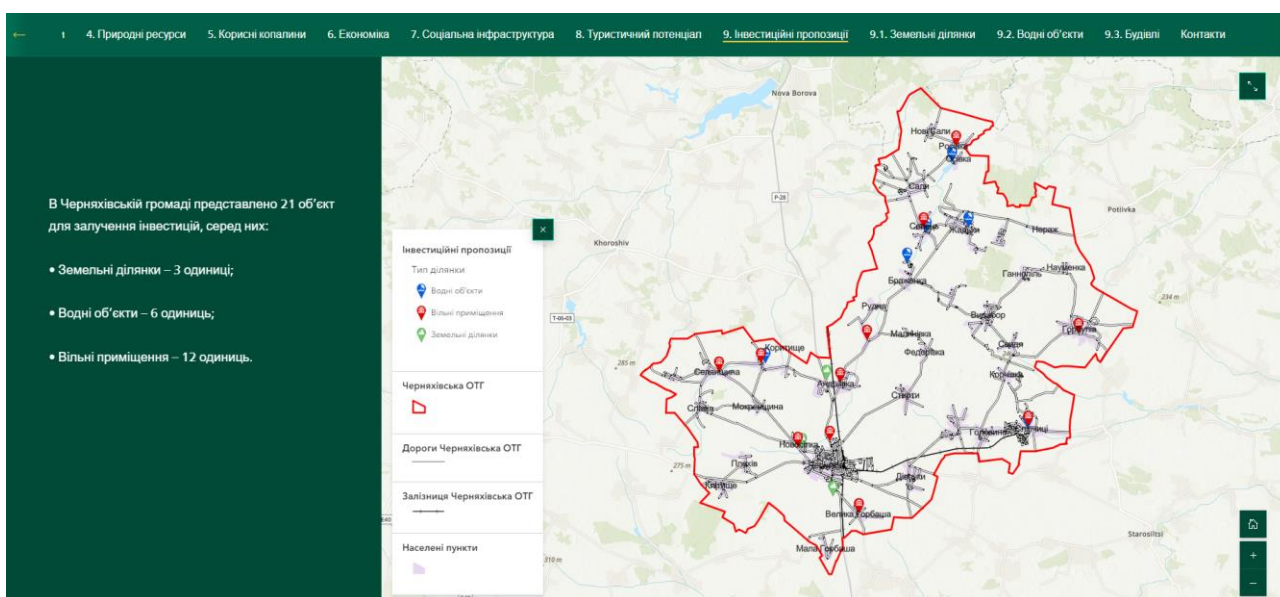
За необхідності представники територіальної громади можуть вносити зміни у структуру геоінформаційного паспорта, залежно від економічних, географічних, соціальних та інших умов характерних саме для їх громади.

Після базового наповнення геоінвестиційного паспорта переліченими вище даними необхідно оцифрувати інформацію про конкретні інвестиційні пропозиції громади. Базовий варіант геоінвестиційного паспорта включає три види ділянок для інвестування, зокрема, земельні ділянки, водні об'єкти та вільні приміщення. Характеристики земельних і водних об'єктів схожі та включають такі дані: тип об'єкту, його площа, кадастровий номер ділянки та координати, місцезнаходження, тип власності, наявність під'їзної інфраструктури та наявність можливості електропостачання, інші особливості об'єкту, тип залучення інвестицій і контакти для зв'язку. Щодо вільних приміщень, то їх опис включає майже ті самі характеристики, що і вільні ділянки, проте мають характеристику типу будівлі та можливостей їх використання.

Інвестиційні пропозиції пропонується розподілити на три типи, вільні земельні ділянки, водні об'єкти та вільні приміщення, щоб охопити різні типи запитів інвестора. Загальна карта інвестиційних пропозицій дає можливість загально уявити розподіл інвестиційних пропозицій, їх концентрацію та обрати ті

інвестиційні пропозиції, які найбільш привабливі для інвестора. Іншою складовою геоінвестиційного паспорта є детальний опис пропозиції, з можливістю отримати візуальне розуміння об'єкта залучення інвестицій, необхідності його підготовки, стану та типу інвестиційної пропозиції. Відповідна інформація дає можливість підвищити рівень обізнаності інвестора про потенційний об'єкт фінансування та спростити процес інвестування.

У рамках даного дослідження розроблено геоінвестиційний паспорт Черняхівської селищної територіальної громади. На рис. 3.19 відображено загальну карту інвестиційних пропозицій, яка включає 3 земельні ділянки, 6 водних об'єктів та 12 вільних комунальних приміщень (забудови).

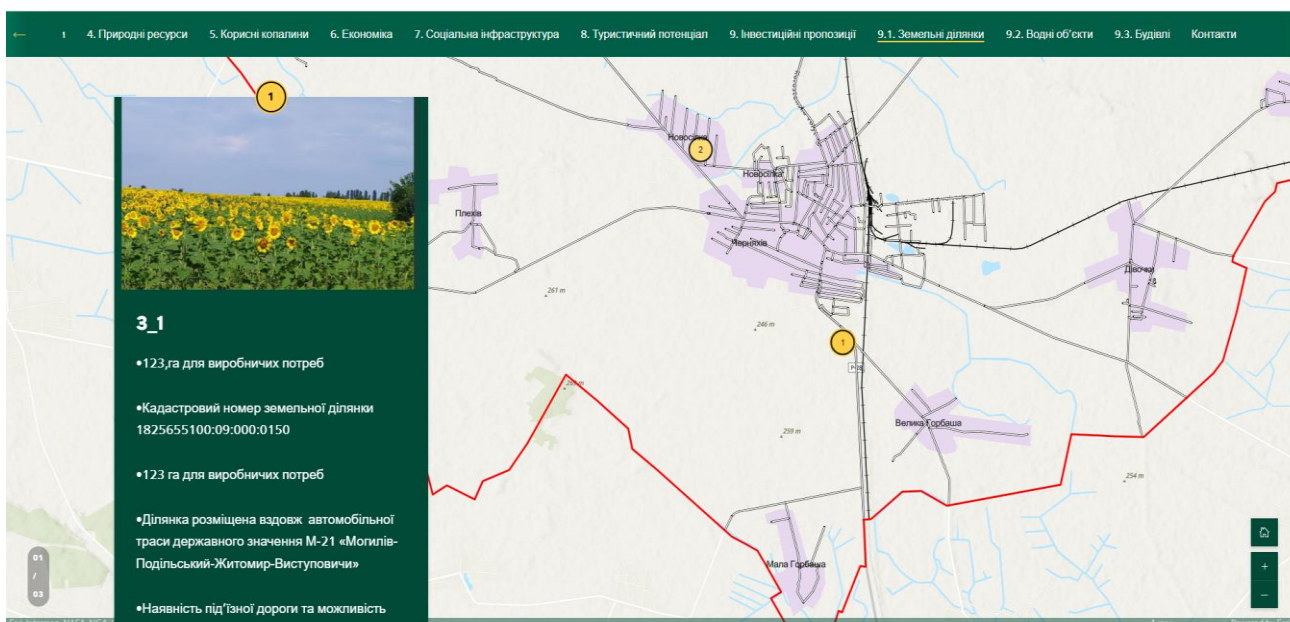
Рис. 3.19. Загальна карта інвестиційних пропозицій Черняхівської селищної територіальної громади

Джерело: власні дослідження.

Наступна складова геоінвестиційного паспорта – це детальний опис пропозиції з можливістю отримати візуальне розуміння об'єкту залучення інвестицій на географічній карті, необхідності його підготовки, стану та типу інвестиційної пропозиції. Як результат точність інвестування підвищується, а

складність інвестування зі сторони інвестора зменшується до мінімуму (рис. 3.20). Візуальне представлення та повнота даних про відображену інвестиційну пропозицію громади значно скорочує до мінімуму витрати часу на підготовку та збір даних про об'єкт інвестування.

Рис. 3.20. Приклад оформлення інвестиційної пропозиції для територіальної громади

Джерело: власні дослідження.

Таким чином, процес діджиталізації даних про громаду в цілому та її інвестиційний потенціал зокрема, у т.ч. наявні на поточний момент часу інвестиційні пропозиції, є невід'ємною умовою залучення інвестицій у територіальну громаду, особливо з боку інвесторів, які територіально віддалені від неї. В основу відповідних процесів цифровізації доцільно покласти розробку геоінформаційних порталів у формі геоінвестиційних паспортів. З огляду на те, що розробка, подальше адміністрування і наповнення таких паспортів потребує значних фінансових та людських ресурсів, відповідні процеси рекомендується організовувати на базі регіональних інвестиційних кластерів, до яких слід включати громади регіону, фінансово-кредитні установи, представників ІТ-

бізнесу, регіональні заклади вищої освіти, консалтингові установи, співпраця між якими сприятиме діджиталізації громад.

На основі аналізу потенційних можливостей діджиталізації інвестиційного процесу в територіальних громадах можна сформулювати кілька висновків. По-перше, діджиталізація є важливим аналітичним інструментом для підвищення ефективності залучення інвестицій, особливо інвесторів які географічно віддалені від місцезнаходження інвестиційних об'єктів, оскільки забезпечує швидкий доступ до інформації про громаду і її інвестиційний потенціал. По-друге, інструмент геоінвестиційного паспорта, що інтегрує всі важливі характеристики громади та інвестиційні пропозиції на карті, значно спрощує процес взаємодії з інвесторами, мінімізуючи часові та фізичні витрати на пошук і аналіз інвестиційних об'єктів. По-третє, створення регіональних інвестиційних кластерів з участю громади, фінансових установ, ІТ-бізнесу, консалтингових і освітніх закладів забезпечує сталий розвиток діджиталізації та інформаційної прозорості, що сприяє привабливості громад для інвесторів.

Висновки до Розділу 3

1. На основі аналізу стратегічних пріоритетів щодо залучення інвестицій громадами Житомирської області, встановлено, що чітке визначення пріоритетів на національному, регіональному та місцевому рівнях створює сприятливі умови для інвестування у найперспективніші сфери. В обласних та місцевих стратегіях розвитку акцентовано увагу на створенні конкурентоспроможної економіки, розвитку індустріальних і аграрних кластерів, підтримці малого та середнього бізнесу, а також на формуванні сприятливого бізнес-середовища. Реалізація пріоритетів і завдань сприятиме сталому економічному зростанню, підвищенню інвестиційної привабливості регіону та покращенню якості життя місцевих жителів.

2. Комплексну оцінку інвестиційного потенціалу територіальних громад Житомирської області з урахуванням стратегічних пріоритетів на національному, регіональному та місцевому рівнях, слід здійснювати на основі методичного інструментарію, в основі якого комплексний *SWOT*-аналізу, що дозволить оцінити можливості й виклики для залучення інвестицій, поєднавши загальнодержавні пріоритети з унікальними характеристиками розвитку громад з акцентуацією на їх інвестиційній привабливості для ідентифікації перспективних напрямів розвитку. За результатами *SWOT*-аналізу визначено стратегічні пріоритети для внутрішнього та зовнішнього інвестування, які спрямовані на розвиток громад та області в цілому, а саме: ресурсний, інфраструктурний, соціальний, інноваційний.

3. Дослідження показало, що формування податкової бази територіальних громад значно залежить від комплексу взаємопов'язаних факторів, таких як демографічні, економічні, інфраструктурні та природні умови. Зростання податкових надходжень можливе завдяки ефективному використанню ресурсів території, залученню інвестицій, розвитку будівельних проєктів та підтримці місцевого бізнесу. Прогнозна модель, побудована із застосуванням кореляційного аналізу, алгоритму *Voruta* та крокового регресійного відбору, виявила високу точність у визначенні основних детермінант податкових надходжень, що підтверджується високим коефіцієнтом детермінації. Таким чином, комплексний підхід до визначення факторів впливу на податкові надходження дозволяє громадам більш ефективно управляти ресурсами та розробляти стратегії для підвищення інвестиційної привабливості.

4. З огляду на складність та ресурсозатратність процесу діджиталізації територіальних громад у контексті активації залучення інвестицій, запропоновано формування регіональних інвестиційних кластерів, які об'єднуюватимуть громади регіону, фінансово-кредитні установи, представників ІТ-бізнесу, регіональні заклади вищої освіти, консалтингові установи. Основні

функції таких кластерів включатимуть забезпечення надання та обслуговування програмного забезпечення, необхідного для створення геоінформаційних порталів ОТГ, навчання представників громад базовим навичкам роботи з ГІС, консультування щодо роботи з інвесторами та ведення бізнесової аналітики, аналіз й менеджмент інвестиційної привабливості громади, налагодження з інвестиційними потоками. У сукупності виконання зазначених функцій дасть можливість значно спростити доступ потенційних інвесторів до даних про громади та їх інвестиційні пропозиції.

5. Запропоновано організацію інформаційного забезпечення потенційних інвесторів щодо актуальних інвестиційних пропозицій територіальних громад на базі геоінвестиційних паспортів, які надаватимуть дані про громаду, зокрема про її географічні та природно-кліматичні умови, природний, економічний і туристичний потенціали, корисні копалини, інвестиційні пропозиції. Геоінвестиційний паспорт рекомендовано формувати у трьох форматах, а саме: друкованому, презентаційному (у формі онлайн презентації) та геопростороваому (у вигляді системи інтерактивних мап). Окреслений підхід реалізовано на прикладі створення геоінвестиційного потенціалу Черняхівської громади громади.

Результати дослідження, представлені у Розділі 3, опубліковано у працях автора: [82; 84; 85; 87].

В Розділі 3 використано матеріали з відповідним посиланням на такі наукові праці зі списку використаних джерел: [73; 94; 95; 137; 142; 146; 148; 153; 154].

ВИСНОВКИ

1. Під інвестиційним потенціалом територіальних громад слід розуміти інтегровану сукупність інвестиційних ресурсів громади та можливостей їх активізації за рахунок використання діджитал-інструментів, що, на відміну від існуючих підходів, акцентує увагу на формуванні сприятливого інформаційного середовища для забезпечення сталого розвитку громади в умовах сучасних викликів. Обґрунтовано, що інвестиційний потенціал територіальних громад слід розглядати у розрізі природно-ресурсного, інфраструктурного, фінансово-економічного, кадрового, соціального і культурного, інституційного та інноваційного його видів.

2. Аргументовано, що діджиталізація інвестиційної діяльності є активним інструментом залучення та управління інвестиційними ресурсами в територіальних громадах, що забезпечує їх економічний розвиток. Теоретично обґрунтовано дуальний ефект діджиталізації в процесі управління інвестиційним потенціалом територіальних громад, що, з одного боку, спрощує управлінські та інвестиційні процеси (за рахунок забезпечення доступності інформації для інвесторів), з іншого – підвищує конкурентоспроможність, прозорість та ефективність інвестиційної діяльності (завдяки цифровізації бізнес-процесів). Доведено, що діджиталізація уможлиблює впровадження цифрових технологічних рішень у процес залучення інвестицій з позицій забезпечення ефективності та транспарентності інвестиційної діяльності, подолання адміністративних перешкод та спрощення процедури прийняття рішень.

3. Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад слід здійснювати на основі запропонованого концептуального підходу, що передбачає структурування вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів, а саме: міжнародного (прямі іноземні інвестиції), загальнонаціонального (капітальні інвестиції), регіонального (інтегральний індекс інвестиційного потенціалу) та рівня громади

(обсяг залучених інвестицій), що забезпечує системність аналізу й оцінювання інвестиційного потенціалу з урахуванням екзогенних і ендогенних особливостей територіальних громад.

4. Комплексну оцінку інвестиційного потенціалу територіальної громади доцільно проводити із використанням методичного інструментарію, що включає інтегрований аналіз соціально-економічних, інфраструктурних, фінансових, інноваційних та галузевих показників, порівняння з аналогічними громадами та використання *SWOT*-аналізу для визначення інвестиційної привабливості. Доведено, що такий підхід враховує національні інтереси країни поряд з локальними особливостями розвитку громад, посилюючи їх інвестиційну привабливість та створюючи підґрунтя для визначення перспективних напрямів їх розвитку. За результатами *SWOT*-аналізу визначено стратегічні пріоритети для внутрішнього та зовнішнього інвестування, які спрямовані на розвиток громад та області в цілому, а саме: ресурсний, інфраструктурний, соціальний, інноваційний.

5. Моделювання залежності між обсягом залучених інвестицій та рівнем діджиталізації країни здійснено на основі використання економіко-математичної моделі за статистичним методом *pooling*, оціненого на основі європейської методики *Open data maturity* з метою ідентифікації найбільш значущих факторів інвестиційної привабливості країни. Встановлено стійку залежність інвестиційного потенціалу від ефективних дій країни у напрямі впровадження та використання смарт-технологій, надання доступу до баз даних, гнучкості державного регулювання технологічної галузі. Доведено, що країни, які впроваджують новітні технології та перетворюють економіку з класичного у цифровий вимір, мають можливість більше залучати інвестиції на модернізацію виробництва та розвиток економіки країни. Відповідно, Україна має один з найбільших рівнів діджиталізації, що дає можливість залучати максимальний обсяг інвестицій та використовувати унікальний досвід та практичні уміння

впровадження сучасних технологій як можливість для трансферу технологій та міжнародного технологічного консультування.

6. Ідентифікацію факторів впливу на процес залучення інвестицій здійснено на основі інтегрального індексу з урахуванням темпів зміни часткових соціально-економічних показників (зокрема, загальних, екологічних, економічних, інвестиційних, інфраструктурних та торговельних), а також виокремлення факторів-дестимуляторів, які потребують відповідних дій для мінімізації їх деструктивного впливу на рівень розвитку регіону та громади. На основі порівняльного аналізу з іншими областями виявлено відставання Житомирської області за показниками усіх груп, зокрема, спостерігається міграційне скорочення населення, збільшення кількості відходів усіх класів небезпеки та недостатній рівень їх утилізації, низький рівень рентабельності більшості галузей, а до найбільш збиткових віднесено «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність», «Тимчасове розміщення й організація харчування», «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок». Вищі значення показників, ніж середні по Україні, має Житомирська область за порівнянням площі регіонів до довжини автомобільних доріг загального користування, що дозволяє виокремити позитивний вплив інфраструктурної складової на інвестиційний потенціал Житомирської області.

7. На основі соціологічного дослідження, яке спрямоване на вивчення географічних, екологічних, інфраструктурних, соціальних та політичних умов залучення інвестицій у територіальні громади Житомирської області, виявлено, що важливою умовою для інвестиційної привабливості є розвиток доріг та приєднання до великих транспортних розв'язок, що нівелює не вигідне їх географічне розташування (55,0 % представників бізнесу та 49,0 % респондентів з громад). Більшість респондентів (35,0 % бізнесу та 47,0 % громад) відзначили необхідність удосконалення системи управління відходами для активізації інвестиційної діяльності, оскільки формує позитивний імідж громади.

Демографічну ситуацію як основний субпоказник для залучення інвестицій відзначили 63,0 % представників бізнесу та 57,0 % респондентів з громад. Частина респондентів, зокрема 59,0 % бізнесу та 56,0 % громад виокремлюють розвиток транспортної інфраструктури; 19,0 % порівню між представниками бізнесу та громад – енергетичну; 15,0 та 22,0 % відповідно припадає на комунальну та фінансову інфраструктури (6,0 та 3,0 % відповідно).

8. Аналіз податкових надходжень, як індикатора розвитку інвестиційного потенціалу громад, здійснено за методичним підходом, що передбачає врахування впливу демографічних, інфраструктурних та економічних чинників, а також використання методів *Boruta* та покрокової регресії, що дозволило визначити ключові фактори формування бюджету та розробити прогностичну модель оптимізації процесів управління на рівні громади. За результатами побудови прогностичної моделі виявлено високу точність у визначенні ключових детермінант податкових надходжень, що дозволяє зробити висновок про те, що комплексний підхід до визначення факторів впливу на податкові надходження дозволяє громадам більш ефективно управляти своїми ресурсами та розробляти стратегії для підвищення інвестиційної привабливості.

9. Активізація інвестиційних процесів у межах територіальних громад забезпечуватиметься на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів, що включають громади регіону, фінансово-кредитні установи, представників ІТ-бізнесу, регіональні заклади вищої освіти, консалтингові установи, співпраця між якими сприятиме діджиталізації громад та підвищенню рівня доступності даних про них для потенційних інвесторів. Інформаційне забезпечення потенційних інвесторів територіальних громад у межах кластерів слід здійснювати на основі геоінвестиційних паспортів, які надають комплексну інформацію про громаду та актуальні інвестиційні пропозиції у фізичному (друкованому – інвестиційний паспорт) та онлайн (геопортал) форматах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батанов О. В. Територіальна громада – первинний суб’єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки. URL : http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf. (дата звернення: 29.10.2024).
2. Белей С. І. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.78. (дата звернення: 29.10.2024).
3. Бенюк Л. Я. Територіальна громада як суб’єкт регулювання розвитку територій: теоретичні аспекти. *Регіональна економіка*. 2018. № 1. С. 30–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2018_1_5. (дата звернення: 29.10.2024).
4. Бігун Р., Литвин В. Моделювання процесів розвитку територіальних громад. *Information Systems and Networks*. Вип. 11. 2022. URL : <http://surl.li/rkzqlqu>. (дата звернення: 29.10.2024).
5. Бігун Р., Литвин В., Олексів Н. Аналіз стану територіальних громад для моделювання їхнього соціально-економічного розвитку. *Information Systems and Networks*. Вип. 9. 2021. URL : <http://surl.li/pfljwkw>. (дата звернення: 29.10.2024).
6. Білоусова О. С. Інвестиційний потенціал економіки України та ЄС. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2017. № 1/2(52/53). С. 60–67.
7. Бобровник Д. О. Глобалістський потенціал територіальної громади: теоретичні підходи до визначення. *Часопис Київського університету права*. 1970. № 2. С. 79–85. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2019.13. (дата звернення: 28.03.2023).
8. Бобровська О. Ю. Потенціал місцевого самоврядування в забезпеченні сталого розвитку регіону. *Регіональне та муніципальне управління*. 2016. № 4–5. С. 11–15. DOI:10.15421/151619. (дата звернення: 29.10.2024).

9. Богуцька О. Краудінвестинг як механізм фінансування підприємств в умовах цифрової трансформації. *Economics&Development*. 2019. Т. 1. № 1. С. 10–18. URL: <https://bit.ly/3mQDnCs>. (дата звернення: 13.03.2023).

10. Бородіна О. М., Прокопа І. В., Фраєр О. В. Оцінка інклюзивності сільських громад у територіальні громади: кейс Локачинської ТЦ. *Українське товариство*. 2021. № 4 (79). С. 85-96. URL : <https://doi.org/10.15407/socium2021.04.085>. (дата звернення: 29.10.2024).

11. Борщевський В. В. Розвиток сільських територій в системі євроінтеграційних пріоритетів України : монографія / В. В. Борщевський, Х. М. Притула, В. Є. Крупін та ін. Львів : Ін-т регіонал. дослід. НАН України, 2012. 217 с.

12. Брикса В. А. Удосконалення стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади, на прикладі Зборівської міської об'єднаної територіальної громади : кваліфікаційна робота магістра : спец. 281. Тернопіль : ТНТУ, 2020. 83 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/33893> (дата звернення: 28.03.2023).

13. Вайсман Е. Я. Механізм залучення інвестицій в економіку регіону на основі державно-приватного партнерства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 6. С. 149–153.

14. Васильєва О. І. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад. *Інвестиції : практика та досвід*. 2018. № 8. С. 74–78.

15. Волосюк М. В., Сіренко І. В. Економічна безпека територіальної громади в системі забезпечення її сталого розвитку. *Економіка та держава*. - 2021. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2021_6_19. (дата звернення: 29.10.2024).

16. Воскобійник С.І. Політика органів місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія: Управління. 2012. Вип. 1. С. 399–405.

17. Гайворонська Т. М., Глушенко Т. М. Економічне регулювання природокористування і охорони навколишнього природного середовища. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 60. 2017. С. 232–238.

18. Геоінформаційні технології в управлінні розвитком сільської економіки: кол. монографія / О.В. Скидан, П.В. Пивовар, Л.В. Тарасович та ін. – Житомир: Поліський національний університет, 2022. – 228 с.

19. Герасимчук З. В., Поліщук В. Г. Теоретичні основи інституційного забезпечення стимулювання сталого розвитку регіону. *Регіональна економіка*. 2011. №4(62). С. 30-47. URL : https://re.gov.ua/doi/re2011.04.030_u.php. (дата звернення: 29.10.2024).

20. Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року (відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний розвитку у галузі сталого розвитку на період до 2030 року», схваленої 25 вересня 2015 року, A/RES/70/1). URL : <http://surl.li/oejeca>. (дата звернення: 29.10.2024).

21. Голян В. А., Сундук Т. Ф., Поліщук Л. М. Публічні природоохоронні видатки в умовах децентралізації: стратегія нарощення. *Економіка та держава*. 2019. № 2. С. 10–16. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.2.10. (дата звернення: 29.10.2024).

22. Гордієнко В.П. Інвестиційний потенціал регіону як економічна категорія. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Економічні науки. 2014. Вип. 7(4). С. 68–71.

23. Данкевич В. Є. Розвиток земельних відносин в умовах глобалізації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 392 с.

24. Дем'янчук О. І. Формування та реалізація фінансового потенціалу збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України: монографія. Острог, 2019. 408 с.

25. Дем'янюк А. В. Сучасні підходи до забезпечення сталого розвитку територій в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26–27. С. 1083–1087.

26. Дибя М. І. Гернего Ю. О. Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 7. С. 50–63.

27. Довженко В. А., Войтенко А. Б., Плотнікова М. Ф. Використання європейського досвіду партисипативного управління в стратегічному плануванні розвитку територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1957>. (дата звернення: 29.10.2024).

28. Дубовик А.Л. Інноваційно-інвестиційний потенціал територіальних громад, шляхи та інструменти його підвищення. *Економіка та суспільство*. 2024 № 6. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-94>. (дата звернення 15.10.2024).

29. Єфіменкова Н. М. Теоретичні аспекти довгострокового прогнозування інноваційного розвитку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 19. С. 180–184.

30. Жук П. В., Сірик З. О. Інвестиційний потенціал територіальних громад: суть поняття та питання управління. *Регіональна економіка*. 2017. № 2. С. 16–22.

31. Загвойська О. Електронне урядування на місцевому рівні. *Вітчизняний і зарубіжний досвід впровадження електронного документообігу в органах виконавчої влади* : матеріали науково-практ. конф., м. Київ, 28 лип. 2008 р. Київ, 2008. С. 11–66. URL: <https://bit.ly/427Qq2b>. (дата звернення: 13.03.2023).

32. Заяць Т. А., Кравцова Т. Г., Заяць В. С. Соціально-економічний потенціал громад України в умовах ведення воєнних дій. *Ефективна економіка : електрон. наук. фах. вид.* 2022. № 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.7.5>. (дата звернення: 28.03.2023).

33. Збарська А. В. Соціально-економічний розвиток українського села. *Науковий вісник НУБіП України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес.* 2014. № 200. С. 139–144.

34. Зінчук Т. О. Європейська інтеграція : проблеми адаптації аграрного сектора економіки: монографія. Житомир : ДВНЗ «Державний агроекологічний університет», 2008. 384 с.

35. Зінчук Т. О., Патинська-Попета М. М. Сучасна модель об'єднаних територіальних громад як чинник розвитку бізнесу на сільських територіях : європейсько-українські реалії. *Проблеми економіки.* 2020. № 2. С. 111–118. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-111-118>. (дата звернення: 29.10.2024).

36. Зінчук Т. О., Патинська-Попета М. М. Управління фінансовим потенціалом об'єднаних територіальних громад. *Економіка АПК.* 2019. № 12. С. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201912006>. (дата звернення: 29.10.2024).

37. Інвестиційний потенціал регіону у контексті інвестиційної привабливості : thesis / А. Ю. Жулавський та ін. 2006. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/19425> (дата звернення: 07.03.2023).

38. Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 27 листоп. 2020 р. / за заг. ред. І.А. Чикаренко. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2020. 368 с.

39. Інфраструктура регіонів України. Пріоритети модернізації. Аналітичне дослідження. ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень». Фонд імені Фрідріха Еберта. Київ, 2017. 108 с.

40. Качала Т. М., Жученко А. М. Інвестиційний клімат регіону : thesis. 2012. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/63404> (дата звернення: 07.03.2023).

41. Кобушко Я. В. Еколого-економічна оцінка відтворення інвестиційного потенціалу регіону : дис. ... канд. екон. наук. Суми : СумДУ, 2012. 241 с.

42. Комплексний метод ранжування та його використання для багатокритеріального порівняння альтернатив / І. С. Романченко, М. М. Потьомкін, О. П. Кравець, Г. А. Саковський. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2019. Т. 36, № 3. С. 49–52. DOI: <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2019-36-3-49-52>. (дата звернення: 28.03.2023).

43. Коробкіна Ю., Циганенко О. В. Аналіз соціально-економічного стану Сумського регіону. *Науково-методична конференція викладачів, співробітників і студентів* : тези доп. (Конотоп, 28 квіт. 2011 р.) : у 2-х ч. Суми : СумДУ, 2011. Ч. 1. С. 39–40. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/22085> (дата звернення: 28.03.2023).

44. Кравчук І. І., Присяжнюк О. Ф., Плотнікова М.Ф. Проектний підхід в удосконаленні бізнес-менеджменту. *Наукові перспективи*. 2024. №1(43). С. 496–502. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.2.51. (дата звернення: 28.10.2024).

45. Кравчук І.І., Лавриненко С.О., Зелінська А.М. Діджиталізація бізнес-процесів: інноваційна складова менеджменту підприємств. *Економіка та суспільство*. Вип. № 58. 2023. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-58-19. (дата звернення: 28.10.2024).

46. Куцмус Н. М. Розвиток сільської економіки в умовах глобалізації : теорія, методологія, гендерний вимір : дис. на здобуття наук. ступеня д.-ра екон. наук : 08.00.03. Житомир. Нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2019. 457 с.

47. Куцмус Н. М., Прокопчук О. А., Усюк Т. В. Україна в системі глобальної економіки: торговельний аспект. *Економіка АПК*. 2020. № 4. С. 94–104. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2020_4_12. (дата звернення: 28.03.2023).

48. Лапко О. О. Інвестиційний потенціал України та напрями його активізації. *Вісник економічної науки України*. 2015. №2 (27). С. 42–47.

49. Латинські вирази. Латинсько-український словник : Навч. матеріали з лат. мови. Київ : Київ. ун-т, 2000. 60 с.

50. Лещух І. В. Методичний підхід до оцінювання ендogenous інвестиційного потенціалу об'єднаних територіальних громад. *Облік і фінанси*. 2019. Т. 1, № 2(84). С. 159–163. DOI: 10.33146/2307-9878-2019-2(84)-159-163. (дата звернення: 10.10 2024).

51. Лошакова Ю. А., Аврамчук Б. О. Обґрунтування еколого-економічних показників сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади. *Агросвіт*. 2022. № 11–12. С. 56–62.

52. Маковоз О., Мельник А. Технологія блочкейн в інвестиційному процесі. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*. 2020. Т. 3. С. 190. URL: <https://bit.ly/3JzTgWz>. (дата звернення: 13.03.2023).

53. Максимович В. І. Інвестиційний потенціал державного і місцевих бюджетів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 2(141). С. 61–66.

54. Маркс К. Теорії додаткової вартості. Київ, 1964. Т. 4. 639 с.

55. Мельник Л. Г. Інвестиційний потенціал регіону: методичні засади оцінки. *Бізнес Інформ*. 2013. №12. С. 90–94.

56. Мікловда В.П., Шандор Ф.Ф., Кубіній Н.Ю., Мошак С.М., Шеверя М.Ю., Кубіній В.В. Стратегічний потенціал економічної системи: інноваційні та інституціональні механізми його активізації : монографія. Ужгород, 2014. 420 с.

57. Місевич М. А., Присяжнюк О.Ф., Марчук Д.О., Марчук О.М. Особливості управління бізнесом на основі використання діджитал технологій. *Агросвіт*. 2024. 5. С. 118–122.

58. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. *Консолідований підхід*. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Module-IV-UN-RPP.pdf> (дата звернення 15.10.2024).

59. Моргачов І. В. Потенціал використання інвестиційної ємності регіону. *Проблеми економіки*. 2018. № 4. С. 105–111. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2018-4-105-111>. (дата звернення: 28.03.2023).

60. Нечитайло У. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 15. С. 25–29.

61. Новий словник іншомовних слів : близько 40000 сл. і словосполучень / Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк ; за ред. Л. І. Шевченко. К.: Арій, 2008. 672 с.

62. Овдіюк О. М., Присяжнюк О. Ф., Плотнікова М. Ф., Довженко В. А. Інноваційні управлінські рішення у адмініструванні сталого розвитку регіону в умовах COVID-19. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 22. С. 114–119.

63. Олійник Д.І. Інноваційний розвиток територіальних громад в умовах четвертої технологічної революції: пріоритети та перспективи : аналіт. доповідь / Д. І. Олійник. – К. : НІСД, 2018. – 52 с.

64. Офіційний сайт Державної служби статистики України: <https://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення: 28.03.2024).

65. Павлюк А. П. Економічні аспекти формування спроможних територіальних громад в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 1 (38). С. 137–145.

66. Пальчук В. Розвиток економічного потенціалу громад у рамках реформи з децентралізації. *Україна: події, факти, коментарі*. 2018. № 11. С. 38–50. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr11.pdf>. (дата звернення: 28.03.2024).

67. Пальчук В. Формування освітніх просторів громад. *Україна: події, факти, коментарі*. 2019. № 19. С. 60–67. URL : <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2019/ukr19.pdf>. (дата звернення: 28.03.2024).

68. Патинська-Попета М. М. Інституційні засади соціально-економічного та фінансового розвитку ОТГ. *Наукові горизонти*. 2019. № 10(83). С. 41–50. DOI: 10.33249/2663-2144-2019-83-10-41-50. (дата звернення: 28.06.2023).

69. Патинська-Попета М. М. Управління спроможною освітньою мережею територіальних громад : фінансово-економічні аспекти. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. Серія «Економічні науки». 2021. Вип. 2(103). С. 120–127. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2021-2-20>. (дата звернення: 28.03.2024).

70. Патинська-Попета М. М., Абрамова І. В. Удосконалення механізмів управління фінансовим потенціалом територіальних громад з урахуванням європейського досвіду. *Бізнес Інформ*. 2022. №8. С. 166–172. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-8-166-172>. (дата звернення: 28.05.2024).

71. Патицька Х. Фінансово-економічний потенціал територіальних громад: механізми функціонування та активізації: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2019. 209 с.

72. Первомайський О. О. Участь територіальної громади у цивільних правовідносинах : монографія. Харків : Страйд, 2005. 184 с.

73. Петрук В., Семеніхіна О., Сабадощ Ю. Нові підходи до статистичного аналізу результатів педагогічного експерименту. *Physical and Mathematical Education*. 2022. Т. 33, № 1. С. 36–42. URL: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2022-033-1-006>. (дата звернення: 28.06.2024).

74. Петрушенко Ю. М. Соціально-економічний розвиток регіону: розвиток території через розвиток громад. *Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону* : матеріали доп. II Міжнар. наук.-практ. конф., 18-20 травня 2011 р. Суми : СумДУ, 2011. С. 154–156. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/13851>. (дата звернення: 28.03.2023).

75. Пивовар П. В., Пивовар А. М., Костюк, Л. П. Сучасні концепції трансформації сільських територій. *Агросвіт*. 2021. №17. С. 28–33.

76. Пивовар П., Пивовар А. Сучасний стан розвитку людського капіталу сільських територій України. *Економіка та суспільство*. 2022. №38. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/38>. (дата звернення: 07.06.2022).

77. Пивовар П.П., Тарасович Л.В., Присяжна Т.Т. Діджиталізація інвестиційної діяльності територіальних громад: концептуальні основи, механізм управління та стратегічні орієнтації. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 1. С. 60–68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-1-8>. (дата звернення: 28.08.2024).

78. Плєтньов М. В. Розвиток територіальної громади: наукові консультації. *Часопис економічних реформ*. 2022. № 4. С. 26–31. DOI: <https://doi.org/10.32620/cher.2022.4.04>. (дата звернення: 28.03.2023).

79. Плотнікова М.Ф., Булуй О.Г., Присяжнюк О.Ф. Інноваційна модель управління сталим продуктивним соціально-економічним розвитком бізнесу та громад. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2024. Вип. 19. С. 312–320.

80. Податковий кодекс України. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks/1349.html>. (дата звернення: 28.03.2024).

81. Політика сільського розвитку на базі громад в Україні : монографія / О. М. Бородіна, С. В. Киризюк, О. Л. Попова, І. В. Прокопа та ін. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2015. 70 с.

82. Присяжна Т., Рожков О. Стратегічні пріоритети в процесі залучення інвестицій громадами Житомирської області. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-85>.

83. Присяжна Т.Т. Assessment of factors influencing the formation of investment potential. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб.

праць учасників III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 7–8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 45–48. (0,23 ум. друк. арк).

84. Присяжна Т. Т. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 9. С. 119–126. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.9.119>. (дата звернення: 13.03.2024).

85. Присяжна Т. Т. Роль діджиталізації в реалізації інвестиційного потенціалу України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 17. С. 120–125. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.17.120. (дата звернення: 28.06.2024).

86. Присяжна Т.Т. Концептуальні засади управління інвестиційним потенціалом територіальних громад. *Механізми управління розвитком територій*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 30–31 жовтня 2024 р.). Житомир: Поліський національний університет. 2024. С. 365– 369.

87. Присяжна Т.Т. Управління інвестиційним потенціалом територіальної громади. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти і технологій*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 29 серпня 2024 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2024. С. 44–46.

88. Присяжнюк О. Ф., Кравчук І. І., Місевич М.А. Сучасні тренди діджиталізації бізнес-менеджменту. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2024. Вип. 1(10). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-04-03>. (дата звернення: 28.10.2024).

89. Присяжнюк О. Ф., Плотнікова М. Ф., Булуй О. Г. Інноваційно-інформаційні технології в адмініструванні та комунікаціях бізнесу та громад. *Наукові вісті Дніпровського університету*. 2023. №25. URL: <http://nvdu.snu.edu.ua/>. (дата звернення: 28.10.2024).

90. Присяжнюк О.Ф, Булуй О.Г, Плотнікова М.Ф. Проектно-інформаційно-комунікаційні технології соціально-економічного управління бізнесом та

громадами. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Вип. 1(10). URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/293> DOI: 10.32782/dees.10-2. (дата звернення: 28.10.2024).

91. Про відходи : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр>. (дата звернення: 28.09.2024).

92. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 р. № 852-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 276.

93. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 275.

94. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 28.03.2024).

95. Про затвердження Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року та Плану заходів на 2021–2023 роки з її реалізації. URL: <https://doc.zt.gov.ua/index.php/7-sklikannya/rishennia/14822-no1722-pro-zatverdzhennia-stratehii-rozvytku-zhytomyrskoi-oblasti-na-period-do-2027-roku-ta-planu-zakhodiv-na-2021-2023-roku-z-ii-realizatsii>. (дата звернення: 28.03.2024).

96. Про інвестиційну діяльність: Закон України (станом на 9 лютого 2000 р.) : Офіц. вид. Київ : Парлам. вид-во, 2000. 18 с.

97. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/Z970280?an=1&ed=2023_03_31 (дата звернення 15.10.2024).

98. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 15.05.2024).

99. Рамазанов С. К. Інноваційні технології в управлінні нестабільною економікою. *Вісник Східноукраїнського національного університету*. 2010. № 3 (145). С. 319–327.

100. Семилітко Д. Діджиталізація в дії: як цифрова трансформація бізнесу впливає на успіхи компанії. *Аудитор України*. 2019. №5. С.75–79.

101. Семяновський В. М. Партисипативне управління як модель управління територіальними громадами. *Статистика України*. 2018. № 1. С. 47-51.

102. Серьогін С. М., Шаров Ю. П., Бородін Є. І., Гончарук Н. Т. та ін. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.

103. Сідак В. С., Москов. В. А. Технології блокчейн в економіці України як механізм захисту прямих іноземних інвестицій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Економіка і менеджмент. 2019. №. 36 С. 65–69.

104. Соціально-економічний розвиток села / М. Х. Вдовиченко, П. В. Шейко, М. К. Орлатий, Г. І. Купалова. Київ : Урожай, 1989. 152 с.

105. Соціоекологічні пріоритети сталого розвитку : монографія / В. І. Куценко, Я. В. Остафійчук, М. В. Ільїна та ін.; Держ. установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ, 2016. 351 с.

106. Стойка В. Краудфандинг як інструмент стимулювання розвитку територіальних громад. *Наукові перспективи*. 2023. № 12(30). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-12\(30\)-252-261](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-12(30)-252-261) (дата звернення: 08.03.2023).

107. Сухарський В. С. Економічний словник-довідник. Тернопіль : Навч. кн.-Богдан, 2002. 328 с.

108. Сухоруков А. І. Економічна безпека та інвестиційний потенціал України: оцінка, перспективи розвитку. *Економіка та держава*. 2017. №5. С. 12–18.
109. Тлумачний словник української мови : Понад 12 500 ст. (близько 40 000 слів). Харків : Прапор, 2002. 992 с.
110. Тогобицька В. Д. Генеза цифрової трансформації державного управління соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації. 2017. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=918>. (дата звернення: 08.03.2023).
111. Топольницький П. П., Присяжна Т. Т. Сутність та аспекти управління інвестиційним потенціалом територіальної громади. *Агросвіт*. 2023. № 7–8. С. 84–94. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.7-8.84>.
112. Третяк Н. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні. *Фінансовий простір*. 2013. № 3. С. 165–170.
113. Україна 2030е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український Інститут майбутнього. 2018. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html#6-2-7> (дата звернення: 14.05.2024).
114. Цілі сталого розвитку 2016-2030. URL : <http://www.un.org.ua/ua/tsili'rozvytku'tysiacholittia/tsili'staloho'rozvytku> (дата звернення: 23.03.2019).
115. Чикаренко І. А. Формування системи управління інноваційним розвитком територіальних громад : монографія. Д. ДРІДУ НАДУ, 2014. 338 с.
116. Швецова Н. Генезис та еволюція поняття «інвестиції». *Схід*. 2014. Т. 6. С. 61–66.
117. Шепелев О.М., Дорожкіна Н.І. Формування інвестиційного потенціалу. Х.: Апостроф, 2012. 101 с.
118. Шишпанова Н. О., Неделіковська К. І. Управління енергетичною самодостатністю територіальної громади. *Агросвіт*. 2022. № 11-12. С. 63–69. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.11-12.63>. (дата звернення: 28.03.2023).

119. Adelakun J., Ogujiuba K. A. Comparative Analysis of the Determinants of Foreign Direct Investment: The Case of Top Ten Recipients of Foreign Direct Investment in Africa. *Economies*. 2023. Т. 11, №10. С. 244. DOI: 10.3390/economies11100244. (дата звернення: 10.10 2024).

120. Alfaro L., Chanda A., Kalemli-Ozcan S., Sayek S. FDI and Economic Growth: The Role of Local Financial Markets. *Journal of International Economics*. 2004. Т. 64. С. 89-112. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(03\)00081-3](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(03)00081-3). (дата звернення: 10.10 2024).

121. Al-Sadiq A. The Role of E-Government in Promoting Foreign Direct Investment Inflows. *IMF Working Papers*. 2021. Vol. 16, no. 141. URL: <https://doi.org/10.5089/9781513566795.001> (date of access: 08.03.2023).

122. Backhouse R., Hollander S. Classical Economics. *The economic journal*. 1988. Vol. 98, no. 391. P. 563. URL: <https://doi.org/10.2307/2233414> (date of access: 07.03.2023).

123. Bashlai S., Salata H. Fundraising technology to stimulate the development of territorial communities. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University, «Economics» Series*. 2021. Vol. 1, no. 20(48). P. 96–101. URL: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20\(48\)-96-101](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-20(48)-96-101) (date of access: 08.03.2023).

124. Boikova T., Zeverte-Rivza S., Rivza P., & Rivza B. The determinants and effects of competitiveness: the role of digitalization in the European economies. *Sustainability*. 2021, № 13(21), 11689.

125. Boikova T., Zeverte-Rivza S., Rivza P., & Rivza B. The determinants and effects of competitiveness: the role of digitalization in the European economies. *Sustainability*. 2021, № 13(21), 11689.

126. Chan L., Lakonishok J. Value and growth investing: review and update. *Financial analysts journal*. 2004. Vol. 60, no. 1. P. 71–86. URL: <https://doi.org/10.2469/faj.v60.n1.2593> (date of access: 07.03.2024).

127. Drivers, barriers and impacts of digitalisation in rural areas from the viewpoint of experts / A. Ferrari et al. *Information and software technology*. 2022. Vol. 145. P. 106816. URL: <https://doi.org/10.1016/j.infsof.2021.106816> (date of access: 08.03.2023).

128. Dunning, J. H. The Eclectic Paradigm of International Production: Past, Present and Future. *International Journal of the Economics of Business*. 2001. Т. 8, №2. С. 173-190. DOI: 10.1080/13571510110051441. (date of access: 08.03.2024).

129. Edwards D., de Abreu G. C., Labouriau R. Selecting high-dimensional mixed graphical models using minimal AIC or BIC forests. *BMC Bioinformatics*. 2010. Vol. 11, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/1471-2105-11-18>. (дата звернення: 28.03.2024).

130. Feature selection on educational data using Boruta algorithm / A. Kaushik et al. *International Journal of Computational Intelligence Studies*. 2021. Vol. 10, no. 1. P. 27. URL: <https://doi.org/10.1504/ijcistudies.2021.10036522>. (дата звернення: 28.03.2024).

131. Fernandez-Arias E. The New Wave of Capital Inflows: Sea Change or Tide? Inter-American Development Bank, Research Department Working Paper. 2000. №. 415. URL: <https://ssrn.com/abstract=237456> або <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.237456> (дата звернення: 10.10 2024).

132. Foreign direct investment, net inflows (% of GDP). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS> (дата звернення: 15.05.2024).

133. Foreign direct investment, net inflows (% of GDP). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS> (дата звернення: 15.05.2024).

134. Gainanov, G., Biglova, A., Ataeva, Z. Efficiency Factors of Regional Investment Policy. *European Proceedings*. 2017. URL: <https://www.europeanproceedings.com>. (дата звернення: 10.10 2024).

135. Gaybullaev O. B. Methodological issues of managing the investment potential of the region. *The american journal of interdisciplinary innovations and research*. 2021. Vol. 3, no. 6. P. 117–130. DOI: <https://doi.org/10.37547/tajir/volume03issue06-17>. (дата звернення: 28.03.2023).

136. Ha L. T., Huyen, N. T. Impacts of digitalization on foreign investments in the European region during the COVID-19 pandemic. *Development studies research*. 2022, № 9(1), pp. 177–191.

137. Hastie T., Tibshirani R., Friedman J. (2009). *The Elements of Statistical Learning: Data Mining, Inference, and Prediction*, Second Edition (Springer Series in Statistics). URL: <http://surl.li/sxddks>. (дата звернення: 28.03.2024).

138. Hausmann, Ricardo and Fernandez-Arias, Eduardo, Foreign Direct Investment: Good Cholesterol? IDB Working Paper. March 2000. №. 348, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1817215> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1817215>. (дата звернення: 10.10 2024).

139. Hintosova A. B. The Digital Economy in the Context of Foreign Direct Investment Flows. In *Fostering Innovation and Competitiveness with FinTech, RegTech, and SupTech*. IGI Global. 2021, pp. 210–227.

140. Information Technology Glossary – Digitization: URL: <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitization> (дата звернення: 15.05.2024).

141. Investment appeal of the recreational potential of the region / T. V. Galanina, V. G. Mikhailov, N. N. Golofastova, T. G. Koroleva. *IOP conference Series: earth and environmental science*. 2017. Vol. 50. P. 012037. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/50/1/012037>. (дата звернення: 28.03.2023).

142. James G., Witten D., Hastie T., Tibshirani R. *An Introduction to Statistical Learning: With Applications in R*. Edition: 1st ed. 2013, Corr. 6th printing 2016 edition Publisher: Springer ISBN: 9781461471370. URL: <http://surl.li/kpjfof>.

143. Joseph J. D. Leveraging artificial intelligence in citizenship by investment programmes. *Regulating Artificial Intelligence in Industry*. London, 2021. P. 53–65. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003246503-5> (date of access: 08.03.2023).

144. Kim K., An J. Corruption as a Moderator in the Relationship between E-Government and Inward Foreign Direct Investment. *Sustainability*. 2022. Vol. 14, no. 9. P. 4995. URL: <https://doi.org/10.3390/su14094995> (date of access: 08.03.2023).

145. Kravchuk N., Kilnitska O., Lavrynenko S., Yaremova M. Infrastructural Support of Socio-Economic Development of Rural Territories of Ukraine. *Scientific Horizons*. 2021. Vol. 24, No. 10. p. 58–71.

146. Kuhn M., & Johnson K. *Applied Predictive Modeling*. New York: Springer. 2013 Oct 15;62(16):e147-239. URL: <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4614-6849-3>. (date of access: 08.03.2023).

147. Kurul, Z., Yalta, A. Y. Relationship between Institutional Factors and FDI Flows in Developing Countries: New Evidence from Dynamic Panel Estimation. *Economies*. 2017. T. 5, №2. C. 17. DOI: 10.3390/economies5020017. (date of access: 08.03.2023).

148. Kutner, et al. (2004) *Applied Linear Statistical Models*. 4th Edition, McGraw-Hill, New York. <https://doi.org/10.5539/ibr.v4n1p241>. (date of access: 08.03.2023).

149. Lechman E., Anacka H. Digitalization process and its impact on economic growth. *Digitalization and economic development*. London, 2022. P. 28–46. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003198284-2> (date of access: 08.03.2023).

150. Lekhanya L. M. The digitalisation of rural entrepreneurship. *Entrepreneurship – trends and challenges*. 2018. URL: <https://doi.org/10.5772/intechopen.75925> (date of access: 08.03.2023).

151. MacLeod H. D. *Dictionary of political economy: biographical, bibliographical, historical, and practical*. Creative Media Partners, LLC, 2022.

152. Measuring Open Data Maturity. URL: https://data.europa.eu/sites/default/files/method-paper_insights-report_n7_2022_0.pdf (дата звернення: 15.05.2024).

153. Model Selection Based on AIC, BIC, CV Criteria. *Statistics and Application*. 2020. Vol. 09, no. 04. P. 546–565. URL: <https://doi.org/10.12677/sa.2020.94059>. (date of access: 08.03.2023).

154. Montgomery P., Ryus Caitlin R., Dolan Catherine S., Dopson Sue, Scott Linda M. Sanitary pad interventions for girls' education in Ghana: a pilot study. 2012;7(10):e48274. DOI: 10.1371/journal.pone.0048274.

155. Morhachov I. V. Potential of using the investment capacity of a region. *The problems of economy*. 2018. Vol. 4, no. 38. P. 105–111. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2018-4-105-111> (date of access: 07.05.2024).

156. Nikiforova V. D. et al. Dialectics of the processes of digitization of the socio-economic system. *Digital Economy: Complexity and Variety vs. Rationality*. Cham : Springer International Publishing, 2019. С. 690–697.

157. Odrakiewicz P., Orlykovskiy M., Gaylord M. Integrity, sustainability, and intellectual capital challenges in management education in the era of artificial intelligence. *MEST Journal* / ed. Cekerevac Zoran. Belgrade – Toronto : MESTE, 01 15, 2022. 1 : Vol. 10. pp. 36-42. doi:10.12709/mest.10.10.01.04. (дата звернення: 16.06.2022).

158. Prysiashna T.T. Investment support for the development of the Ukrainian economy. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів* : зб. наукових праць III Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Житомир, 13 листопада 2024 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 112–116.

159. Ramos Pires Manso, J., Fernandes de Matos, A. J. Determinants of Regional Growth in Portugal: An Empirical Analysis. *Economics and Sociology*. 2015. Т. 8, №4. С. 11-31. DOI: 10.14254/2071-789X.2015/8-4/1. (дата звернення: 10.10 2024).

160. Röhm S., Bick M., Boeckle M. The Impact of Artificial Intelligence on the Investment Decision Process in Venture Capital Firms. *Artificial Intelligence in HCI*. Cham, 2022. P. 420–435. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-05643-7_27 (date of access: 08.03.2023).

161. Sidorenko E., Bartsits I., Khisamova Z. The efficiency of digital public administration assessing: theoretical and applied aspects. *Public administration issues*. 2019. Vol. 2. P. 93–114.

162. Singh A., Jyoti B. Empirical Evidence From Different Income Group Countries on the Interdependency Between Digitalization and Economic Development. In *5G, Artificial Intelligence, and Next Generation Internet of Things: Digital Innovation for Green and Sustainable Economies*. 2023, pp. 44–85.

163. Skydan O., Pyvovar P., Topolnytskyi P., Prysiazna T. Analysis of rural areas of Ukraine on the basis of ESA WorldCover 2020. *Scientific Horizons*. 2022, T. 25. №5. P. 74–85. DOI: [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(5\).2022.74-85](https://doi.org/10.48077/scihor.25(5).2022.74-85). (дата звернення: 22.10.2024).

164. Stern Carl W., Deimler Michael S. *The Boston Consulting Group On Strategy: Classic Concepts and New Perspectives: Second Edition*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc. ISBN 0-471-75722-5. 2006.

165. Strategic pillars: A framework for guiding organizational direction. Sengi – Strategic Pillars, KPIs, Goals, Objectives and more. URL: <https://www.sengisolutions.com/resources/strategic-pillars-the-foundation-of-business-success> (дата звернення: 10.10 2024).

166. Tapscott D. *The Digital Economy: Promise and Peril In The Age of Networked Intelligence* 1995. 342 с. (McGraw-Hill).

167. Tapscott D. *The Digital Economy: Promise and Peril In The Age of Networked Intelligence* 1995. 342 с. (McGraw-Hill).

168. Tayurskaya, O. V., Okladnikova, D. R., Bibarsov, K. R., Ogorodnikov, I. A. Assessment Of Factors Affecting Investment Activity In Regions. Trends and

Innovations in Economic Studies, Science on Baikal Session / за ред. А. S. Nechaev, V. I. Bunkovsky, G. M. Beregova, P. A. Lontsikh, A. S. Bovkun. Т. 96. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. European Publisher, 2020. С. 627-634. DOI: 10.15405/epsbs.2020.12.81. (дата звернення: 10.10 2024).

169. The Concise encyclopedia of economics. Choice reviews online. 2008. Vol. 45, no. 09. P. 45–4750. URL: <https://doi.org/10.5860/choice.45-4750> (date of access: 07.07.2024).

170. The digitalization of agriculture and rural areas: towards a taxonomy of the impacts / S. Rolandi et al. *Sustainability*. 2021. Vol. 13, no. 9. P. 5172. URL: <https://doi.org/10.3390/su13095172> (date of access: 08.03.2023).

171. Theodore N. C., Morris M. Economic development: partnership, innovation, and investment. Planning and community equity / American Institute of Certified Planners. New York : Routledge, 2019. P. 53–65. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781351179324-4>. (дата звернення: 28.03.2023).

172. Valorous Circle Marketing. What Is a Key Strategic Pillar? URL: <https://valorouscircle.com> (дата звернення: 10.10 2024).

173. Van Mieghem J. A. Commissioned paper: capacity management, investment, and hedging: review and recent developments. *Manufacturing & service operations management*. 2003. Vol. 5, no. 4. P. 269–302. URL: <https://doi.org/10.1287/msom.5.4.269.24882> (date of access: 07.03.2024).

174. Vasilev V. L. et al. Digitalization peculiarities of organizations: A case study. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2020. Т. 7. №. 4. С. 31–73.

175. Xu J., She S., Liu W. Role of digitalization in environment, social and governance, and sustainability: review-based study for implications. *Frontiers in psychology*. 2022. Vol. 13. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.961057> (date of access: 08.03.2024).

176. Ying P., Guan-Yu L., Zhong-Jun L. Community division-based swot ontology directory service. 2016 international conference on cyber-enabled distributed

computing and knowledge discovery (CyberC) (13–15 October, 2016). Chengdu, China : IEEE, 2016. P. 123–127. DOI: <https://doi.org/10.1109/cyberc.2016.33>. (дата звернення: 28.03.2023).

ДОДАТКИ

Опитування для громад https://survey123.arcgis.com/share/157d7de3fa014bc7b85443cc2...

Опитування для громад

Надайте відповідь на кожне запитання

Оберіть вашу громаду

Оберіть яку категорію ви представляєте

Представник бізнесу

Представник громади

Вкажіть найбільш важливі географічні умови залучення інвестицій в громаду

Перше - найбільш важливі умови
Останнє - найменш важливі умови

Екологічна чистота та біорізноманіт

Топографія

Природні катастрофи

Кліматичні умови

Розташування відносно транспортних вузлів

Опитування для громад

<https://survey123.arcgis.com/share/157d7de3fa014bc7b85443cc2...>**Вкажіть найбільш важливі умови природного потенціалу залучення інвестицій в громаду**

Перше - найбільш важливі умови

Останнє - найменш важливі умови

Родючість ґрунтів

Водні ресурси

Природні ландшафти та унікальні екосистеми

Корисні копалини

Лісові ресурси

Reset

Вкажіть найбільш важливі екологічні умови залучення інвестицій в громаду

Перше - найбільш важливі умови

Останнє - найменш важливі умови

Управління відходами

Зміна клімату та її вплив

Стан охорони біорізноманіття

Якість води

Якість повітря

Reset

Продовження Додатку А

Вкажіть найбільш важливі інфраструктурні умови залучення інвестицій в громаду

Перше - найбільш важливі умови

Останнє - найменш важливі умови

☐	Енергетична інфраструктура
☐	Інформаційні технології
☐	Транспортна інфраструктура
☐	Комунальна інфраструктура
☐	Фінансова інфраструктура
<input type="button" value="Reset"/>	

Вкажіть найбільш важливі соціальні умови залучення інвестицій в громаду

Перше - найбільш важливі умови

Останнє - найменш важливі умови

☐	Соціальна стабільність
☐	Демографічна ситуація
☐	Здоров'я населення
☐	Освіта
☐	Культурне різноманіття
<input type="button" value="Reset"/>	

Продовження Додатку А

Опитування для громад

<https://survey123.arcgis.com/share/157d7de3fa014bc7b85443cc2...>**Вкажіть найбільш важливі політичні умови залучення інвестицій в громаду**

Перше - найбільш важливі умови

Останнє - найменш важливі умови

- Політики розвитку громади
- Участь громадськості у прийнятті рішень
- Місцева політична стабільність
- Прозорість місцевої влади
- Місцеве законодавство та регулювання

Reset

Які види економічної діяльності є, на вашу думку, пріоритетними для майбутнього розвитку громади?

Оберіть не більше трьох варіантів.

- Харчова промисловість
- Машинобудування
- Сільське господарство/рослинництво
- Сільське господарство/тваринництво
- Сільське господарство/ягідництво
- Переробка с/господарської продукції

Закінчення Додатку А

Опитування для громад <https://survey123.arcgis.com/share/157d7de3fa014bc7b85443cc2...>

☐ Логістика
☐ Легка промисловість
☐ Туристичні послуги
☐ Виробництво будматеріалів
☐ Консультаційні та інші інтелектуальні послуги
☐ Видобувна промисловість
Переробна промисловість
Деревообробна промисловість

[На базі ArcGIS Survey123](#)

Рис. Геопросторовий розподіл чинників, що визначають привабливість громад для інвестування

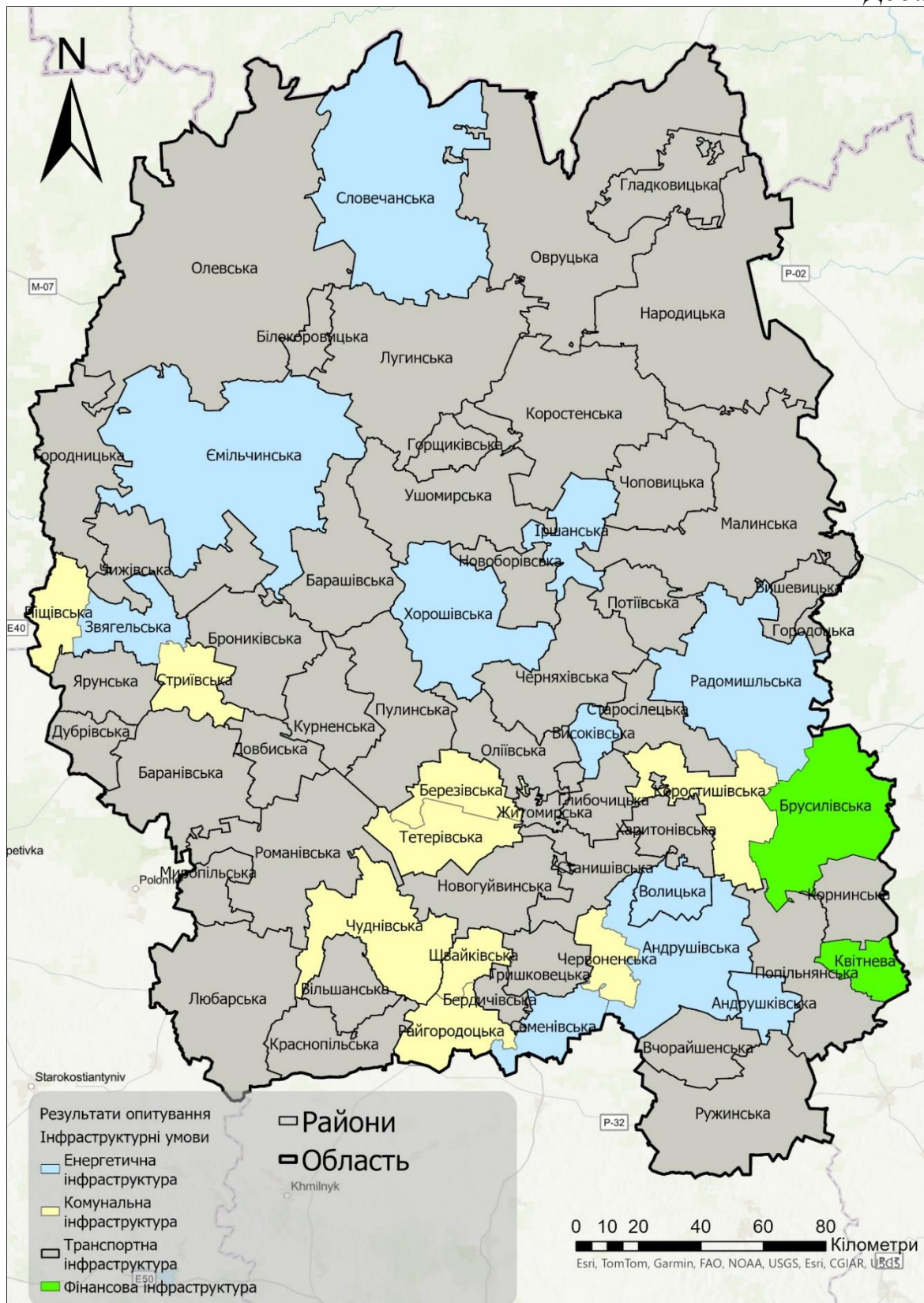
Рис. Диференціація природного потенціалу як чинника інвестиційної привабливості громад

Рис. Диференціація екологічних чинників інвестиційної привабливості громад

Рис. Диференціація інфраструктурних чинників інвестиційної привабливості громад

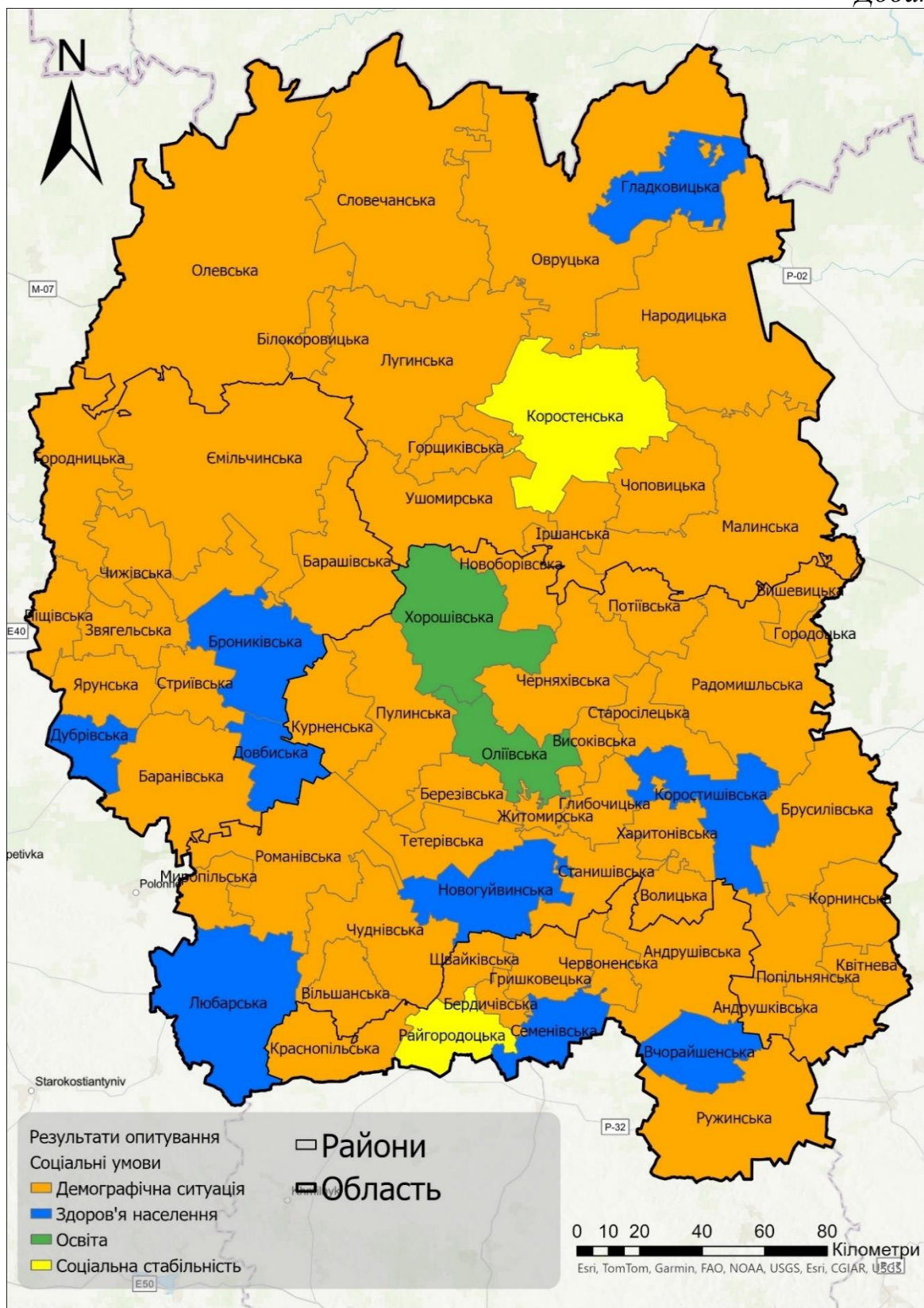
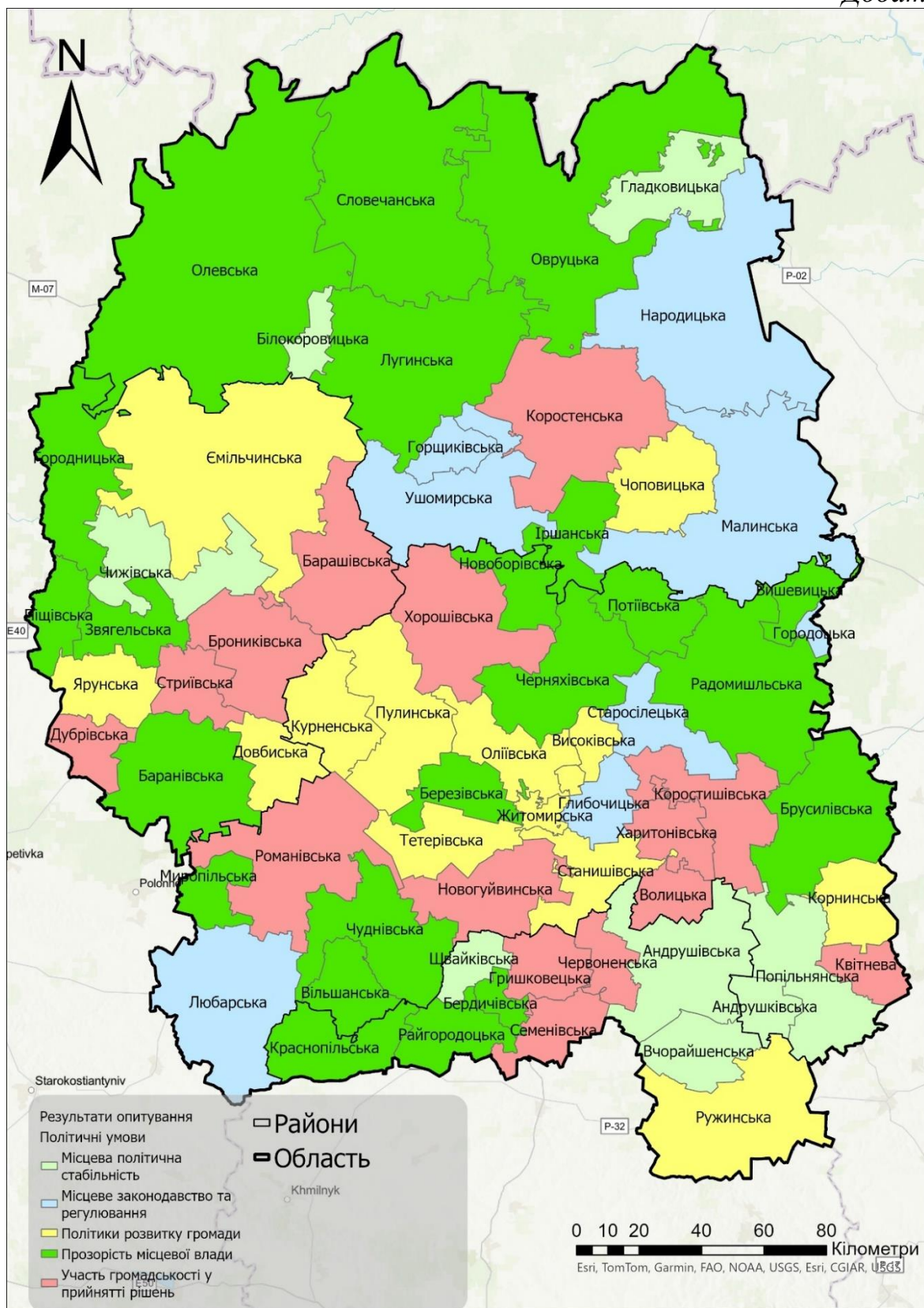

Рис. Диференціація інфраструктурних чинників інвестиційної привабливості громад

Рис. Диференціація політичних чинників інвестиційної привабливості громад

SWOT-аналіз інвестиційної складової Житомирської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вигідне транспортне розташування: Житомирська область знаходиться на перетині важливих міжнародних автотранспортних та залізничних вузлів. 2. Ресурсний потенціал: майже вся територія області має поклади різних видів корисних копалин, що може слугувати основою для видобувної промисловості. 3. Сприятливий клімат: клімат Полісся є м'яким, з помірною, не дуже холодною зимою та не дуже жарким літом. 4. Великі лісові масиви: приблизно 50% площі Житомирської області становлять лісовкриті території, що можуть бути використані для деревообробної галузі. 5. Місця та ділянки для залучення інвестицій: на території області наявні комунальні ділянки, що не використовуються і є закинутими та можуть бути використані для залучення інвестора. 6. Науковий та освітній потенціал: наявність акредитованих закладів вищої освіти та закладів професійно-технічної освіти дозволяє формувати майбутній кадровий потенціал. 7. Наявність цифрової інфраструктури: доступність до мережі Інтернет та покриття сучасним 4G інтернетом дозволяє розвивати діджитал галузь в будь-якій частині області. 8. Енергоефективність: ощадливе використання енергоносіїв та перехід на альтернативні джерела енергії. 9. Реалізована реформа децентралізації: знищення старих районів та перехід на систему територіальних громад, що дозволяє ефективніше здійснювати управління на місцях 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недостатній рівень виробництва з доданою вартістю: мала кількість підприємств, що виробляє продукцію з доданою вартістю не дозволяє збільшувати ВВП області 2. Низький рівень інновацій: використання застарілих способів виробництва, які спрямовані на отримання прибутку, радше ніж на сталий розвиток 3. Локалізація інвестицій: концентрація інвестиційних потоків в обласному центрі та містах обласного підпорядкування 4. Територіальна диспропорція розвитку громад: нерівномірний розподіл грошових потоків, що згубно впливають на розвиток громад. 5. Недостатній рівень розвитку транспортної та комунальної інфраструктури: низька якість доріг та застаріла інфраструктура знижує рівень життя та відлякує інвесторів. 6. Відтік молоді: все більше молоді шукає своє місце в великих містах та за кордоном де є можливість отримати більшу заробітну плату. 7. Концентрація сільського господарства: більшість сільськогосподарських земель знаходяться під орендою агрохолінгів, що негативно впливає на розвиток малого фермерства. 8. Апатичність бізнесу: не бажання бізнесу брати участь у розвитку території області, створювати сприятливі умови для залучення інвестицій.
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Удосконалення законодавства: створення нормативно-правової бази дозволяє отримати переваги при залученні інвестора, адже дозволяє більш якісно захищати його інтереси. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Продовження повномасштабної війни: довготривалий конфлікт негативно впливає на робочу силу, економічний розвиток та залучення інвестицій в галузь. 2. Зростання ставок кредитів: нестабільність національної валюти та нестабільна

<p>2. Реалізація цільових державних програм: впровадження в життя цільових програм дозволяє досягти основних їх цілей, забезпечення сталого розвитку, підвищення інвестиційної привабливості, покращення соціально-економічних умов життя.</p> <p>3. Кооперація між регіонами: міжрегіональне співробітництво дозволяє формувати потужні виробничі кластери, розвивати тотожні галузі, забезпечувати реалізацію великих інвестиційних проєктів.</p> <p>4. Поліпшення транспортної інфраструктури: покращення якості доріг забезпечить кращі умови життя, менші логістичні витрати та формує умови для залучення інвестора</p> <p>5. Заходи підвищення інвестиційної привабливості: проведення інвестиційних форумів, співпраця з наявними інвесторами з метою підвищення рівня інвестицій</p> <p>6. Залучення молоді в високорентабельні галузі: створення робочих місць для молоді в ІТ галузі та тотожних до неї з високою заробітнею платою</p>	<p>ситуація сприяє зростанню основних ставок кредитів.</p> <p>3. Відтік іноземних капіталів: війна в Україні та несприятливі умови для ведення бізнесу спонукає інвестора виводити кошти з України.</p> <p>4. Посилення нерівномірних інвестиційних впливань: продовження концентрації інвестицій в великі міста не дозволяє розвивати інші території області.</p> <p>5. Зростання тарифів на енергоносії: відсутність експорту енергоносіїв з росії та зростання вартості через обстріли.</p> <p>6. Неконтрольована міграція: поступова еміграція за кордон людей через тривалу війну та несприятливі соціальні та економічні умови життя.</p>
--	---

Джерело: власні дослідження.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1.1. В у науковому періодичному виданні, що індексується у базі даних Scopus:

1. Skydan O., Pyvovar P., Topolnytskyi P., Prysiazhna T. Analysis of rural areas of Ukraine on the basis of ESA WorldCover 2020. *Scientific Horizons*. 2022, Т. 25. №5. Р. 74–85. DOI: [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(5\).2022.74-85](https://doi.org/10.48077/scihor.25(5).2022.74-85). (дата звернення: 22.10.2024). (1,2 ум. друк. арк.; *Особистий внесок автора*: зроблено аналіз змін земного покриття Житомирської області, сформовано панельну базу даних на рівні територіальних громад Житомирської області; 0,3 ум. друк. арк.).

1.2. У наукових фахових виданнях України:

2. Пивовар П.П., Тарасович Л.В., Присяжна Т.Т. Діджиталізація інвестиційної діяльності територіальних громад: концептуальні основи, механізм управління та стратегічні орієнтації. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 1. С. 60–68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-1-8>. (0,75 друк.арк.; *внесок автора*: обґрунтовано концептуальні засади діджиталізації інвестиційної діяльності територіальних громад та обґрунтовано можливості підвищення ефективності управління цим процесом, 0,25 ум. друк. арк.).

3. Присяжна Т. Т. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 9. С. 119–126. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.9.119>. (0,68 ум. друк. арк.).

4. Топольницький П. П., Присяжна Т. Т. Сутність та аспекти управління інвестиційним потенціалом територіальної громади. *Агросвіт*. 2023. № 7–8. С. 84–94. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.7-8.84>. (0,78 ум. друк. арк.; *внесок автора*: визначено теоретичні засади інвестиційного потенціалу та становлення теорії інвестицій, сформовано практичні аспекти управління інвестиційним потенціалом територіальних громад; 0,39 ум. друк. арк.).

5. Присяжна Т. Т. Роль діджиталізації в реалізації інвестиційного потенціалу України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 17. С. 120–125. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.17.120>. (0,71 ум. друк. арк.).

6. Присяжна Т., Рожков О. Стратегічні пріоритети в процесі залучення інвестицій громадами Житомирської області. *Економіка та суспільство*. 2024. С. № 68. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-85>. (0,89 ум. друк. арк.; *внесок автора*: визначено основні напрями залучення інвестицій в територіальні громади Житомирської області; 0,44 ум. друк. арк.).

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Присяжна Т.Т. Управління інвестиційним потенціалом територіальної громади. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти і технологій*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 29 серпня 2024 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2024. С. 44–46. (0,22 ум. друк. арк).

8. Присяжна Т.Т. Моніторинг забруднення територій як фактор виявлення екологічної небезпеки та оцінювання збитків на прикладі Бурштинської ТЕС. *Аерокосмічні технології в Україні: проблеми та перспективи* : тези доповідей IV науково-практичної конференції (м. Київ, 9–10 вересня 2021р.). Київ: Національний центр управління та випробувань космічних засобів. Київ, 2021. С. 51–52. (0,18 ум. друк. арк).

9. Prysiazhna T.T Assessment of factors influencing the formation of investment potential. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 7–8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 45–48. (0,23 ум. друк. арк).

10. Prysiazhna T.T. Investment support for the development of the Ukrainian economy: *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів* : зб. наукових праць III Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Житомир, 13 листопада 2024 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 112–116. (0,25 ум. друк. арк.).

11. Присяжна Т.Т. Концептуальні засади управління інвестиційним потенціалом територіальних громад. *Механізми управління розвитком територій*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 30–31 жовтня 2024 р.). Житомир: Поліський національний університет. 2024. С. 365–369. (0,24 ум. друк. арк.).

Апробація результатів дисертаційної роботи

№ п/п	Тип конференції	Назва конференції	Місце і дата проведення	Тип участі
1	Міжнародна науково-практична конференція	Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти і технологій	Полтава, 29.08.2024 р.	заочна
2	Аерокосмічні технології в Україні: проблеми та перспективи	Моніторинг забруднення територій як фактор виявлення екологічної небезпеки та оцінювання збитків на прикладі Бурштинської ТЕС	Київ: Національний центр управління та випробувань космічних засобів, 9–10.09.2021 р.	очна
3	Міжнародна науково-практична конференція	Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу	Житомир: Поліський університет, 7–8.11.2024 р.	очна
4	III Міжнародна науково-практична конференція	Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів	Житомир: Поліський університет, 13.11.2024 р.	очна
5	X Міжнародна науково-практична конференція	Механізми управління розвитком територій	Житомир: Поліський університет, 30-31.10.2024 р.	очна

**Довідки про впровадження результатів
дисертаційного дослідження**

**ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ АГРОПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ
ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ**

вул. Мала Бердичівська, 25, м. Житомир, 10014, тел. (0412) 47-38-83
www.aprdep.zht.gov.ua E-mail: office@aprdep.zht.gov.ua Код ЄДРПОУ 02741433

Від 27.01 2025 № 08/149/0/2-25/56 На № _____ від _____ 20 _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
на тему: «Управління інвестиційним потенціалом
територіальних громад на засадах діджиталізації»
здобувача ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент
(галузь знань 07 – Управління та адміністрування)
Присяжної Тетяни Тимурівни

Департамент агропромислового розвитку та економічної політики Житомирської обласної державної адміністрації підтверджує апробацію результатів наукових досліджень здобувача ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент Присяжної Тетяни Тимурівни з проблем управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації.

Розглянуто і прийнято до впровадження концептуальний підхід до управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на основі структуризації вхідних даних у розрізі ієрархічних рівнів, а саме: міжнародного (прямі іноземні інвестиції), загальнонаціонального (капітальні інвестиції), регіонального (інтегральний індекс інвестиційного потенціалу) та рівня громади (обсяг залучених інвестицій), що забезпечує системність аналізу й оцінювання інвестиційного потенціалу з урахуванням екзогенних і ендогенних особливостей територіальних громад.

Заслужують на увагу також пропозиції автора щодо активізації інвестиційних процесів у межах територіальних громад на базі функціонування регіональних інвестиційних кластерів, що включають громади регіону, фінансово-кредитні установи, представників ІТ-бізнесу, регіональні заклади вищої освіти, консалтингові установи, співпраця між якими може бути використана на практиці та сприятиме діджиталізації громад і підвищенні рівня доступності даних про них для потенційних інвесторів.

Т.в.о. директора _____

Ніна ДОБРИНСЬКА

УКРАЇНА
Високівська сільська рада Житомирського району
Житомирської області

вул.Чеська , 46, с. Високе, Житомирський район, Житомирська область, 12341, тел.(04134)9-62-31

e-mail: vysoke_rada@ukr.net

код ЄДРПОУ 04344191

вих. № *759* від 22 листопада 2024 р. на № _____ від _____

ректору Поліського
національного університету
Олегу СКИДАНУ

Довідка

Про впровадження результатів дисертаційного дослідження Присяжної Тетяни Тимурівни на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» (тема «Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації»)

Результати дисертаційної роботи Тетяни Тимурівни Присяжної з теми «Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації» є важливим практичним та теоретичним доробком. Виродовж 2024 р. на базі Високівської сільської територіальної громади здійснювалося впровадження результатів дисертаційної роботи Т.Т.Присяжної згідно з зазначеною темою наукового дослідження. Зокрема, розроблено теоретичну основу для геопорталу для Високівської сільської територіальної громади, в рамках написання дисертаційної роботи.

Теоретична база розроблена Т. Т. Присяжною високо оцінені представниками громади, що в подальшому буде основою для імплементації геопорталу в період 2025 року.

Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження Присяжної Тетяни Тимурівни за темою «Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації» обговорено та схвалено представниками самоврядування громади.

Голова Високівської
сільської громади

БАРДУК Микола
Миколайович

ЧЕРНЯХІВСЬКА СЕЛИЩНА РАДА

майдан Рад, 1, с-ще Черняхів, Житомирський район, Житомирська область, 12301, тел./факс (04134) 4-84-41
E-mail: chernyahiv@ukr.net, <https://chernyahivska-gromada.gov.ua>, Код ЄДРПОУ 04344156

22.11.2024 № 02-14/3093 на № _____ від _____

Ректору Поліського
національного університету
Олегу СКІДАНУ

Довідка

Про впровадження результатів дисертаційного дослідження Присяжної Тетяни Тимурівни на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» (тема «Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації»)

Результати дисертаційної роботи Тетяни Тимурівни Присяжної з теми «Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації» є актуальними в умовах триваючого процесу децентралізації, покращення управління інвестиційними потоками на рівні місцевих об'єднаних територіальних громад. Тому впродовж 2023-2024 рр. на базі Черняхівської селищної територіальної громади здійснювалося впровадження результатів дисертаційної роботи Т. Т. Присяжної згідно з зазначеною темою наукового дослідження. Зокрема, розроблений геопортал для Черняхівської селищної територіальної громади, в рамках написання дисертаційної роботи.

Теоретична цінність та практична сторона геопорталу розробленого Т. Т. Присяжною високо оцінені представника громади, особливо майбутній якісний вплив інструменту на інвестиційні потоки в громаду в період з 2024-2025 року.

Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження Присяжної Тетяни Тимурівни за темою «Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації» обговорено та схвалено відділом економічного розвитку та інвестицій Черняхівської селищної територіальної громади.

Селищний голова

Наталія РЕВЧУК

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

бульвар Старий, 7, м. Житомир, 10008; тел.: (0412) 47-13-56; тел./факс: (0412) 47-21-45
E-mail: mail@polissiauniver.edu.ua; www.polissiauniver.edu.ua, код згідно з ЄДРПОУ 00493681

№ ___ від _____ 20__

~ 2863/01-18
виз 03.12.2024

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
здобувача ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент
(галузь знань 07 – Управління та адміністрування)
Присяжної Тетяни Тимурівни

Довідка видана про те, що результати дисертаційного дослідження Присяжної Т.Т. на тему: *«Управління інвестиційним потенціалом територіальних громад на засадах діджиталізації»* враховані при здійсненні освітнього процесу в Поліському національному університеті.

У рамках викладання дисципліни «Інвестиційно-інноваційний менеджмент» застосовуються підходи, спрямовані на стимулювання інвестиційних процесів у територіальних громадах шляхом створення та розвитку регіональних інвестиційних кластерів.

Під час опанування курсу «Діджитал-менеджмент» акцент робиться на теоретичному обґрунтуванні подвійного впливу цифровізації на управління інвестиційним потенціалом громад. З одного боку, цифрові технології спрощують управлінські й інвестиційні процеси, надаючи інвесторам легший доступ до інформації. З іншого боку, вони сприяють підвищенню конкурентоспроможності, прозорості та ефективності інвестиційної діяльності завдяки автоматизації та цифровізації бізнес-процесів.

Ректор університету

Олег СКИДАН